

КОРСАК РОМАН ВОЛОДИМИРОВИЧ

**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ
ВІДНОСИН:
ПОЛІТИКА, ЕКОНОМІКА, ТУРИЗМ
(КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)**

ІСТОРИКО-ДИПЛОМАТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ужгород – 2016

УДК 94 (477)* 94(437.1/2)

ББК 63.3(4Укр)63+63.3(4Чех)

К 69

Рецензенти

Приходько Володимир Панасович – доктор економічних наук, кандидат історичних наук, професор Ужгородського національного університету, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин УжНУ;

Тиводар Михайло Петрович – доктор історичних наук, Заслужений професор Ужгородського національного університету, професор кафедри історії Стародавнього світу і Середніх віків;

Шандор Федір Федорович – доктор філософських наук, професор кафедри туристичної інфраструктури та сервісу УжНУ.

Корсак Р. В.

К 69

Історія українсько-чеських дипломатичних відносин: політика, економіка, туризм: історико-дипломатичне дослідження / Корсак Р. В. – Ужгород, 2016. – 188 с.

Історико-дипломатичне дослідження присвячене аналізу українсько-чеських дипломатичних відносин у сфері політики, економіки та туризму (кінець ХХ – початок ХХІ століття).

Дослідження розраховане на науковців-богемістів, спеціалістів з чехознавства, істориків, країнознавців та дипломатів

УДК 94 (477)* 94(437.1/2)

ББК 63.3(4Укр)63+63.3(4Чех)

ISBN

© Корсак Р. В., 2016

***ПРИСВЯЧУЮ ДИПЛОМАТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОГО БАТЬКА,
КОРСАКА ВОЛОДИМИРА МИКОЛАЙОВИЧА,
КЕРІВНИКА ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ МІСІЇ ПРИ ПОСОЛЬСТВІ
УКРАЇНИ У ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ
(2000-2004 рр.)***

ЗМІСТ

Передмова.....	.....
Розділ 1. Методологічні засади вивчення українсько-чеських дипломатичних відносин.....	.....
Розділ 2. Передумови розвитку українсько-чеських дипломатичних відносин (1991-1992рр.).....	.....
2.1. Встановлення українсько-чесько-словацьких дипломатичних відносин.....	.....
2.2. Українсько-чесько-словацьке співробітництво.....	.....
Розділ 3. Українсько-чеське дипломатичне співробітництво в умовах розвитку трансформаційних процесів (1993-1999 рр.).....	.....
3.2. Політична співпраця.....	.....
3.3. Економічне співробітництво.....	.....
Розділ 4. Українсько-чеська дипломатична співпраця напередодні вступу Чехії до ЄС (2000-2003 рр.).....	.....
4.1. Політичний діалог.....	.....
4.2. Торговельно-економічні відносини.....	.....
Розділ 5. Українсько-чеські дипломатичні відносини в умовах членства Чеської Республіки в ЄС (2004-2009 рр.).....	.....
5.1. Політичні взаємовідносини.....	.....
5.2. Економічна співпраця.....	.....
Розділ 6. Українсько-чеська дипломатична співпраця в умовах подолання світової фінансово-економічної кризи (2010-2012 рр.)	
6.1. Політичне співробітництво.....	.....
6.2. Торговельні відносини.....	.....
Розділ 7. Дипломатичні відносини України і Чехії у світових та регіональних міжнародних організаціях на початку XXI століття.....	.....
7.1. Співпраця у НАТО.....	.....
7.2. Двосторонні відносини в ООН та ОБСЄ.....	.....
7.3. Співробітництво України з „Вишеградською групою”.....	.....
7.4. Євроінтеграційна співпраця України з Чеською Республікою.....	.....

Розділ 8. Проблемні питання двосторонньої українсько-чеської дипломатичної співпраці.....	
8.1. „Ямбурзька заборгованість”.....	
8.2. Розбіжності у статистичних даних взаємного товарообігу.....	
8.3. Українські заробітчани у Чеській Республіці.....	
Розділ 9. Українсько-чеські відносини у сфері туризму.....	
9.1. Розвиток туризму у Чеській Республіці та ЄС: практика застосування в Україні.....	
9.3. Україна – Чехія – Європейський Союз: співпраця у сфері туризму.....	
Післямова.....	
Список використаних джерел.....	

ПЕРЕДМОВА

Кінець 80 – початок 90-х рр. ХХ ст. є надто важливим у новітній історії країн Центрально-Східної Європи. Він пов'язаний з крахом комуністичних режимів у Польщі, Чехословаччині, Угорщині, Румунії, Болгарії. Не обминув цей процес і Радянський Союз, а в його складі УРСР. Трансформаційні процеси, які розпочалися з 1980-1990-х років ХХ ст., охопили групу держав Центрально-Східної Європи і призвели до кардинальних змін як у цих країнах, так і на рівні загальноєвропейської системи міжнародних відносин. „Оксамитова революція” у Чехословаччині започаткувала процес глибинних системних зрушень у державах і суспільствах Центрально-Східної Європи і поставила на порядок денний питання членства центральноєвропейських і східноєвропейських країн у НАТО та Європейському Союзі. Водночас дуже важливе значення для країн „Вишеградської групи” мала розбудова нових відносин з державами Східної Європи, у тому числі Чеської Республіки з Україною.

Можливості взаємовигідного співробітництва між Україною і Чехією склалися історично, ще за часів Австро-Угорщини, а згодом дві слов'янські країни перебували у геополітичній системі домінуючого радянського впливу. Протягом вісімдесятих років ХХ ст. у Центрально-Східній Європі йшла „остання битва” часів холодної війни. Крах соціалістичної тоталітарної системи пришвидшив процес самовизначення етносів регіону. На уламках соціалістичного табору та СРСР відновило державність ряд країн, у тому числі Україна і Чехія, між якими завжди існували дружні і партнерські відносини, господарські і культурні контакти, а зовнішня політика обох країн визначалася спільними регіональними інтересами. Тому співробітництво з Чеською Республікою є пріоритетним напрямом зовнішньої політики для України. Утворення Чеської і Словацької Федеративної Республіки (ЧСФР), згодом і двох незалежних Чеської і Словацької республік (1 січня 1993 р.) створили необхідні умови для розвитку всіх напрямів співробітництва Чехії з Україною, у тому числі політичної і торговельно-економічної співпраці. Таке співробітництво є природним процесом продовження зв'язків слов'янських етносів, які пов'язані спільністю походження, близькістю мови і культури, спільною боротьбою із

зовнішніми ворогами та прагненнями до кращого життя, миру і дружби між європейськими державами.

Вивчення системи двосторонніх українсько-чеських дипломатичних відносин, як складової міжнародних відносин, є особливо актуальним, бо обидві держави здобули свою незалежність лише на початку 90-х років XX ст. Їх вивчення дає можливість виявити і проаналізувати рівні і шляхи співробітництва двох країн у політичній, економічній і туристичній сферах. Також актуальним є те, що у Чехії проживає значна кількість представників української діаспори, заробітчан і Чеська Республіка є країною, яку щорічно відвідує значна кількість туристів з України.

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН (1991-1992рр.)

2.1. Встановлення українсько-чесько-словацьких дипломатичних відносин

Як свідчить аналіз історичних фактів, головними чинниками, що поклали початок налагодження прямого українсько-чесько-словацького співробітництва були: розпочатий „оксамитовою” революцією демонтаж тоталітарної системи, здійснення переходу до ринкової економіки, поновлення майнових прав громадян і т.д. Трансформація була здійснена швидко, бо в чесько-словацькому суспільстві були живі демократичні традиції ЧСР 20-30-х років ХХ ст.

Ці перетворення прискорили налагодження прямих міждержавних відносин між ЧСФР і УРСР, бо Україна з 16 липня 1990 р. (день прийняття Верховною Радою України Декларації про державний суверенітет), стала суб'єктом міжнародного права і рівноправним учасником міжнародного спілкування. Україна, як один з членів-засновників ООН, мала певний, хоча й обмежений, досвід у сфері міжнародних відносин. У зв'язку з підготовкою до створення ООН, їй у 1944 р. було надано певні повноваження у сфері зовнішніх відносин. Після Другої світової війни, не дивлячись на формальну державність, УРСР брала участь у підготовці і підписанні договорів про свої західні кордони з Чехословаччиною, Польщею та Румунією.

Крім того, в Україні і ЧСФР були ще живі традиції українсько-чехословацьких відносин минулих десятиріч. В українсько-чехословацьких відносинах ХХ ст. можна виділити три етапи: перший охоплює 1918-1920 рр., час боротьби української, чеської і словацької націй за свою державність, час становлення і розвитку дружніх українсько-чехословацьких відносин; другий – тривав з 1921 до 1939. р. Протягом цього часу важко простежити українсько-чехословацьке співробітництво, бо всі офіційні документи відображали загальнодержавні інтереси СРСР, не виділяли України як суб'єкта міжнародних відносин; третій – тривав з 1945 до 1989 р., коли Україна як член ООН

підтримувала певні, хоча й обмежені, відносини з ЧССР у рамках країн соціалістичної системи.

Прагнучи використати досвід міжнародних відносин, набутий протягом 1917-1989 рр. та наповнити Декларацію про державний суверенітет України реальними заходами міждержавних відносин, Верховна Рада України 25 грудня 1990 р. прийняла постанову „Про реалізацію Декларації про державний суверенітет України в сфері зовнішніх зносин”, якою зобов’язала уряд домагатись прямої участі УРСР у загальноєвропейських процесах та європейських структурах. Реалізуючи названу постанову, Уряд України домагався прямих міждержавних контактів з іншими державами.

Кінець односторонній орієнтації ЧССР на СРСР поклала „оксамитова” революція. Оновлена ЧСФР згортала свої відносини з СРСР, зосередилась на відносинах з країнами Західної Європи, США і Канадою. Це дало поштовх до розробки нової стратегії зовнішньої політики ЧСФР – орієнтації на західні країни (т. зв. „західна політика”). Хоча швидка переорієнтація ЧСФР і нанесла певну шкоду її торговельно-економічним зв’язкам з СРСР, але повернення до старих порядків вже стало не можливим. При цьому Уряд ЧСФР уважно стежив за перебігом політичних процесів в СРСР та зокрема, в Україні.

Прямі українсько-чесько-словацькі дипломатичні контакти розпочались 15 травня 1991 р., коли Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук прийняв посла ЧСФР у СРСР Р.Сланського. При зустрічі було обговорено проблеми соціального і політичного розвитку ЧСФР з Україною та перспективи двостороннього співробітництва. На прийомі у Голови Верховної Ради України Р.Сланський заявив, що керівництво ЧСФР зацікавлене у налагодженні відносин з Україною. При зустрічах з керівництвом України з Р. Сланським було обговорено питання соціального і політичного розвитку двох країн, акцентувалось на необхідності налагодження і розвитку прямого зовнішньоекономічного співробітництва у відповідності з принципами Міжнародного економічного права, на налагодженні обміну товарами і послугами, укладенні міжбанківських угод, розширенні кооперування виробництва, впровадженні нових прогресивних форм виробництва. У

політичній сфері було досягнуто домовленості про проведення постійних консультацій при вирішенні спільних проблем та сприяти зовнішньополітичному співробітництву двох країн.

Основні домовленості цього візиту знайшли своє відображення в „Угоді між Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Урядом Чеської і Словацької Федеративної Республіки про торговельно-економічні зв'язки та науково-технічне співробітництво”, укладеної 30 липня 1991 р. Були проведені також переговори Р.Сланського із заступником Голови Верховної Ради УРСР І. Плющем та Міністром закордонних справ А. Зленком.

Чотирнадцять статей названої угоди були укладені українською і чеською мовами. Статті від 1 до 7 акцентували увагу на розбудові зовнішньоекономічних зв'язків двох країн шляхом: проведення платежів і розрахунків у вільноконвертованій валюті по поточних світових цінах і на принципах, що застосовуються у світовій торгівлі і фінансовій практиці; погодження поставок, обсягу й асортименту товарів та послуг; укладення міжбанківської угоди між Національним банком України та Чесько-Словацьким торговельним банком А.О. щодо проведення зазначених розрахунків; розширення кооперування виробництва; створення спільних підприємств, об'єднань та організацій; розвиток і впровадження прогресивних форм співробітництва; проведення спільних науково-технічних досліджень.

Активізацію українсько-чесько-словацьких міждержавних відносин засвідчило також перебування в ЧСФР представницької офіційної делегації України на чолі з першим заступником Міністра закордонних справ України М. Макаревичем. Під час візиту було обговорено актуальні проблеми розвитку двостороннього співробітництва та питання загальноєвропейських політичних процесів. А 27 листопада 1991 р. був підписаний „Протокол про співробітництво між Міністерством закордонних справ України та Федеральним міністерством закордонних справ Чеської і Словацької Федеративної республіки”. Протокол містив всього шість статей, але для української дипломатії був важливим, бо це був перший незалежний крок у зовнішній політиці України. Протокол розглядав переважно питання політичного

співробітництва шляхом проведення двосторонніх консультацій, форумів та підтверджував прагнення обох держав стати членами провідних європейських інституцій, брати участь у міжнародних форумах, конференціях. Третя стаття протоколу передбачала налагодження співробітництва двох країн в економіці, освіті, науці і культурі. При цьому в протоколі наголошувалось, що співробітництво двох країн будуватиметься виключно на принципах рівноправ'я. Загалом можна відзначити, що 1991 р. не був надто плідним в українсько-чесько-словацькому співробітництві. Так, на кінець 1991 р. український експорт до ЧСФР складав лише 9,5 %, а імпорт – 7,9 % загального товарного обсягу країни, а наукове і культурне співробітництво навіть не розпочиналось.

Отже, період з 16 липня 1990 р. по 1 грудня 1991 р. можна характеризувати як перший етап формування основних засад зовнішньої політики незалежної України. Протягом цього часу зовнішньою політикою керувала Верховна Рада України. При цьому зовнішньополітичні можливості України були обмеженими, бо вона фактично залишалась у складі СРСР. Саме протягом літа 1990 – грудня 1991 р. було закладено основу майбутніх відносин України з ЧСФР, а згодом незалежних Чеської і Словацької Республік та іншими країнами.

Справжнє міжнародне визнання і утвердження України почалось після проведення всенародного референдуму про незалежність нашої держави. Першими незалежну Україну визнали Польща і Канада (2. 12. 1991), Угорщина (3. 12. 1991), Литва і Латвія (4. 12. 1991), Росія, Хорватія, Болгарія та Аргентина (5. 12. 1991) і т. д. В цьому переліку фігурує й ЧСФР, яка визнала незалежну Україну 8 грудня 1991 р., а вже 30 січня 1992 р. між Україною і ЧСФР було встановлено дипломатичні відносини. Загалом протягом 1992 р. Україну визнали 132 держави, з 106 з них відразу було встановлено дипломатичні відносини. Саме з референдуму про незалежність і міжнародного визнання України і розпочався другий етап новітнього розвитку українсько-чесько-словацького співробітництва.

В умовах розвалу світової системи соціалізму і розпаду Радянського Союзу Уряд ЧСФР шукав нових економічних і політичних орієнтирів. Вдале поєднання економічних і політичних реформ у ЧСФР привернуло увагу Євросоюзу. Уже в березні 1990 р. Євросоюз уклав угоду про торговельні зв'язки і співпрацю з ЧСФР. У серпні 1990 р. Євросоюз запропонував новий тип відносин із ЧСФР – т. зв. Європейську угоду, що мала за мету розбудувати довірливі відносини, сприятливі умови для інвестицій, культурної співпраці та обміну інформацією між країнами ЄС та країнами, що прагнули стати членами Євросоюзу. А вже 20 грудня 1990 р. ЧСФР, Польща і Угорщина розпочали переговори з Євросоюзом про асоційоване членство (Європейська угода). ЧСФР особливо наполегливо домагалась набуття статусу асоційованого членства, бо стаття 182 Європейської угоди (асоціації) проголошувала, що „асоціація слугуватиме перш за все захисту інтересів і процвітання мешканців цих країн і територій з метою досягнення економічного, соціального і культурного розвитку, до якого вони прагнуть”, а 183 стаття наголошувала, що держави-члени ЄС „... у торгівлі з країнами і територіями будуть застосовувати той самий підхід, який вони застосовують у торгівлі між собою на підставі цього договору”. Асоційовану угоду, яка відома під назвою „Європейська угода” ЧСФР з Євросоюзом підписала 15 грудня 1991 р. Оскільки в ЧСФР відбувались процеси суверенізації Чехії і Словаччини, ЄС пішов на підписання 1 березня 1992 р. окремих комерційних розділів, що були вилучені з тексту Європейської угоди і ратифіковані окремо для Чеської і Словацької республік у вигляді Проміжної угоди. В повному обсязі асоційована угода набула чинності лише після поділу Чесько-Словацької федерації на самостійні Чеську і Словацьку республіки.

Водночас відбувалося налагодження контактів між ЧСФР і НАТО. З прийняттям у листопаді 1991 р. Римської декларації НАТО одержало політичне і правове підґрунтя для надання інституційних форм своїм взаєминам з країнами Центрально-Східної Європи. Першим наслідком Римської декларації було заснування в грудні 1991 р. Ради північноатлантичного співробітництва (РПАС), до якої увійшла ЧСФР, а в березні 1992 р. приєдналась і.

Фактично вся друга половина 1992 р. стала підготовчим етапом для вступу усамостійнених Чеської і Словацької Республік з 1 січня 1993 р. у світове співтовариство держав. Основну підготовчу роботу по розподілу ЧСФР проводив Федеральний Уряд Я. Странського та Федеральні Збори ЧСФР, очолювані М. Ковачем. 21 грудня 1992 р. ЧСФР, Польща і Угорщина в м. Кракові уклали угоду про створення Центральноєвропейської асоціації вільної торгівлі (ЦСАВТ, англійською – СЕФТА).

Необхідно відзначити, що внутрішньополітичне, економічне і міжнародне становище України і ЧСФР мали визначальний вплив на розвиток і динаміку українсько-чесько-словацького міждержавного співробітництва. Це проявилось у відставанні України від ЧСФР у реформуванні економічних відносин, утвердженні ринкових відносин, у непослідовності проведення політичних, економічних і соціальних реформ в українському суспільстві.

2.2. Українсько-чесько-словацьке співробітництво

Хоча українсько-чесько-словацьке міждержавне співробітництво в 1992 р. важко назвати успішним, відносини між країнами поступово розвивались. Першим важливим кроком в 1992 р. було встановлення 30 січня повномасштабних дипломатичних відносин між Україною і ЧСФР. Не дивлячись на євроінтеграційну орієнтацію, чесько-словацькі урядові кола не залишали поза увагою східний напрям зовнішньої політики, в тому числі відносини з Україною. Зацікавленість ЧСФР у розбудові співробітництва з Україною була спричинена тим, що наша країна з 1 січня 1992 р. на своїй території виконувала умови Угоди між Урядом СРСР і Урядом ЧССР від 15 грудня 1985 р. про співробітництво в освоєнні Ямбурзького газового родовища, будівництві газогону „Ямбург – Західний кордон СРСР” та об’єктів Уральського газового комплексу і пов’язані з цим поставки природного газу із СРСР до ЧССР упродовж 1986-1998 рр. (далі „Ямбурзька угода”). За умовами угоди будівельні організації ЧССР, починаючи з 1986 р., здійснювали будівництво об’єктів виробничого і соціального призначення в СРСР в тому числі в Україні.

Ще 10 грудня 1991 р. Верховна Рада України прийняла закон „Про дію Міжнародних договорів на території України”. За цим законом всі ратифіковані міждержавні договори колишнього СРСР ставали частиною українського національного законодавства. Як одна з правонаступниць СРСР, Україна взяла на себе зобов’язання по „Ямбурзькій” угоді. Протягом 1992 р. було проведено багаторазові двосторонні українсько-російські та тристоронні російсько-українсько-чесько-словацькі переговори по врегулюванню „Ямбурзької” угоди. За результатами переговорів було визначено, що завершення об’єктів, розпочатих до і після 1 січня 1992 р. добудовує на своїй території Україна і Росія кожна окремо, а розрахунки перед ЧСФР відрегулюються двосторонніми домовленостями. Переговорами було визначено, що від України погашення заборгованості перед ЧСФР буде здійснювати НАК „Нафтогаз України”. За споруджені чеськими і словацькими будівельними підприємствами виробничі потужності і об’єкти соціальної сфери Україна мала погасити заборгованість у сумі 79,17 млн. умовних розрахункових одиниць (УРО)

поставками газу в обсязі 1247 млн. куб. м., або поставками товарів на еквівалентну суму. Крім того, зацікавленість ЧСФР у налагодженні співробітництва з Україною була пов'язана з пошуками ринків збуту своїх промислових виробів.

Орієнтація на об'єднану Європу, прагнення чим швидше увійти у світову систему міжнародних взаємозв'язків вимагали від нової демократичної ЧСФР розбудови стабільних і безконфліктних міждержавних відносин зі східними сусідами, у першу чергу з Україною. Вже 25 травня 1992 р. до Києва прибув Прем'єр-міністр ЧСФР М. Чалфа. Він провів переговори з Головою Верховної Ради України І. Плющем. У результаті переговорів було погоджено і парафровано Договір про добросусідські і дружні відносини між Україною і ЧСФР. Але офіційного підписання Договору так і не відбулося, бо практично з червня 1992 р. почався процес усамостійнення Чехії і Словаччини. Проведена праця по розробці Договору не пропала марно, бо він ліг в основу нового Договору про дружні відносини і співробітництво між Україною і Чеською Республікою, що був офіційно підписаний аж в 1995 р.

Парламентські вибори 6 травня 1992 р. засвідчили поляризацію політичних сил в Чехії і Словаччині. Домінуючі в словацькому парламенті політичні сили взяли курс на усамостійнення Словаччини. Уже 17 липня 1992 р. Словацька Народна Рада схвалила Декларацію про суверенітет Словаччини, а 25 листопада 1992 р. Федеральні Збори ЧСФР ухвалили закон про ліквідацію федерації 31 грудня 1992 р. Основні підготовчі роботи вели федеральний уряд і Федеральні збори ЧСФР. Уже на кінець жовтня уряди Чехії і Словаччини підписали 16 договорів, які регулювали відносини між республіками, а федеральний уряд навіть визначив пропорції чеських і словацьких працівників у ще єдиних дипломатичних представництвах. Якщо послом у країні був чех, то його заступником – словак, і навпаки. Це робилося, щоб полегшити функціонування дипломатичних представництв з виникненням незалежних Чеської і Словацької Республік.

Підтримці Україною визнання суверенітету Чеської і Словацької Республік дипломати обох країн надавали виключно важливого значення.

Наприкінці 1992 р., в рамках офіційного візиту із спеціальною місією підготовки визнання Україною незалежних ЧР і СР, м. Київ відвідав Голова Федеральних Зборів ЧСФР М. Ковач. На зустрічах з державними представниками України ним було обговорено питання майбутніх відносин з ЧР і СР. При цьому було уточнено, що на перехідний період зберігається чинність договорів і угод про співробітництво між ЧССР і СРСР та ЧСФР і України. Паралельно велась підготовка міжнародних правових документів про співробітництво. А в 1993 р. був вже підписаний генеральний договір про дружбу і співробітництво між Україною і Чеською Республікою. Зрозуміло, що в цих умовах про якісь конкретні українсько-чесько-словацькі міждержавні контакти не могло бути й мови. У ЧСФР більше турбувалися тим, щоб 1 січня 1993 р. нововиниклі Чехія і Словаччина не опинились у міжнародно-правовій ізоляції.

Україна і ЧСФР успадкували з попередньої доби значний економічний потенціал. Вийшовши зі стану державного соціалізму, їх економіки на 1991 р. ще не набули ознак сучасного ринкового господарства. Українська вугледобувна і металургійна промисловість виходила на ринки ЧСФР лише з напівфабрикатами та нижчими за собівартість цінами. ЧСФР достатньо бідна на природні ресурси, а тому була зацікавлена в українській сировині і напівфабрикатах. Така торгівля українським підприємствам була не вигідна, але приносила тверду валюту. Крім недосконалого законодавства та бартеризації зовнішньої та внутрішньої торгівлі, Україна мала ще борги за поставки газу з Росії та Туркменії, а всіх боргів майже 7 млрд. дол. США. Це викликало в ЧСФР певну недовіру щодо перспективності розгортання її співробітництва з Україною.

Здійснення ринкових реформ, швидкий розрив економічних відносин з країнами РЕВ і припинення координації торгових відносин з ними та ліквідація планової економіки мали негативні наслідки для ЧСФР. Зміна умов виходу на світові ринки супроводжувалась деградацією старих експортних структур країни, витісненням продукції ЧСФР з ринків країн колишньої РЕВ. У результаті запровадження митних поступок для західноєвропейської

промислової продукції ЧСФР почала втрачати і свій внутрішній ринок. У результаті цих втрат виник певний пробіл у зовнішньоекономічному співробітництві ЧСФР з іншими країнами. Заповнити його країни Центральної Європи прагнули створенням регіонального торговельно-економічного об'єднання. У вересні 1992 р. ідея регіонального економічного об'єднання обговорювалась президентами ЧСФР і Польщі, в жовтні того ж року ідею підтримала Угорщина. Названі країни 21 грудня 1992 р. в м. Кракові уклали угоду про створення Центральноєвропейської Асоціації Вільної Торгівлі (ЦЕАВТ, англійською – СЕФТА). Як регіональна економічна Асоціація СЕФТА, членами якої стали країни Вишеградського блоку (Вишеградської трійки, а з 1 січня 1993 р. – Вишеградської четвірки), мала за мету сформувати зону вільної торгівлі в Центрально-Східній Європі. Рух до зони вільної торгівлі країн Асоціації йшов через усунення митних і нетарифних бар'єрів, погодження розширення товарообігу, налагодження коопераційних зв'язків, підготовку до включення в процес загальноєвропейської інтеграції та вступу до Євросоюзу.

В умовах розбалансованого господарства ЧСФР, співвідношення експорту та імпорту стало чинником дефіциту торгового балансу, погіршення показників рахунку поточних платежів. ЧСФР (без Словаччини), тобто Чеська Республіка ввезла товарів на 293399 млн. крон чехословацьких, а вивезла – на 248090 млн. крон чехословацьких. Дефіцит торгового балансу складав 45309 млн. крон чехословацьких, а по відношенню до ВВП – 456 млн. дол. США. Динаміка українсько-чесько-словацької торгівлі в 1991-1992 рр. засвідчує, що український експорт до ЧСФР з 9,5 % у 1991 р. зріс до 13 % у 1992 р. загального товарного обігу України. В той же час український імпорт з ЧСФР зріс з 7,9 % у 1991 р. до 10,6 % у 1992 р. загального товарного обігу України. Тобто Україна в 1991 -1992 рр. мала позитивне сальдо у торгівлі з ЧСФР.

Взаємини між Україною і ЧСФР загалом розвивались безпроблемно, як комплекс дружніх політичних і партнерських торговельно-економічних відносин. Що ж стосується українсько-чеського культурного співробітництва, то з українського боку воно зводилось до нав'язування контактів з українськими діаспорними організаціями та проведення разом з ними певних культурних

акцій. Ще весною 1990 р. було створено Союз українців Чеської республіки. Його діяльність набрала нових форм після появи в 1992 р. Посольства України в ЧСФР. Посольство провело разом з діаспорними організаціями ряд культурних акцій. Але діяльність Союзу українців була зосереджена у Празі. Лише восени 1992 р. було створено першу організацію Союзу українців ЧР в м. Оставі.

Загальним недоліком культурницької роботи Посольства України в ЧСФР було те, що воно замкнулось виключно на роботі з українською діаспорою, гіперболізувало її роль в чесько-словацькому соціумі. Тому поза увагою Посольства України в ЧСФР залишалось налагодження зв'язків з чеськими культурницькими та гуманітарними організаціями, не велось формування іміджу України серед громадян ЧСФР, залишалось поза увагою працевлаштування українських заробітчан і т. ін.

Аналізуючи українсько-чесько-словацьке співробітництво 1991-1992 рр., можна стверджувати, що між Україною і ЧСФР встановились загалом добросусідські і дружні міждержавні відносини. Основними напрямками співпраці двох країн стала політика та економіка. Та поряд з цим, через невдалу внутрішню політику, яка проявилась у законодавчій бездіяльності Верховної Ради України, у непродуманому проведенні економічних реформ та їх відтягуванні, Україна, будучи центральноєвропейською державою, втратила свої потенційні можливості у розвитку як економічного, так і культурного співробітництва з ЧСФР, Польщею та Угорщиною, перестала бути одним з стратегічних партнерів з ЧСФР. Прорахунки у внутрішній і зовнішній політиці України та швидкі темпи політичних і економічних перетворень в ЧСФР стали визначальним чинником недорозвиненості українсько-чесько-словацького співробітництва в 1991-1992 рр. Відносини між Україною і ЧСФР стали стандартними і нічим не відрізнялись від відносин з Венесуелою чи Індонезією. Серед чинників, які позначились на недорозвиненості українсько-чесько-словацького міждержавного співробітництва виділяються такі:

– Непідготовленість українського суспільства та політичної еліти України до державотворчих дій. Відмова від існуючих до серпня 1991 р. зразків суспільного розвитку, в умовах відсутності науково-обґрунтованої моделі

незалежної держави, спричинила, на перших порах, втрату орієнтирів, розгубленість і розчарування, а в результаті – тривале тупцювання на місці, на роздоріжжі реформ;

- Суспільні перетворення в Україні почалися на вкрай низькому рівні політичного і економічного мислення населення і політичних діячів. Сама ж мета здобуття державної незалежності не давала відповіді на питання, як слід розбудувати незалежну українську державу;

- Україна успадкувала від колишнього СРСР вкрай деформовану структуру народногосподарського комплексу, що обмежувало її можливості у розвитку торгово-економічного співробітництва з сусідніми країнами, в тому числі з ЧСФР;

- Незавершеність розподілу владних повноважень між гілками влади та суперечлива організація функціонування владних інститутів спричиняли постійні політичні протистояння в Україні;

- Відставання України від ЧСФР у проведенні політичних, економічних та правових реформ;

- Орієнтація ЧСФР на вступ до євроінтеграційних структур і переведення своєї „східної політики” до другорядних завдань;

- Певне дистанціонування західних країн від України після визнання її незалежності та ін.

Крім того, негативно позначились на українсько-чесько-словацькому співробітництві і нелегальна міграція та формування в західноукраїнських областях злочинних угруповань, які розширювали свою діяльність на сусідні країни, насамперед у високорозвинену ЧСФР.

Таким чином, у кінці 1992 р. закінчився перший етап українсько-чесько-словацького політичного і економічного співробітництва. Упродовж цього етапу Україна продовжувала зберігати традиції українсько-чеських культурних і політичних зв'язків попередніх століть та розвивати традиції українсько-чехословацьких міждержавних відносин 1918-1920 рр. Основними сферами співпраці двох країн були політика та частково економіка. Але через ряд прорахунків у внутрішній і зовнішній політиці, в економічній і правовій сферах,

Україна не змогла стати одним з основних стратегічних партнерів ЧСФР, яка поступово зближувалась з країнами Західної Європи і віддалялась від України. У 1991-1992 рр. ЧСФР чітко визначилась з проведенням таких глибоких політичних, економічних і правових реформ, які наближували її до країн Західної Європи і відкривали перспективи вступу країни до Європейського союзу. Україна ж через політичні і економічні прорахунки, непослідовність у проведенні реформ та їх блокуванні, у виборі зовнішньоекономічних пріоритетів, залишалась осторонь цього процесу, навіть не зуміла увійти до складу країн «Вишеградської групи»

РОЗДІЛ 7. ДИПЛОМАТИЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ І ЧЕХІЇ У СВІТОВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

7.1. Співробітництво у НАТО

Одним із напрямів євроінтеграційних прагнень України було співробітництво з ЧР у НАТО. Спираючись на євроінтеграційні досягнення 1992-1999 рр., Україна продовжувала зближуватися з Альянсом. 27 січня 2001 р. Указом Президента України Л. Кучми була затверджена „Державна програма співробітництва України з НАТО на 2001-2004 рр.". Вона передбачала співробітництво у військовій і воєнній сферах, плануванні і оцінці сил, військово-технічній галузі, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, в економічній сфері. Україна співпрацювала з Чехією у НАТО на основі „Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору" від 9 липня 1997 р. З метою поглиблення співробітництва у 2001 р. було засновано інститут координаторів з представників міністерств і відомств, які реалізують заходи із співпраці з НАТО, а 23 травня 2002 р. на РНБОУ було схвалено стратегію України щодо НАТО, яка на початку 2003 р. була затверджена на Комісії „Україна – НАТО" у вигляді Плану дій на 2003 р.

„Друга хвиля" розширення НАТО вивела Альянс до кордонів з Україною. За цих умов РНБОУ 23 травня 2002 р. прийняла політичне рішення щодо набуття Україною у перспективі повнокровного членства у цій організації. Фактично Україна офіційно відмовилась від політики „багатовекторності" і позаблоковості. Навіть у Основних напрямках зовнішньої і внутрішньої політики України відзначалось: „...намір стати у майбутньому нейтральною та позаблоковою державою має бути адаптований до нових умов і не може вважатися перешкодою до повномасштабної участі в загальноєвропейській структурі безпеки".

У цей час, керівництво Чеської Республіки зосереджувало значні зусилля на питаннях інтеграції країни до структур НАТО. Процес адаптації чеської армії до стандартів Альянсу був розрахований на 5-10 років. Але вже протягом перших

півтора років ЧР змогла пристосуватись до діяльності цієї організації значно краще, ніж її сусіди. Змінилось на краще і ставлення населення країни до вступу в Альянс, хоча 47 % вважали, що членство Чехії в Альянсі – це нова форма підтримки США. Водночас, Чеська Республіка виступала за подальше розширення НАТО на схід. З політичної та військово-стратегічної точки зору вона була зацікавлена у тому, щоб членства у НАТО якнайшвидше набула Словаччина. ЧР також виступала за посилення партнерських зв'язків Альянсу з Україною. Навесні 2000 р. Президент ЧР В. Гавел виступив з ініціативою проведення у 2002 р. в Празі саміту глав держав країн-членів Альянсу, на якому запропонував розглянути питання прийняття до складу НАТО дев'яти нових членів.

У 2002 р. значно активізувалася діяльність України і Чехії у рамках НАТО. Уже у листопаді 2002 р. на Празькому саміті НАТО було схвалено План дій Україна – НАТО та цільовий план на 2003 р. Названі документи визначили взаємовідносини України з Альянсом на наступні роки, а план дій на 2003 р. складався з взаємопогоджених дій і цілей, визначав внутрішньоукраїнські та спільні з НАТО заходи. Вони були переважно не оборонного чи військового характеру і визначали: основні засади внутрішньої і зовнішньої політики; реформування правової системи і принципів розподілу влади; зміцнення демократії і ринкової економіки і т. ін. Надзвичайно важливим був той факт, що Чеська Республіка виявила однозначну підтримку участі делегації нашої держави на чолі з Президентом Л. Кучмою у празькому саміті, що стало ще одним свідченням зацікавленості Чехії у розвитку тісних і конструктивних відносин з Україною.

Тоді ж Верховна Рада України прийняла Постанову „Про рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з НАТО”. Постанова наголошувала на необхідності інтенсифікації процесу підготовки України до членства у цій організації. А вже у 2003 р. було прийнято Закон „Про основи національної безпеки України”, в якому одним із напрямів визначалось набуття Україною членства у НАТО. Все це означало, що Україні

необхідно було рухатись до загальноєвропейських стандартів у всіх сферах життєдіяльності.

Членство Чехії у НАТО у 2003 р. набуло особливого звучання у контексті військової операції США та їх союзників в Іраку. За підтримки державного підприємства України „Українська авіаційна транспортна компанія” Чехія надіслала до цієї країни свій протихімічний підрозділ та польовий госпіталь. При цьому ЧР і Україна наголосила, що вони не є членами військової коаліції і беруть участь лише у гуманітарній місії. Вичікувальну позицію уряду Чехії і України зайняли і у питанні підтримки силового вирішення конфлікту з боку США, балансуючи між позицією Франції та Німеччини з одного боку, і Великобританії – з іншого. Разом з тим Чехія надавала важливої уваги заходам, спрямованим на посилення свого впливу в Альянсі як у політичній, так і у військовій сферах. У травні 2003 р. у Празі відбулася чергова весняна сесія Парламентської Асамблеї НАТО, для участі в якій до Чехії прибув Генеральний секретар Альянсу Д. Робертсон. У червні 2003 р. Міністр закордонних справ ЧР Ц. Свобода взяв участь у зустрічі керівників зовнішньополітичних відомств країн Альянсу у Мадриді. З метою виконання вимог, які ставилися перед Прагою з боку НАТО, Чехія розпочала реформу Збройних Сил. Особливий наголос при цьому робився на тих сферах, які на Празькому саміті Альянсу були визначені як спеціалізація Чехії у НАТО: захист проти зброї масового ураження, пасивні радарні установки, військова медицина.

У 2004 р. ЧР цілому підтримувала намір України отримати членство у НАТО і готова була надавати їй у цьому необхідне сприяння. Враховуючи близькість позицій двох країн з більшої частини актуальних питань світової політики, у тому числі щодо оцінки ситуації у зонах конфліктів, перспективною була також взаємодія двох країн при проведенні миротворчих операцій. Зокрема, широкі можливості існували у військово-технічній сфері. Як засвідчив виявлений інтерес до закупки літаків АН-70, Чехія у змозі була стати одним з мостів для проникнення продукції українського ВПК на ринки країн НАТО.

У 2005 р. нового імпульсу набули відносини України з ЧР та НАТО. У квітні 2005 р. на саміті у Вільнюсі Україні було запропоновано формат відносин –

Інтенсифікований діалог, що був першим кроком до членства в Альянсі і в назві якого замість поняття „особливе партнерство” було вжито термін „членство”. Вступ до НАТО міг гарантувати Україні її суверенітет, захист від зовнішніх загроз, демократичний розвиток та всі переваги розвитку ринкової економіки.

Під час офіційного візиту до Брюсселя (вересень 2006 р.) Прем'єр-міністр України В. Янукович заявив, що Україна не готова стати членом НАТО, оскільки більшість населення країни не підтримує вступу до Альянсу. Верховна Рада України підтримала таку позицію голови українського Уряду. Ця заява суперечила основному зовнішньополітичному курсу України, який був визначений Президентом В. Ющенко на 2005-2009 рр. Не зважаючи на ці розбіжності у заявах Президента і Прем'єр-міністра, Чехія надавала допомогу Україні інтегруватись до цієї організації. Зокрема, про це заявив у Празі міністр оборони Чехії К. Кінл під час переговорів з українським колегою А. Гриценком (15 листопада 2008 р.). Чехія була готова підвищувати кваліфікацію українських фахівців і допомогти Україні утилізувати боєприпаси. Україна, зі свого боку, пропонувала Чехії використовувати українську транспортну авіацію для перевезення збройних сил і вантажів. Йшлося про літаки ІЛ-76, ТУ-154. Водночас український Уряд сподівався, що партнерам сподобається новий середньотранспортний літак Ан-70. У зв'язку з цим Україна підписала відповідні угоди з Європейським Союзом і уклала меморандум з НАТО про надання стратегічно-транспортної авіації для виконання військових операцій.

Досвід Чехії свідчив, що вступ України до НАТО може бути простішим, ніж до ЄС. Крім того, частково стандарти НАТО і Євросоюзу збігалися, зокрема у сфері демократичних прав і свобод. Тому керівні органи Альянсу ставилися до України позитивно. Це проявилось у рішенні НАТО запросити Україну на саміт до Стамбулу на найвищому рівні. Водночас оцінювалася успішність виконання цільового плану співпраці між Україною і Альянсом. На 2009 р. успіхи України у цьому напрямі були, але не дуже переконливі.

Після президентських виборів у січні-лютому 2010 р. новобраний Президент В. Янукович офіційно заявив про неготовність України до вступу до НАТО. Ці аспекти нової політики співробітництва України та НАТО відображені у

щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради „Модернізація України – наш стратегічний вибір” за 2011 р. та в Указі Президента України „Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2012 рік”. У 2011 році Україна, реалізуючи програми 2009-2011 рр. розвивала політичний діалог та практичне співробітництво з Чеською Республікою та Альянсом у всіх сферах, які становили взаємний інтерес у активізації внутрішньодержавних демократичних перетворень та зміцненні позицій на міжнародній арені, продовжувала робити свій внесок у справу підтримання миру і стабільності на євроатлантичному просторі та поза його межами, брала разом з Чехією активну участь в операціях та місіях під егідою Альянсу в Афганістані та Косово, підтримувала військово-морське співробітництво з ЧР в рамках антитерористичної операції НАТО у Середземному морі – „Активні зусилля”.

Згідно з програмою співробітництва на 2012 р. відносини з Чеською Республікою та НАТО мали для України вагомим значення для забезпечення регіональної та міжнародної безпеки. Україна була зацікавлена у продовженні взаємовигідного співробітництва з Організацією Північноатлантичного договору і отриманні консультативно-дорадчої та іншої допомоги з боку Альянсу і держав-членів. У рамках виконання програми співробітництва з НАТО Україна зобов'язувалась: 1. Продовжувати реалізацію політики зі зміцнення демократії; 2. Провести вільні і чесні вибори; 3. Зміцнити демократичні інститути; 4. Забезпечити захист прав і свобод людини; 5. Забезпечити захист прав національних меншин; 6. Дотримуватись принципів свободи слова та відкритої діяльності органів державної влади; 7. Запобігати та протидіяти корупції; 8. Досягти макроекономічної стабільності; 9. Здійснювати заходи з удосконалення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, поліпшення інвестиційного клімату; 10. Продовжувати здійснення заходів щодо диверсифікації джерел і шляхів постачання енергоресурсів, технологій енергозабезпечення тощо.

Більшість із зазначених зобов'язань залишались пустими деклараціями і практично не впроваджувались у життя. Політичні події, що відбувались

протягом 2011-2012 рр., продемонстрували відсутність верховенства права у країні, бажання провладних сил монополізувати владу шляхом придушення діяльності опозиції. Така ситуація була негативно сприйнята Чехією, як членом НАТО.

У сфері зовнішньої політики щодо співробітництва з НАТО та Чеською Республікою Україна зобов'язувалась: 1. Брати участь і підтримувати миротворчі операції і місії під егідою Альянсу, продовжувати робити свій внесок у справу підтримання миру і стабільності на євроатлантичному просторі та поза його межами, брати активну участь в операціях та місіях під егідою Альянсу в Афганістані та Косово; 2. Проводити засідання Комісії „Україна – НАТО” на рівні міністрів закордонних справ, міністрів оборони держав-членів Альянсу та глав дипломатичних представництв держав-членів Альянсу; 3. Розробити механізм проведення консультацій у форматі Комісії Україна – НАТО у разі виникнення прямої загрози суверенітету, незалежності, територіальній цілісності та непорушності кордонів України; 4. Продовжувати участь українського миротворчого контингенту та миротворчого персоналу у миротворчих місіях і операціях Альянсу; 5. Здійснювати підготовку підрозділів спеціального призначення Служби безпеки України для участі в операціях Альянсу у сфері боротьби з тероризмом; 6) вивчати можливість взаємодії з НАТО у питаннях протиракетної оборони.

7.2. Двосторонні відносини в ООН, ОБСЄ та ПАРЄ

Важливим політичним аспектом організаційно-дипломатичної роботи були питання, пов'язані із забезпеченням взаємодії України та Чеської Республіки у Раді Безпеки ООН. Українські дипломати постійно інформували МЗС ЧР про роботу представника України, узгоджували з чеською стороною окремі питання, які розглядались на цих засіданнях. Зокрема, Чехія підтримала кандидатуру України на виборах до складу Комісії ООН з наркотичних засобів на період 2002-2005 рр., а також на виборах до Виконавчої Ради ЮНЕСКО і до Економічної та Соціальної Ради ООН. Чеська дипломатія також підтримала позицію України у питанні щодо реструктуризації її боргу перед бюджетом ЮНІДО та відновлення повноправної участі нашої держави у роботі цієї організації.

У свою чергу Україна у 2002 р. підтримала кандидатуру попереднього Міністра закордонних справ Чехії Я. Кавана на посаду Голови Сесії Генеральної Асамблеї ООН, колишнього Міністра закордонних справ Чехословаччини Ї. Дінтстбіра на посаду Верховного комісара ООН з питань прав людини, а також прийняла рішення щодо надання Чехії підтримки на виборах до Комітету ЮНЕСКО з питань світової культурної спадщини.

Тенденція співпраці України і ЧР у плані взаємної підтримки кандидатур на виборні посади в ООН підтримувалась і у наступні роки. Зокрема, Чехією позитивно розглядалося звернення щодо підтримки українських кандидатур до Комітету з внесків ООН, до ряду комітетів ЮНЕСКО (Комітету з питань всесвітньої спадщини, Міжнародного бюро з питань освіти, Міжнародної програми „Інформація для всіх”, Міжурядового комітету з питань фізичної культури і спорту), до складу Ради міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО), а також до т. зв. Болонського процесу (європейського освітнього простору).

На початку XXI ст. Україна і Чехія розвивали двосторонню співпрацю в ОБСЄ. У контексті розвитку співробітництва з ОБСЄ Посольство України у ЧР забезпечило представництво України у роботі Восьмого Економічного форуму (м. Прага, 11-14 квітня 2000 р.). Під час заходів у рамках Форуму, зокрема,

засідань робочих груп, дискусій тощо, у своїх виступах представники Посольства звертали увагу учасників на низку проблемних питань, пов'язаних з участю України у процесі постконфліктної реабілітації Балканських країн. Значний наголос було зроблено на необхідності відновлення повноцінного наскрізного судноплавства по Дунаю і готовності України брати активну участь у цьому та інших проектах, спрямованих на реалізацію Пакту стабільності для Південно-східної Європи. Увага делегацій країн-членів ОБСЄ, міжнародних організацій та гостей Форуму була звернута на проблеми, пов'язані із виведенням з експлуатації Чорнобильської АЕС. Зазначалось, що Україна послідовно виконувала взяті на себе зобов'язання і остаточне закриття ЧАЕС залежатиме від виконання у повному обсязі всіма сторонами, у тому числі країнами „Великої сімки” та Європейського Союзу, своїх зобов'язань у рамках Меморандуму про взаєморозуміння.

У зв'язку із спостереженням за підготовкою та ходом виборів народних депутатів України 31 березня 2002 р., Посольством України було здійснено комплекс дипломатичних та інформаційних заходів з метою формування у представників ЧР об'єктивного сприйняття процесів, що відбувалися у нашій державі. У результаті вдалося забезпечити позитивну оцінку парламентських виборів в Україні чеськими делегаціями на квітневому засіданні Парламентської Асамблеї ОБСЄ та весняній сесії Парламентської Асамблеї Ради Європи. Активна взаємодія між Україною і Чеською Республікою підтримувалася і під час 10-го Економічного форуму ОБСЄ у Празі (травень 2002 р.). У його роботі взяла участь і делегація України на чолі з Постійним представником України при ОБСЄ В. Огризком.

У травні 2003 р. делегація України на чолі з Послом України у ЧР С.Устичем взяла участь в 11-му засіданні Економічного Форуму ОБСЄ на тему „Торгівля людьми, наркотиками та легкою стрілецькою зброєю: національні та міжнародні економічні наслідки”. У виступі та поширених на засіданні документах Україна підтвердила, що і надалі продовжуватиме послідовну лінію на підтримку загальноєвропейського економічного співробітництва у рамках комплексного підходу до питань безпеки і стабільності в Європі. У рамках Форуму відбувся

телеміст Прага-Київ, де у цей час проходила європейська конференція Міністрів екології „Навколишнє середовище для Європи”.

Співпраця у галузі економічної безпеки України і Чеської Республіки була продовжена і у наступних Економіко-екологічних форумах ОБСЄ які проходили у 2004-2013 рр. Під час цих зустрічей були обговорені актуальні питання двосторонніх українсько-чеських відносин. У ході останнього Форуму, який відбувся у м. Прага 11-13 вересня 2013 р. обговорювалися питання співробітництва України і Чехії у контексті головування України в ОБСЄ (2013 р.).

Протягом 2000-2013 рр. Посольство України у Чеській Республіці вжило ряд дипломатично-інформаційних заходів, спрямованих на поглиблення конструктивного співробітництва України з Радою Європи та покращення її іміджу. Українські дипломати проводили регулярні зустрічі із заступником Голови Парламентської Асамблеї Ради Європи, керівником Постійної делегації Парламенту Чеської Республіки у ПАРЄ, іншими членами чеської національної делегації в Асамблеї, представниками вищого законодавчого органу Чехії у Комітеті з питань моніторингу, а також з відповідальними співробітниками зовнішньополітичного відомства ЧР. Під час цих зустрічей проводилась активна інформаційно-роз'яснювальна робота щодо виконання нашою державою зобов'язань перед Радою Європи, правових засад проведення та імплементації результатів всеукраїнського референдуму за народною ініціативою та інших аспектів взаємовідносин України з РЄ. Завдяки здійсненню зазначених заходів вдалося забезпечити підтримку Чехією позиції України у Раді Європи як на урядовому, так і парламентському рівні.

7.3. Співробітництво України з „Вишеградською групою”

Водночас Посольство України у Чеській Республіці здійснювало дипломатичну та інформаційну роботу з метою започаткування регулярних консультацій у форматі „Вишеградська четвірка” + Україна. За сприяння Посольства у листопаді 2000 р. було організовано і проведено нараду керівників департаментів політичного аналізу і планування МЗС країн-членів „В-4” + Україна. На цій зустрічі було вироблено основні напрями співробітництва України з країнами-членами „Вишеградської четвірки”.

Протягом наступних років Чехія виявляла зацікавлення у подальшому використанні механізмів співробітництва з Україною у форматі „Вишеградської четвірки”. Зокрема, у 2002 р. Чехія підтримала запропонований Угорщиною документ щодо активізації прикордонного співробітництва країн „Вишеградської четвірки” з Україною. Водночас у ході консультацій чеська делегація запропонувала внести до документу окремі зміни, які були викликані, насамперед, тим, що Чехія не має з Україною спільного кордону, а тому зацікавлена у розширенні діапазону співробітництва з Україною у рамках „В-4” і на інші сфери. З цього приводу у МЗС та МВС ЧР було проведено консультації щодо можливості засідання експертної робочої групи для доопрацювання та узгодження проекту Спільної ініціативи між Україною та країнами „В-4” у галузі юстиції та внутрішніх справ. Результатом консультацій стала домовленість про проведення згаданого засідання на початку 2003 р. у м. Прага спільно із засіданням „круглого столу” за участю представників відповідних відомств України та Чехії з питань міграційної, прикордонної та візової політики.

На думку Чехії, пріоритети співробітництва України з „В-4” мали бути переглянуті з урахуванням вступу країн „Вишеградської групи” до ЄС. Ці та інші питання обговорювалися у 2003 р. під час ряду зустрічей представників „В-4” на рівнях президентів, прем’єр-міністрів, міністрів закордонних справ та оборони. У липні 2003 р. Чехія перебрала на себе головування у „Вишеградській четвірці”, яке завершилося у червні 2004 р. Тому українсько-чеські відносини протягом 2003 р. отримали новий імпульс для подальшого

поглиблення. Після офіційного візиту до Чехії Міністра закордонних справ України А. Зленка було досягнуто взаєморозуміння з більшості питань двосторонніх відносин та міжнародної політики. Це дало можливість більш повно реалізувати існуючий потенціал співробітництва, у тому числі з євроінтеграційних питань. Але широкий розвиток двосторонніх відносин продовжувало стримувати невирішене питання „Ямбурзького боргу”.

В Україні також вивчалась позиція чеської сторони стосовно змісту і характеру подальшого функціонування „Вишеградської групи” у зв’язку з розширенням ЄС. До МЗС України була передана „Програма головування Чеської Республіки у Вишеградській четвірці” (розрахована на період до липня 2004 року), ряд пунктів якої стосувалися України. У свою чергу Посольством України були підготовлені інформаційно-аналітичні довідки „Про сучасний стан відносин між Чеською Республікою та Європейським Союзом”, „Про підготовку Чеської Республіки до використання структурних фондів Європейського Союзу”, „Про інформаційну кампанію на підтримку вступу Чеської Республіки до Європейського Союзу”, а також інформація про міжнародну конференцію „Конвент про майбутнє Європи і європейська конституція” (м. Прага, 10 березня). Крім того, за дорученнями МЗС Посольством України було узагальнено практику організації роботи з наближення національного законодавства Чеської Республіки до законодавства ЄС, навчання державних службовців з євроінтеграційної проблематики, забезпечення функціонування механізмів співфінансування проектів у рамках передвступних програм ЄС PHARE, ISPA та SAPARD, виконання чеською стороною рішень Європейського суду з прав людини, участі ЧР у Спільній зовнішній та безпековій політиці ЄС.

Протягом жовтня 2004 р. відповідні відомства Чеської Республіки передали польській стороні проект Програми головування Республіки Польща у „Вишеградській четвірці” (липень 2004 року – червень 2005 року), в якому містилося ряд пунктів щодо співробітництва між „В-4” та Україною. Чехія, будучи зацікавленою у розвитку співробітництва між міністерствами внутрішніх справ та юстиції країн „четвірки” з відповідними українськими

відомствами, підтримувала конкретні кроки української сторони як на багатосторонньому, так і на двосторонньому рівнях. Зокрема, Чехія проявила інтерес до створення в Україні системи запобігання незаконної міграції на зразок тієї, яка діла в Євросоюзі, та запровадженні ефективного взаємообміну інформацією. Враховуючи підготовку чеською стороною нового типового проекту угоди про взаємне працевлаштування, Україна започаткувала переговорний процес щодо вироблення на його основі механізму легального працевлаштування громадян України, спрощення порядку отримання ними дозволів на роботу, зокрема для сезонних працівників. Беручи до уваги той факт, що з травня 2004 року Україна в односторонньому порядку спростила візовий режим із Чехією, актуальним залишалось питання спрощення візового режиму, поїздок українських громадян до ЧР. Але Чехія не пішла назустріч Україні. Більше того, Прем'єр-міністр ЧР С. Гросс на нараді чеських послів говорив про те, що у візових питаннях „слід шукати шляхи досягнення найбільшої відповідності між нашими безпековими і торговельно-економічними інтересами”. Хоча ці слова звучали на адресу Росії, вони мали негативні наслідки й для України.

„Вишеградська група” виявилася досить ефективною формою регіонального співробітництва постсоціалістичних країн, яка серйозно допомогла їм в інтеграції до ЄС і НАТО, та продовжувала діяти як координуючий механізм і після вступу цих держав до Євросоюзу. Водночас, „Вишеградська група” виконувала функцію своєрідного форпосту у реалізації нової східної політики ЄС щодо України, яка у 2005 р. та у наступних роках заклала основи нового формату стосунків з „Вишеградською групою”. Прем'єр-міністри України неодноразово брали участь у самітах голів урядів країн „Вишеградської четвірки”.

Проте українська сторона у розвитку стосунків з „Вишеградською групою”, відповідно і з ЧР як її членом, допустилася кількох системних хиб, зокрема: а) „Вишеградській групі” Україна пропонувала передусім економічні проекти співробітництва, ігноруючи те, що це політичне міжнародне регіональне об'єднання; б) виношувались нереальні плани і навіть проголошувалися заяви

щодо можливості вступу України до „В-4”. Між тим країни „Вишеградської групи” чітко заявляли про неможливість розширення складу регіонального об’єднання за рахунок прийому нових учасників.

Україна була зацікавлена у розширенні співробітництва з „Вишеградською четвіркою”, як у плані одержання загальнополітичної підтримки її курсу на європейську інтеграцію, так і в контексті запозичення євроінтеграційного досвіду Чехії, Польщі, Словаччини та Угорщини. Для України протягом 2005-2009 рр. була важливою домовленість прем’єр-міністрів країн „четвірки”, досягнутої ними у чеському місті Кромнеріж у травні 2004 р., щодо своєї особливої ролі при реалізації „східного вектора” спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС. Керівники урядів „В-4” дійшли згоди, що ключовим пріоритетом для них має стати налагодження активного співробітництва з Україною. З цією метою була сформована група експертів, яка готувала детальний план такого співробітництва (чеська сторона мала намір включити у цей план питання міграції та гуманітарного обміну) [91, с. 22-23]. Водночас міністри закордонних справ країн „Вишеградської четвірки” заявили ще під час зустрічі у м. Краків 7 грудня 2004 р., що „демократичній Україні, яка здійснює фундаментальні реформи, повинна бути запропонована довготермінова європейська перспектива”. Очікувалося, що за сприяння чеської сторони під час польського головування у „Вишеградській четвірці” у цьому напрямі будуть здійснені відповідні кроки.

Як обнадійливу, Україна сприйняли інформацію про результати зустрічі міністрів закордонних справ країн Регіонального партнерства (Чеська Республіка, Угорщина, Республіка Польща, Австрія, Словацька Республіка і Словенія), яка відбулася у Варшаві 12 січня 2005 р. Учасники зустрічі приділили підвищену увагу питанням співробітництва з Україною. У ході дискусії було констатовано, що результати президентських виборів переконливо продемонстрували відданість України демократичним цінностям, створили сприятливі умови для суттєвого поглиблення співробітництва між Україною та ЄС, поступового входження України до європейських структур. Наголошувалося, що у цих умовах ЄС має на практиці довести свою готовність

забезпечувати ефективну підтримку здійсненню демократичних реформ в Україні.

У 2008-2010 рр. країни „Вишеградської четвірки” офіційно підтримували програму „Східного партнерства”, яка передбачала розширення кордонів ЄС на схід. Головне місце у цій програмі відводилося Україні. Тому Чехія підтримувала укладення Угоди про асоціацію з Україною.

15 лютого 2011 р. у м. Братислава у рамках проведення саміту „Вишеградської четвірки” з одноденним робочим візитом перебував Прем’єр-міністр України М. Азаров, який провів перемовини з керівником Уряду Чеської Республіки П. Нечасом. Згодом, Україна стала учасницею 20-го саміту „Вишеградської групи”, який проходив у форматі „В-4” +3 (країни-учасниці „Вишеградської групи”, Німеччина, Австрія і Україна).

Головна мета цієї зустрічі полягала у передачі інтеграційного досвіду Чеської Республіки Україні та підтримці країн-сусідів, які зацікавлені у її євроінтеграції. Учасники зустрічі, обговорюючи питання, пов’язані з членством у ЄС, торкнулися проблеми енергетичної безпеки та економічного управління. На той час Україна заручилась підтримкою Польщі щодо добудови нафтопроводу „Одеса – Броди”.

Під час саміту значну увагу було приділено питанню забезпечення продовольчої безпеки в Європі та світі. У цьому контексті зазначалося, що укладання угоди про запровадження зони вільної торгівлі без виключень та обмежень між Україною та Європейським Союзом дозволить вирішити продовольчі проблеми в Європі. Розглянувши це питання, М. Азаров зробив висновок, що запровадження зони вільної торгівлі у повному обсязі забезпечило б вихід української аграрної продукції на європейський ринок, у тому числі й на ринок ЧР. Крім того, у рамках саміту „В-4” було обговорено основні напрями політики Євросоюзу і співпраці за програмою „Східне партнерство”.

Таким чином, політичні відносини між Україною та Чеською Республікою, як членом „Вишеградської четвірки” знаходилися на належному рівні. Країни „Вишеградської групи”, а також Австрія та Німеччина також позитивно відреагували на ініціативу України спростити перетин державного кордону у

рамках Євро-2012 і запровадити спільні прикордонні та митні пости на всіх переходах з країнами-сусідами України.

7.4. Євроінтеграційна співпраця України з Чеською Республікою

Українські дипломати приділяли багато уваги активізації взаємодії України і Чехії на її шляху інтеграції до Євросоюзу. У цьому напрямі Посольством України у Чеській Республіці було проведено цілу низку зустрічей та консультацій у МЗС, інших міністерствах і відомствах ЧР, відповідних комісіях обох палат Парламенту Чеської Республіки. Важливою подією стало проведення у квітні 2002 р. у Празі двосторонніх українсько-чеських консультацій на рівні керівників управлінь з інтеграції до ЄС, міністерств закордонних справ двох країн. У ході консультацій чеська сторона була докладно поінформована про стан та перспективи відносин між Україною та ЄС, про затверджену Президентом України Програму інтеграції України до ЄС. Також було обговорено можливі форми підтримки Чеською Республікою прагнення України отримати асоційований статус у Євросоюзі. Крім того, сторони обмінялися думками щодо шляхів та механізмів запозичення міністерствами та відомствами України досвіду відповідних чеських структур по налагодженню ефективної взаємодії з європейськими інституціями. Було досягнуто домовленості про необхідність продовження консультацій між двома країнами у євроінтеграційній сфері на рівні держсекретарів МЗС України та Чехії з питань євроінтеграції. Така зустріч між Держсекретарем МЗС України О. Чалим та Держсекретарем МЗС ЧР П. Телічкою відбулась на початку липня 2002 р. у м. Кошіце (Словаччина).

Протягом 2003 р. дипломатичні співробітники Посольства України у Чеській Республіці провели ряд зустрічей у парламентських і урядових структурах ЧР з метою роз'яснення Звернення Європейської Комісії „Ширша Європа – сусідство: нові рамки відносин з нашими східними і південними сусідами”. Після згаданого саміту „Україна – ЄС”, акцент робився на необхідності перевести співробітництво між нашою країною та Євросоюзом на рівень асоціації, запровадження зони вільної торгівлі. Про це йшлося в інтерв'ю посла С. Устича, під заголовком „Україна не може залишатися у ролі довічного сусіда ЄС” (журнал „Integrace”). Чеська сторона погоджувалася з тим, що ЄС повинен дати однозначну відповідь на регулярні заяви України щодо її прагнення у

перспективі стати членом Євросоюзу, подати Україні чіткий сигнал стосовно можливості набуття нею у середньодобовій перспективі асоційованого статусу.

У документі „Елементи стратегії ЄС щодо України: позиція Чеської Республіки” зазначалося, що „Брюссель повинен спробувати визначити процедурні та формальні рамки, а також графіки, які будуть враховувати євроінтеграційні амбіції України”. Згодом, Заступник міністра закордонних справ Чеської Республіки П. Колар позитивно оцінив результати зустрічі високого рівня „Ширша Європа – сусідство: співробітництво у регіоні Центрально-Східної Європи через спільні з ЄС кордони” (м. Київ, 10 листопада 2003 р.), на якій він підкреслив їх значення для поглиблення українсько-чеського діалогу з питань європейської інтеграції. Згадана зустріч давала можливість зробити висновок, що чеська сторона проявляла помітну обережність у питанні здійснення активних кроків на підтримку конкретних пропозицій України щодо подальших відносин з ЄС, її небажання на даному етапі виходити за межі загальних позицій Євросоюзу, перебирати на себе будь-яку ініціативу на цьому напрямі.

Чеська сторона звертала увагу на необхідність досягнення Україною відповідності критеріям набуття членства в ЄС. Підкреслювалася готовність активно „асистувати” українській стороні у трансформації суспільства на європейських засадах, у розбудові правової держави, активізації діяльності неурядових організацій. При цьому було зазначено, що згадані напрями являли собою для чеської сторони „особливий інтерес” у двосторонніх відносинах.

Водночас, Посольство у Чеській Республіці забезпечило підтримку чеською стороною участі України у масштабних євросоюзівських спільних проектах регіонального та загальноєвропейського значення. Зокрема, було розширено участь України у реалізації транс’європейського проекту із створення сучасної транспортної мережі Транссиб – Західна Європа і будівництва логістичного терміналу у чеському місті Богумін. У напрямі зміцнення позицій України у майбутній системі політичної та економічної кооперації на європейському континенті, Посольством України вживалися кроки задля підтримки Чехією пропозицій нашої держави щодо створення Євразійського

нафтотранспортного коридору, зокрема щодо залучення чеських фірм до участі в експлуатації нафтопроводу „Одеса – Броди”. З цією метою у червні 2002 р. у Празі Посольством за участю НАК „Нафтогаз України” та ВАТ „Укртранснафта” було проведено „круглий стіл” та презентацію згаданого проекту. Проведені консультації засвідчили інтерес чеських підприємств до участі у проекті, конкретні механізми якого стали предметом подальших переговорів. Одним з ключових аспектів роботи Посольства на євроінтеграційному напрямі було поглиблення співробітництва на регіональному рівні, запозиченні досвіду використання чеськими регіонами можливостей європейських програм підтримки розвитку. З цією метою Послом України було здійснено низку поїздок по регіонах Чехії, зокрема у м. Усті-над-Лабем, Пльзень, Подебради та ін.

Очікувалось, що після вступу Чехії до ЄС більшої визначеності та конкретики набере українсько-чеське політичне і економічне співробітництво на євроінтеграційному напрямі. Чеська сторона прагнула відігравати активну роль у виробленні та втіленні у життя „східної політики” Євросоюзу. При цьому її позиція щодо євроінтеграційних перспектив України відповідала українському баченню подальшого розвитку відносин з ЄС: можливість у середньотерміновій перспективі набути Україні асоційованого статусу, а у довготерміновій перспективі стати повноправним членом ЄС. Водночас, незмінною залишалася чеська позиція щодо необхідності досягнення Україною відповідності критеріям, необхідним для просування до європейських структур. При цьому чеські політики і урядовці незмінно висловлювали готовність передати українській стороні набутий досвід інституційного забезпечення європейської інтеграції, наближення національного законодавства до правових норм Європейського співтовариства та практичного застосування цих норм у політичному, економічному та соціальному житті суспільства, організації переговорного процесу з ЄС.

Надзвичайний і Повноважний Посол Чеської Республіки в Україні К. Штіндл визначив чотири фактори, які у зв'язку з наміром України інтегруватись до Європейського Союзу, лежали в основах чеського відношення до України: 1.

Серед східноєвропейських сусідів Євросоюзу після його розширення Україна займає виняткове місце, оскільки повністю відповідає географічним вимогам Договору про Європейський Союз; 2. Законодавча й виконавча влада України на всіх рівнях виявила політичну волю інтегрувати Україну до європейських і євроатлантичних структур (ЄС і НАТО); 3. Чеська Республіка та її суспільство мають позитивний досвід щодо українського народу з часів Австро-Угорської монархії і Чехословацької Республіки, коли частина українців була співгромадянами чехів, мораван і словаків, а після Другої світової війни Чехословаччина разом із Україною була складовою частиною радянського блоку і спільно з нею поділяла життя у комуністичній тоталітарній системі; 4. Чеська Республіка не межує і після розширення ЄС не буде межувати з Україною. З цього випливають відмінності між чеською позицією і позиціями членів „Вишеградської” групи щодо їх відносин з Україною. Тому прикордонна співпраця з Україною не була складовою частиною чеської політики, яка була важливим елементом політики ЄС, зокрема такої її програми як „Широка Європа – сусідство”. При цьому Посол ЧР додав, що потрібно буде терпляче і зосереджено працювати над трансформацією нашої держави й суспільства у напрямі до стандартів не лише ЄС, але й НАТО, а остаточно про успіх України в інтеграційному процесі будуть вільно й демократично вирішувати суспільства країн-членів ЄС.

Інтенсивний розвиток зовнішньополітичних стосунків України з центральноевропейськими державами – новими членами ЄС, її найближчим міжнародним оточенням та безпосередніми західними сусідами на нових східних кордонах Європейської спільноти набував все більшого значення. Двостороння співпраця відбувалася також у рамках проекту „Східне партнерство”, який був спрямований на поліпшення відносин ряду країн колишнього СРСР з ЄС. У грудні 2008 р. Європейська Рада поклала початок цьому проекту.

Протягом 2009 р. для України залишалось актуальним питання названого проекту. Проект „Східне партнерство” охопив 6 країн-сусідів Євросоюзу: Азербайджан, Вірменію, Грузію, Молдову, Україну і Білорусь. Президент В.

Ющенко з цього приводу зазначив, що „Східне партнерство” свідчить про те, що Євросоюз відчуває необхідність певної окремої співпраці з Україною як європейською державою. Проект став однією з вершин чеського головування в ЄС. Чеська Республіка намагалась, щоб цей проект став реальністю. На жаль, окремим західним країнам залишались незрозумілими певні формулювання названого документа. Австрія та Німеччина залишалися прихильниками варіанта, в якому йшлося лише про „візову лібералізацію”. Заступник чеського Міністра закордонних справ Т. Пояр неодноразово зауважував, що „Східне партнерство” – проект більш життєздатний, ніж „Середземноморський союз”, що Європейська Комісія має найближчим часом призначити координаторів для всіх шести країн – „східних партнерів”.

5 березня 2012 р. відбувся робочий візит Міністра закордонних справ України К. Грищенка до ЧР для участі в зустрічі глав зовнішньополітичних відомств країн „В-4”, Балтії та „Східного партнерства”. У зустрічі також взяли участь представник ЄС у закордонних справах та безпековій політиці, Віцепрезидент ЄК К. Ештон та Комісар ЄС з питань розширення та європейської політики сусідства Ш. Фюле. У центрі уваги заходу було обговорення підготовки „Дорожньої карти” „Східного партнерства”, що визначатиме пріоритетні цілі у контексті двосторонніх відносин між ЄС і країнами-партнерами та багатостороннього виміру „Ініціативи” до 2013 р. Міністри також обмінялися думками щодо шляхів поглиблення взаємодії членів „Вишеградської четвірки” та країн Балтії з країнами-партнерами, включаючи Україну. У цьому контексті учасники зустрічі привітали рішення країн „Вишеградської четвірки” започаткувати окрему програму з підтримки проектів у рамках „Східного партнерства”. У своєму виступі під час зустрічі Міністр К. Грищенко окреслив підходи української сторони щодо змістовного наповнення Дорожньої карти „Східного партнерства”. Він наголосив на важливості зміцнення ролі „Східного партнерства” як практичного інструменту підтримки реформ у країнах-партнерах, також відзначив, що принцип оновленої європейської політики сусідства має бути, спрямований на підтримку імплементації майбутньої Угоди про асоціацію та виконання Плану дій щодо

лібералізації візового режиму між Україною та ЄС. Представники ЄС, які брали участь у зустрічі, підтвердили наміри сторін парафувати „Угоду про асоціацію” до кінця 2012 р.

Отже, у перше десятиліття ХХІ ст. Україна прагнула створити підґрунтя для економічної, політичної і військової інтеграції до Європейського Союзу, НАТО та „Вишеградської” групи. У ході українсько-чеського політичного діалогу визначились основні напрями поглиблення і вдосконалення співробітництва двох країн, шляхи погодження спільних кроків у міжнародній, регіональній політиці, склався механізм регулярних політичних консультацій, які впливали на розбудову торговельної співпраці. Однак, оцінюючи у цілому позитивно досягнутий рівень українсько-чеських торговельно-економічних відносин, зазначимо, що подальшому позитивному розвитку двостороннього співробітництва заважала невирішеність повернення боргів за „Ямбурзькими угодами”, яка з економічної площини була переведена у політичну. Незважаючи на неодноразові звернення Посольства України до центральних органів влади та ініціювання заходів, які б прискорили вирішення проблеми, продовжувала існувати міжвідомча незгодженість стосовно механізмів погашення боргу. Враховуючи проведення саміту НАТО у Празі (2002 р.) та очікувану низку зустрічей керівництва держави на найвищому рівні, а також із діловими колами Чехії, була необхідність ще раз ініціювати перед Кабінетом Міністрів України питання щодо вжиття рішучих заходів до причетних міністерств і відомств України у напрямі відпрацювання єдиного узгодженого механізму погашення боргу.

Протягом 2000-2013 рр. пріоритетним для України залишалося забезпечення підтримки Чехією європейського та євроатлантичного курсу України, уникнення небажаних для нашої держави наслідків у зв'язку з майбутнім вступом Чеської Республіки до ЄС. Тому робота на євроінтеграційному напрямі протягом 2000-2012 рр. була спрямована на вирішення ряду таких завдань:

1. Доведення до відома чеської сторони бачення Україною зовнішньополітичних та внутрішньополітичних умов її поступового входження до європейського політичного та економічного простору;

2. Забезпечення підтримки з боку керівництва ЧР конкретних євроінтеграційних кроків України;
3. Сприяння ЧР позиції можливості встановлення між Україною та ЄС відносин асоціації;
4. Удосконалення двостороннього співробітництва у політичній та торговельно-економічній сфері у контексті наступного вступу ЧР до ЄС;
5. Моніторинг розвитку відносин між ЧР і ЄС, роботи чеської сторони у Конвенті та Міжурядовій конференції з питань підготовки Конституційної угоди ЄС у зв'язку з його розширенням;
6. Вивчення євроінтеграційного досвіду Чеської Республіки та внесення пропозицій щодо його можливого використання.

Головні довготермінові економічні і політичні інтереси України у відносинах з Чеською Республікою протягом 2000-2013 рр. зводилися до: забезпечення підтримки з боку Чеської Республіки, практичної реалізації ідеї укладення між Україною та Європейським Союзом Угоди про асоціацію; налагодження постійного міждержавного діалогу на усіх рівнях; забезпечення сприяння Чеської Республіки у залученні України до Спільної зовнішньої та безпекової політики (СЗБП) та Спільної безпекової та оборонної політики (СБОП) ЄС; використання довірливих чесько-американських відносин для сприяння реалізації євроінтеграційних прагнень України; інформаційне супроводження у Чеській Республіці процесу поступового досягнення Україною Копенгагенських критеріїв; визначення спільних поглядів на подальший інституційний розвиток НАТО; формування у середині НАТО українсько-чеської групи взаємопідтримки; реалізація спільних проектів у сфері оборони та безпеки.

Протягом 2000-2013 рр. у військово-політичній сфері Чеська Республіка зберігала активну позицію щодо інтеграції України до НАТО та співпраці в ОБСЄ. Водночас, ЧР підтримувала участь Міністра оборони України у нарадах міністрів оборони країн „Вишеградської групи” та намагалась поглибити українсько-чеське співробітництво у сфері ВПК. Цьому сприяло підписання міжурядових угод про охорону секретної інформації та про співробітництво в галузі оборонної промисловості, що прискорило активізацію двосторонніх

контактів між міністерствами оборони та керівництвом Збройних Сил двох країн. Зокрема, неодноразово здійснювались візити до Чеської Республіки Міністра оборони та Начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

Вступ країн „Вишеградської четвірки” до ЄС та НАТО не лише гарантував безпеку країнам, а й забезпечував незворотність змін, які відбулися за роки посткомуністичної трансформації. Збереження загальноєвропейської стабільності вимагало від країн „Вишеградської групи” свідомої та послідовної підтримки євроатлантичного вибору України. Польща, Угорщина, Чехія та Словаччина, посиляючись на власний досвід вступу до НАТО, реалізовували важливі програми адаптації збройних сил України. Але до Північноатлантичного альянсу вступало не тільки військо, але і вся країна. Як засвідчував досвід центральноєвропейських країн, зазначений процес потребував системної трансформації всіх суспільних структур. Проте в Україні зміни суспільних відносин відбувались занадто повільно. Протягом 2000-2013 рр. велися переговори про те, що Чехія допомагатиме Україні готуватися до членства у НАТО. Чехія була готова підвищувати кваліфікацію українських фахівців і допомогти Україні утилізувати боєприпаси. Україна, зі свого боку, пропонувала Чехії використовувати українську транспортну авіацію для перевезення збройних сил і вантажів.

РОЗДІЛ 8. УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

9.1. Розвиток туризму у Чеській Республіці та ЄС: практика застосування в Україні

Сьогодні Чеська Республіка є однією із найбільш відвідуваних туристами країн Центральної Європи. Також, тут проживає значна кількість української діаспори та Чехію щорічно відвідують українські туристи і заробітчани. З огляду на це, чеський та євросоюзівській досвід у сфері організації туризму для України є актуальним.

Аналізуючи перспективи розвитку туризму у Чехії кінець ХХ ст. початок ХХІ ст., необхідно підкреслити, що сучасний туризм – це та сфера економіки і життєдіяльності суспільства, яка у тій чи іншій мірі інтегрує практично всі галузі. Цей чинник повинен стати головним у формуванні туризму в Україні, як тієї галузі, пріоритетний розвиток якої може позитивно вплинути на економічний і соціальний стан країни у цілому, стимулювати ряд важливих галузей економіки, сприяти зміцненню нового позитивного іміджу нашої країни у Європі. Вивчення розвитку туризму у Чехії, є актуальним з огляду на те, що він відбувався на початку 90-х років ХХ ст., так само, як і в Україні, коли держави здобули незалежність. Це дає можливість проаналізувати рівні і шляхи розвитку ЧР у системі туризму та застосувати їх в Україні.

Після припинення співпраці між країнами соціалістичного табору та діяльності Ради Економічної Взаємодопомоги, а також в очікуванні перспективи вступу до Європейського Союзу перед Чехією постало питання швидкого та ефективного наближення до принципів, норм та стандартів Європейського Союзу. Тому Чехословаччина почала активно вивчати європейський досвід розбудови рекреаційно-туристичного сектора економіки. Свідченням цього є те, що вона була найбільшою туристичною країною Центрально-Східної Європи з найвищим показником в'їзного туризму серед всіх країн соціалістичного блоку Східної Європи. Країна приймала 24,6 млн. гостей на рік, більшість з яких приїжджали з сусідніх соціалістичних країн і класифікувалися як екскурсанти.

1 січня 1993 Чехословаччина розділилася на дві суверенні держави: Чеську та Словацьку Республіку. З 1993 р. в інфраструктуру туризму країн колишньої Чехословаччини прямували великі іноземні інвестиції, більша частина з яких припадала на Чехію. Розвиток туризму у Чехії характеризувався розпадом підприємств старого типу таких як бюро подорожей та екскурсійних бюро. Важливою особливістю розвитку туристичної галузі було те, що ці процеси відбувались в умовах переходу країни до ринкової економіки. Проводилася модифікація старих туристичних підприємств шляхом перебудови на розробку туристського продукту, котрий мав попит у чеського споживача. Створювалися нові підприємств, які згодом стали називати туроператорами та турагентами. Спочатку активно почали розроблятися в основному виїзні тури, через багаторічний дефіцит виїзного туризму в часи радянського впливу, що і спричинило формування підвищеного попиту на зовнішній туристський продукт. Деякі країни ввели ряд заходів по залученню чеських туристів:

- безвізовий в'їзд у країни колишньої соціалістичної співдружності (Україна, Польща, Угорщина, Болгарія);
- у Німеччині, Іспанії та Італії спрощували візові формальності.

Проводячи туристичне районування країни можна умовно виділити чотири райони: північний, західний, центральний та південний. Північний район це гірська місцевість Крконоше. Тут же знаходиться найвища у Чехії гора – Сніжка. Головними центрами туризму є Шпіндлерув Млин, Пець під Сніжкою і Гаррахов. У цьому регіоні створені найкращі умови для занять зимовими видами спорту, а добре розвинена інфраструктура дозволяє використовувати природні ресурси Північного району не лише задля підготовки спортсменів, а й для проведення активного відпочинку широкого кола аматорів гірськолижного та інших зимових видів спорту.

Основою туристичного комплексу західного району є бальнеологічні ресурси, зокрема, всесвітньо відомі лікувальні води Карлових Вар та Маріанське-Лазне. Географічно ці курорти розташовані у Західній Богемії неподалік від кордону з Німеччиною. Традиційно склалося так, що курорти цього району є не лише місцем, власне лікування, але й своєрідним осередком

світського життя суспільства, а відвідування бальнеологічних курортів в західній Чехії вважається престижним і є в певному розумінні частиною іміджу найуспішніших представників чеської еліти.

Окрасою центрального району є столиця Чеської Республіки – місто Прага, яка має багатовікову історію, безліч культурних і архітектурних пам'яток. Останнім часом столиця Чеської республіки фактично пододала труднощі у розвитку туристичної інфраструктури: зріс рівень сервісу у готелях, підприємствах громадського харчування, побутового обслуговування, який наближається до європейських стандартів. До того ж, м. Прага є однією з найдешевших столиць Європи, що сприяє збільшенню потоків туристів, у тому числі і з України.

Південний район знаменитий передусім своїми історичними пам'ятками, зокрема історичними комплексами м. Брно та м. Крумлова.

У 1993 році була утворена державна організація CzechTourism з метою розвитку туризму у Чехії, використовуючи для цього цілий ряд ключових видів діяльності, що пропагують туризм на вітчизняному ринку і за кордоном. До 2003 року, організація, носила назву – Чеський центр туристичного руху (СССР), засновником та куратором якої було Міністерство місцевого і регіонального розвитку Чеської Республіки. Сьогодні агенція CzechTourism формує нове сприйняття Чеської Республіки з акцентом, на перетворення її з посткомуністичної у привабливу туристичну країну. Серед інших цілей агентства CzechTourism – збільшення кількості повторних візитів і задоволеність туристів. До числа основних вихідних ринків Чеської Республіки вже протягом тривалого часу відносяться Німеччина, Сполучене Королівство, Росія, Італія, США, Польща, Словаччина, Франція, Іспанія, Нідерланди, Австрія і Японія.

Сьогодні Чеську Республіку представляє 21 закордонне представництво агентства CzechTourism, як в європейських країнах, так і в країнах за межами Європи. Основною метою мережі зарубіжних представництв є просування країни на даних ринках, формування позитивного іміджу і збільшення обсягу приїздів зарубіжних гостей.

Czech Convention Bureau (CzCB) заснована в 2009 році займається просуванням Чеської Республіки в області конгресного і інсентивного туризму на вітчизняному та зарубіжному ринках. CzCB тісно співпрацює з окремими регіональними офісами, контролює роботу регіонів і тим самим сприяє максимальному використанню конгресного потенціалу, які пропонує ЧР. Конгресовий і інсентивний туризм відноситься до економічно найбільш вигідних форм туризму. Місто Прага вже традиційно розміщується на провідних позиціях у світовому рейтингу конгресних міст.

Інститут туризму –відділ агентства CzechTourism. Він надає аналітичні та інформаційні послуги іншим організаційним компонентами агентства, а також професійної та широкої громадськості. Інститут також надає регулярну інформацію про поточний стан розвитку туристичного ринку Чеської Республіки, забезпечує регулярну інформацію про поточний стан розвитку ринку міжнародного туризму, за допомогою співпраці з громадським і приватним сектором використовує отримані знання на практиці, тим самим сприяючи розвитку і досягненню довгострокової конкурентоспроможності країни в галузі туризму.

Важливу роль на ринку внутрішнього туризму відіграє Асоціація країв (регіонів) Чехії. Це відкрита, неурядова та неполітична організація, що об'єднала інтереси усіх 14-ти адміністративних регіонів (13 країв та м. Прагу). Вона створена у 2001 р. та зареєстрована у статусі асоціації юридичних осіб з метою захисту прав та інтересів мешканців регіонів. Одними з важливих органів Асоціації є Комісії, у тому числі, з питань туризму та з питань культури і охорони пам'яток.

Міністерство місцевого і регіонального розвитку Чеської Республіки є методичним та координаційним органом для всіх учасників, що проводять діяльність у туристичній галузі країни. До сфери компетенції міністерства входить:

– використання законодавчих можливостей для створення умов розвитку туризму у країні;

– встановлення чітких правил для діяльності туристичних компаній та туроператорів.

Міністерство є постійним й активним учасником відомих міжнародних форумів з туризму та регулярно презентує свою діяльність на спеціалізованих конференціях і виставках. Крім того, воно реалізує ще й низку проектів, які фінансуються зі структурних фондів Європейського Союзу. За активної підтримки Міністерства місцевого і регіонального розвитку Чеської Республіки та Асоціації країв Чеської Республіки 14-17 січня 2016 року в м. Брно відбулися щорічні фестивалі туристичної галузі: REGIONTOUR – Міжнародна виставка туристичних можливостей в регіонах та GO – Міжнародна виставка промисловості та туристичного руху. Вищевказані фестивалі – це найбільша презентація туристичної індустрії у Чехії. Виставка REGIONTOUR є ключовим проектом для підтримки внутрішнього і в'їзного туризму у Чеській Республіці,

Партнерами виставок виступали такі інституції, як: Асоціація туристичних компаній та агентств, державна громадська організація CzechTourism, Асоціація туристичних агентств, Асоціація чеських туристичних агентств, Асоціація туристичних інформаційних центрів та Асоціація готелів і ресторанів Чеської Республіки. Саме на вищевказаних виставках, було вперше представлено туристичну індустрію України, до роботи на яких запрошуються суб'єкти туристичної галузі, практично усіх сфер діяльності та з усіх регіонів України, у тому числі й інші зацікавлені інституції, органи влади та управління, які займаються питанням туризму та рекреації в Україні.

У 2015 році, у вищевказаних виставках прийняли участь 1 021 фірма, з більше ніж з 21 країни, стенди яких відвідали 31 721 відвідувач. Почесним гостем виставки, у 2015 році була Угорщина. Натомість, хід минулорічних виставок, які відвідали іноземці з 12 країн світу - висвітлювали 311 кореспондентів з цілого ряду, в основному, європейських країн.

Сьогодні, у Чехії працює низка недержавних організацій котрі сприяють процесам самоорганізації на ринку туристичних послуг. Перша з цих недержавних організацій – Асоціація туристичних агентств (АСК CR) створена у серпні 1990 року. Нині до складу АСК CR входять 196 туристичних фірм і

агенцій та 80 учасників ринку, споріднених з туризмом (готелі, транспортні підприємства, виставки, спеціалізовані ЗМІ, професійні учбові заклади, страхові компанії, статистично-аналітичні фірми та ін.). Друга – Асоціація чеських туристичних агентств (АССКА), яка була заснована у 1991 році і нині нараховує більше 250 членів-професіоналів туристичної галузі. З 2005 року АССКА є членом престижної європейської асоціації ЕСТАА, що об'єднує інтереси національних асоціацій, союзів та агентств і туристичних компаній з країн ЄС. Третя організація – Асоціація готелів і ресторанів Чеської Республіки (АНР CR), яка сприяє бізнесу та підтримує своїх членів.

Що ж стосується досвіду організації туризму в Європейському Союзі (ЄС), то необхідно відзначити, що ЄС є найбільшим у світі економічним і політичним інтеграційним об'єднанням і займає позиції одного з лідерів міжнародного туризму. Він створює та впроваджує програми щодо розвитку туристичної галузі, тим самим збагачуючи себе у сфері економіки. Зокрема, пріоритетами у країнах ЄС є поліпшення соціальних умов та зайнятості населення, підвищення якості наданих турпослуг, захист прав споживачів. Окремо було взято курс на європейському ринку щодо туристського продукту, який повинен не лише відповідати високій якості, але й бути екологічно безпечним.

Відносно України, то навіть близьке сусідство з країнами ЄС дозволило лише недавно взяти чіткий курс на розвиток туристичної індустрії. Хоча в Україні зосереджені потужні джерела для формування і становлення туризму, найбільшою проблемою все ж таки залишається відсутність та формування адекватної туристичної політики. Зважаючи на те, що туризм є пріоритетною сферою нашої країни, саме його розвиток визначає спеціалізацію країни у майбутньому. І взагалі співпраця з країнами Європейського Союзу, у тому числі і з Чехією та використання їхнього досвіду у галузі туризму сприятиме успіху та допоможе Україні сформуванню своєї політики у сфері туризму, розробити законодавчо-нормативну базу якій б відповідали нормам та стандартам ЄС.

Перші спроби щодо розвитку організованого туризму у країнах ЄС беруть початок у 19 ст. Сьогодні, традиційними лідерами за кількістю відвідувань в Європі є західні країни, а саме Франція, Іспанія, Італія, Велика Британія.

Однак слід зазначити, що незважаючи на всю важливість індустрії туризму для європейської економіки, у межах Європейського союзу не існує офіційного інституту, що займається окремо питаннями розвитку туризму в країнах-учасниках. Це виконує вищий орган виконавчої влади Європейського союзу – Європейська комісія. Вона в свою чергу через діяльність структурних фондів здійснює діяльність по розвитку туризму в країнах ЄС. Дані структурні фонди є джерелом інвестування у індустрію туризму найменш розвинених європейських регіонів, до яких належить група країн Центральної та Східної Європи. До основних структурних фондів Європейського союзу, що надають активну допомогу у розвитку туризму слід віднести наступні:

- Європейський фонд регіонального розвитку;
- Європейський соціальний фонд;
- Європейський фонд управління сільським господарством;
- Європейська комісія подорожей;
- Європейський інвестиційний банк та ін.

Європейський фонд регіонального розвитку фінансує проекти з розвитку інфраструктури, вкладає інвестиції у створення нових робочих місць та реалізацію проектів розвитку окремих територій, надає фінансову допомогу малим підприємствам. Його діяльність охоплює багато сфер: транспорт, комунікаційні технології, дослідження та інновації, соціальну інфраструктуру, професійну підготовку, структурний перепрофілювання економіки міст та сільської місцевості та ін.

У реалізації політики зайнятості населення в туристській сфері важливу роль відіграє Європейський соціальний фонд. Він фінансує проекти, спрямовані на підвищення кваліфікації і перепідготовку кадрів, з метою зростання продуктивності праці. У рамках діяльності цього фонду здійснюється також стимулювання діяльності малих туристичних підприємств в країнах Європейського союзу. Ці дії, сприятливо позначаються на підвищенні економічної активності та збільшення рівня зайнятості населення.

Європейський фонд управління сільським господарством фінансує заходи з розвитку сільської місцевості та здійснює допомогу населенню, зайнятого в натуральному виробництві, у тому числі сприяє розвитку агро- та екотуризму.

Окремо потрібно згадати таку некомерційну організацію, як Європейська комісія подорожей, членами якої є 39 національних туристських організацій країн Європи. Основна роль Європейської комісії подорожей полягає у розвитку туризму як в окремих регіонах континенту, так і у всій Європі.

Основними законодавчими актами, що регулюють питання європейської політики в області туризму, є:

- резолюція конференції «Майбутнє європейського туризму», прийнята у травні 2002 р. в Брюсселі;
- Лісабонська стратегія в області розвитку туризму і збільшення зайнятості (лютий 2005 р.);
- прикінцеві положення Конференції зі сталого розвитку європейського туризму та оновлення туристської політики (квітень 2005 р., Брюссель);
- доповідь Групи сталого розвитку туризму (2006 р., Брюссель);
- прикінцеві положення Конференції міністрів туризму, що проводилася в Потсдамі в травні 2007 р.;
- Повістка з питань сталого розвитку та конкурентоспроможності європейського туризму, прийнята Європейською комісією у жовтні 2007 р. на Європейському туристичному форумі у Алгарве, Португалія.

Перераховані вище документи відіграють координуючу роль у процесі розвитку туризму у країнах ЄС. Таким чином, це означає, що ЄС активно координуючи туристську діяльність, не втручається у національну політику кожної з країн-учасниць, залишаючи останнім повну свободу дій у процесі створення і просування своїх національних туристських продуктів на міжнародний ринок туристських товарів і послуг.

ЄС визначає основні принципи вирішення проблем для забезпечення рівня росту туризму в цих країнах:

– захист туристів і їхнього вільного пересування, що включає спрощення поліцейського і митного контролю на границях, підвищення безпеки туристів і захист їх від несумлінної реклами, гармонізацію політики страхування туристів, інформування про їхні соціальні права;

– гармонізація правил діяльності в індустрії туризму: гармонізації податкової політики в різних країнах ЄС, взаємного визнання рівня кваліфікації і дипломів професійної підготовки;

– регіональний розвиток туризму з метою його просування у менш розвинені регіони союзу, що мають туристський потенціал.

Взагалі туристський успіх країн-учасниць ЄС на міжнародному туристському ринку можна пояснити не скільки успішною політикою на загальноєвропейському рівні, скільки грамотною політикою країн-учасниць у галузі розвитку і просування національних турпродуктів на місцевому рівні. У більшості країн-учасниць ЄС, за рідкісним винятком, сформувалася практика створення Національних Туристських Адміністрацій (НТА), які займаються розробкою національних програм розвитку туризму. Дані туристські адміністрації можуть по-різному називатися (Turespana – в Іспанії, British Tourist Authority – у Великобританії, ENIT – в Італії, Maison de la France – у Франції тощо), але характер і сутність функціонування даних національних інститутів досить схожа. Саме НТА займаються розробкою і просуванням нових туристських продуктів на міжнародний туристський ринок.

До прикладу діяльність у сфері туризму для країн ЄС можна охарактеризувати детальніше через так звані і вище згадувані законодавчі акти. Зокрема у лютому 2005 року Європейська комісія розпочала реалізацію так званої Лісабонської стратегії, яка зосереджена на вирішенні двох найважливіших завдань: забезпечення стійких темпів зростання туризму та підвищення рівня зайнятості у туристичній сфері. Також дана стратегія означала те, що створюються нові умови для подальшої інтеграції ЄС, спрощуються механізми прийняття рішень всередині ЄС, вперше в історії створюється повноцінна єдина європейська (в рамках ЄС) дипломатична служба, розширюються повноваження Європейського парламенту.

Лісабонський договір вніс зміни у діючі угоди про ЄС (Римський договір 1957 р.; Маастрихтська угода 1992 р.; Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії 1957 р.) з метою реформування системи управління ЄС, спрощує систему колективних органів управління ЄС, принципи і порядок їх роботи, робить їхню діяльність більш прозорою. Важливим елементом Лісабонського договору є те, що набула юридичної сили Хартія прав європейських громадян.

Стратегією були визначені основні цілі, згідно з якими повинна розвиватися туристська індустрія європейського співтовариства:

- забезпечення стійкості туризму;
- громадська освіта;
- забезпечення зайнятості населення;
- соціальна орієнтація туризму.

Під стійким туризмом Європейський економічний і соціальний комітет передбачає безпечний туризм, який забезпечує довгостроковий економічний розвиток приймаючих країн.

Однак вже у 2005 р. Рада Європи розглянула результати «Лісабонської стратегії» за 5 років і констатувала невиконання намічених цілей. Тому «Лісабонську стратегію» – 2000-го року згодом замінила нова програма розвитку «Європа – 2020», що мала б забезпечити високий рівень зростання та зайнятості в ЄС. Як зазначив українські аналітики, основними складовими «Європи 2020» є наступні засади:

- створення так званого «інноваційного союзу», що відчинить двері науці та новим технологіям;
- покращення системи освіти;
- розвиток цифрового ринку та інтернету;
- перехід на ресурси відновлюваної енергії,
- покращення підприємницького середовища Євросоюзу.

Програма розвитку «Європа – 2020» має на меті забезпечити стабільність європейської економічної моделі у трьох вимірах. По-перше, в економічній площині: програма закладає у підвалини майбутньої економічної стратегії Європи принципи конкурентоздатності, інноваційності та економіки знань. По-друге, «Європа – 2020» спрямована на соціальну стабільність. Її мета – забезпечити європейців робочими місцями, для чого будуть розроблені спеціальні навчальні програми, а також досягнуто повної трудової рівності між жінками і чоловіками. По-третє, програма «Європа – 2020» має на меті забезпечити екологічну стабільність. Для цього слід здійснити перехід до нової екологічної економічної моделі, що матиме низький рівень викидів CO₂.

Сьогодні, Європейський Союз надає всеохоплюючу допомогу, у тому числі і фінансову, у розвитку туристської інфраструктури країн-учасниць. Незважаючи на це, політика ЄС у галузі розвитку туризму будується на принципі повної самостійності самих країн-учасниць у питанні вибору вектора розвитку національної індустрії туризму. Численні програми міжрегіональної кооперації між країнами-учасниками ЄС з різним рівнем розвитку туристської інфраструктури допомагають країнам, які мають менш розвинену інфраструктуру, впроваджувати нові технології для підвищення конкурентоздатності їхнього туристського продукту, що позитивним чином позначається на динаміці туристських прибуттів у країни Європейського Союзу.

Відносно України, то її владі необхідно приділити більше уваги розвитку співпраці з країнами ЄС у галузі туризму, у тому числі і з Чехією, оскільки це дасть можливість просунути вітчизняні туристичні послуги на європейський ринок та підвищити їх конкурентоспроможність, залучитися до міжнародного інформаційного простору, отримати досвід туристичної діяльності успішних підприємств країн ЄС. Сьогодні Україна має всі можливості стати одним з провідних європейських туристичних центрів Європи, оскільки має відповідний туристично-рекреаційний потенціал.

Співробітництво України з Чеською Республікою та країнами ЄС надасть можливість підвищити економічну ефективність національної туристичної сфери.

Зокрема, нашому уряду необхідно вирішити наступні питання, які сприяли б співпраці України з ЧР та Європейським Союзом у туристичній галузі:

- спростити прикордонні та митні формальності в оформленні документів;
- сприяти підвищенню якості та вдосконалення туристичних послуг,
- розробити системи стандартизації та сертифікації підприємств туристичної сфери в Україні, які могли б відповідати міжнародним стандартам та нормам Європейського Союзу;
- здійснювати інвестиційну діяльність та надавати технічну допомогу з боку держав Європейського Союзу;
- створити відповідну систему підготовки, перепідготовки, підбору персоналу та підвищення їх кваліфікації, який зайнятий у туристичній сфері України, шляхом навчання і стажування у країнах Європейського Союзу;
- популяризувати позитивний туристичний імідж України на європейському ринку.

У сучасних умовах функціонування для туристичної галузі України важливо розширювати та зміцнювати співробітництво з країнами-членами Європейського Союзу, що сприяло б різноманітністю туристичних послуг, підвищило конкурентоспроможність туристичних підприємств. У цьому аспекті головним завданням є допомога з боку Європейського Союзу щодо залучення інвестицій в розширення та покращення туристичної та курортної інфраструктури України.

Співпраці України з Чехією і ЄС у туристичній галузі можуть сприяти міжнародні семінари та наукові конференції з участі провідних фахівців у галузі туризму, вивчення досвіду організації туристичної діяльності країн ЄС, розробка новацій у наданні туристичних послуг, сформувати відповідні до ЄС стандарти та норми обслуговування туристів.

Також, необхідно налагодити систему обміну досвідом на постійній основі з відповідними структурами ЄС та Чеської Республіки, адаптувати вітчизняне законодавство у сфері туризму до відповідних норм ЄС, організувати систему сертифікації у туристичній галузі, розробити механізм запровадження

міжнародних стандартів якості туристичних послуг на українському ринку туристичних послуг.

9.2. Україна – Чехія – Європейський Союз: співпраця у туризмі

У XXI ст. співпраця України з Чеською Республікою у сфері туризму відбувається через призму відносин цієї країни з ЄС. Західний кордон України став кордоном між Україною та ЄС – втіленням курсу на європейську інтеграцію у межах реалізації спільних угод і проектів. Актуальними є питання реалізації туристичної політики України, оскільки туризм визнано пріоритетною сферою у нашій країні і його розвиток визначатиме її спеціалізацію у майбутньому. А співпраця з Чехією та іншими країнами ЄС, використання їхнього досвіду слугуватиме гарантом успіху та допоможе розвинути національну стратегію формування політики у сфері туризму.

Україна посідає одне з провідних місць в Європі за рівнем забезпеченості цінним природно-ресурсним потенціалом. Тому це завжди викликало інтерес з боку країни ЄС щодо стратегічного співробітництва з Україною.

Розвиток співпраці України з Чеською республікою і ЄС у сфері туризму відбувається згідно з Указом Президента України «Про заходи щодо забезпечення реалізації державної політики у сфері туризму». Забезпечення євроінтеграційної діяльності є невід’ємною складовою реалізації державної політики у сфері туризму, що визначається Законом України Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. №1282-IV (розділ VII, ст.35). Через Спеціальне представництво України при ЄС туристичним відомством України подано заявку щодо включення України у перспективні програми співробітництва у сфері туризму, зокрема фінансової та технічної допомоги, а також інвестиційні проекти ЄС. У ст.72 Розділу VII «Економічне співробітництво» йдеться про туризм і зазначається, що сторони розширюють та розвивають співробітництво, яке включає: сприяння туризму, співробітництво між офіційними туристичними організаціями, збільшення потоку інформації, передачу «ноу-хау», вивчення можливостей спільної діяльності, підготовку персоналу з метою розвитку туризму.

21 травня 2002 року керівництвом туристичного відомства України було проведено зустріч з заступником директора представництва Європейського банку реконструкції і розвитку в Україні В. Френсісом. А 30 – 31 травня 2002 р. представники туристичного відомства України взяли участь у Міжнародній конференції Ради Європи з питань транскордонного співробітництва (м. Ужгород, Закарпатська область – м. Міхаловце, Словацька Республіка), що проходила під патронатом Президента України та Президента Словацької Республіки.

15 червня 2001 р. Указом Президента України №435/2001 «Про додаткові заходи щодо реалізації права людини на свободу пересування і вільний вибір місця проживання» з 1 липня 2001 р. було скасовано реєстрацію паспортних документів іноземців в органах внутрішніх справ.

З метою розвитку ринку послуг, дотримання рівних прав і свобод громадян було прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 року № 1136 «Про забезпечення дотримання законодавства під час надання послуг іноземцям та особам без громадянства» щодо встановлення рівних цін і тарифів на послуги, що надаються як українцям, так і іноземцям і особам без громадянства. Відбувалася гармонізація законодавства України у галузі туризму з директивами та іншими актами ЄС та відповідно і ЧР. З урахуванням євроінтеграційних завдань було видано Указ Президента України від 11 березня 2003 р. № 207 «Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер України» та прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 р. № 390–р «Про затвердження заходів щодо розвитку іноземного та внутрішнього туризму». Це відповідало світовому досвіду та надавало додаткового імпульсу розвитку потужного туристичного та курортно-рекреаційного потенціалу України, збільшенню обсягів надання туристичних послуг. Рішенням Верховної Ради України з 1 січня 2004 р. було скасовано готельний збір, що підвищувало конкурентоспроможність готельних послуг.

Задля посилення значення туризму як пріоритетної сфери економіки було внесено пропозиції у частині туризму до проекту Спільної доповіді з оцінки стану виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС, здійснювалися офіційні переклади відповідних нормативно-правових актів з метою адаптації законодавства України у сфері туризму до законодавства ЄС. Також було розроблено заходи щодо державної підтримки розвитку молодіжного та дитячого туризму, затверджені розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 12.05.2004 р. №298–р. «Концепція державної політики України щодо розвитку молодіжного туризму». Зокрема, передбачалася реалізація комплексу завдань з пріоритетних напрямів стимулювання розвитку усіх видів молодіжного туризму, які сприятимуть розв'язанню соціально-економічних і культурних проблем, активізація діяльності туристичних підприємств різних форм власності і інвестиційних процесів.

Туристичні послуги, що надаються в Україні, визначені Державним класифікатором продукції та послуг ДК–16, розробленим у відповідності до класифікації, що діє в Європейському Союзі. Туристичним відомством України спільно з Державним науково-дослідним інститутом «Система» у 2003 р. були розроблені та наказом Держспоживстандарту України від 08.12.2003 р. № 225 затвердженні національні стандарти України: ДСТУ 4268 : 2003 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги». ДСТУ 4269 : 2003 «Послуги туристичні. Класифікація готелів». Стандарти набули чинності з 01.07.2004 р. Наказом Держспоживстандарту України від 28 лютого 2006 року № 54 затверджено новий національний стандарт ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення». Стандарт набрав чинності з жовтня 2006 року.

У межах реалізації міжурядових і міжвідомчих угод про співробітництво у сфері туризму в Україні було створено 10 міжвідомчих робочих груп з такими країнами ЄС: Чехією, Австрією, Італією, Латвією, Литвою, Німеччиною, Польщею, Словаччиною, Словенією та Угорщиною. У межах двостороннього українсько-чеського туристичного співробітництва відбулося кілька важливих візитів міністрів туризму і керівників відповідних туристичних відомств, інших

державних органів зарубіжних країн в Україну, а також керівництва органу виконавчої влади у сфері туризму України до Чехії та інших країн ЄС, що значною мірою сприяли налагодженню конструктивного діалогу, оптимізації взаємодії у забезпеченні стабільних туристичних потоків, збільшенні обсягів туристичних обмінів, підвищенню економічної ефективності туристичних зв'язків.

22 квітня 2005 р. Україна отримала запрошення від керівництва Європейської туристичної комісії (ЄТК) приєднатися до цієї організації. Під час візиту до Австрії Президента України В. Ющенка (12.07.2005 р.) та його зустрічі з Президентом ЄТК Артуром Оберашером була висловлена підтримка набуття Україною членства у ЄТК. 18 жовтня 2005 р. Україна була одностайно прийнята до ЄТК на засіданні Генеральної асамблеї цієї організації (м. Відень, 16–19.10.2005 р.). Завдяки своєму членству у ЄТК Україна отримала доступ до інформаційно-аналітичних матеріалів, бере участь у наповненні інтернет-порталу, який є одним із пріоритетних напрямів діяльності ЄТК й створюється з метою пропагування туристичних ресурсів країн-учасниць в Європі та за її межами.

27 жовтня 2006 р. у Гельсінкі (Фінляндія) відбувся Саміт Україна – ЄС на найвищому рівні, на якому обговорювалися важливі питання і прийнято низку рішень. Учасники Саміту привітали успішне завершення переговорів щодо угод між Україною і ЄС про спрощення візового режиму та реадмісії та парафували обидва документи. У свою чергу, ЧР також підтвердила бажання спростити візовий режим з Україною.

На території України при підтримці ЄС створюються системи туристичних інформаційних центрів, у рамках програм технічної допомоги Twinning Projects. Загальною метою реалізації цього проекту є створення ефективної та дієвої системи розповсюдження інформаційно-рекламних матеріалів через забезпечення функціонування мережі центрів туристичної інформації у регіонах України.

Одним із напрямів співпраці з ЄС у сфері туризму є участь у Національній програмі TACIS, яка створена для підтримки малих і середніх підприємств з метою забезпечення ефективного функціонування туристичної інфраструктури за напрямками міжнародних транспортних коридорів. Прийнято Програму розбудови туристичної інфраструктури за напрямками національної мережі міжнародних транспортних коридорів та основних транспортних магістралей у 2004–2010 рр. Першочерговими заходами щодо реалізації Програми визначені саме будівництво, реконструкція автомобільних доріг та облаштування їх туристичною інфраструктурою та об'єктами сервісу. Проект TACIS «Підтримка місцевого розвитку та туризму Карпатського регіону» (реалізується з червня 1999 р.) є угодою про співробітництво в розвитку туризму чотирьох областей (Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької). У 2000 р. чотири облдержадміністрації уклали угоду про створення Асоціації готелів та туристичних підприємств Карпатського регіону та провели установчі збори Асоціації музеїв та галерей У 2001 р. За підтримки проекту TACIS зареєстровано Раду з туризму Карпатського регіону як керівний орган, що займатиметься популяризацією та рекламою туризму в регіоні. Нині проводиться системна робота щодо адаптації туристичного законодавства до відповідних директив і стандартів ЄС, розбудовується договірно-правова база двостороннього співробітництва з країнами ЄС, у тому числі і з Чеською Республікою. У рамках програми TACIS з 1999 р. було реалізовано ряд українсько-чеських проектів з розбудови туристичної інфраструктури областей Карпатського регіону.

21 травня Голова Представництва Європейської Комісії в Україні Ж. П. Тейшейра, посли та офіційні представники країн ЄС відвідали м. Яремче (Івано-Франківська обл.), де ознайомилися з ходом впровадження двох проектів ЄС: «Велокраїна» та «Програма розвитку транскордонного туризму».

30 листопада 2012 року на відкритті I Київського міжнародного туристичного форуму голова представництва Європейського Союзу в Україні Я. Томбінський заявив, що європейські експерти допоможуть Україні розкрити її туристичний потенціал. Він повідомив, що на підставі відповідного запиту від

Міністерства інфраструктури в Україні буде працювати місія європейських експертів, яка допоможе в розвитку туризму.

Успішним проведенням чемпіонату Європи з футболу в 2012 році Україні вдалося практично заново сформувати позитивний імідж привабливого туристичного напрямку. За підсумками 2012-2013 року Україна вперше потрапила у міжнародні туристичні рейтинги і путівники. Туристам з усього світу Україну рекомендували відвідати Globe Spots, TripAdvisor, The National Geographic Traveler, The Lonely Planet та інші. Чимало зусиль для покращення туристичного іміджу України у країнах ЄС здійснило Посольство України у Чеській Республіці. Після Євро-2012 на Сході України у 2013 р. спостерігалось збільшення потоку туристів, зацікавлених у відвідуванні нових креативних туристичних брендів, розташованих у промислових зонах. На жаль, внаслідок ускладнення політичної ситуації на Сході України та проведення на зазначеній території антитерористичної операції (АТО) говорити про зростання туристичних потоків у регіон наразі неможливо.

26 квітня 2013 року Європейський Союз оголосив новий конкурс проектів для підтримки регіональної політики України. Конкурс дав можливість регіональним та місцевим органам влади отримати фінансову підтримку для реалізації стратегій розвитку своїх регіонів. [15].

Впродовж січня-травня 2014 року на території Львівщини за гранти Європейського Союзу було здійснено реалізацію туристичних проектів, зокрема, «Стимулювання розвитку туризму у Карпатському регіоні шляхом покращення сервісу та безпеки туристів», «Через кордони без бар'єрів – інтеграція неповносправних осіб через туризм і культуру» та інші.

14 серпня 2014 року у м. Одеса відбулась стартова конференція, присвячена початку реалізації проекту «Туризм як каталізатор економічного розвитку сільських територій», який реалізовується завдяки фінансуванню Європейського Союзу в Україні. Головною метою проекту був розвиток зеленого туризму та туристичної інфраструктури Одеської області. Строк реалізації проекту складав 24 місяці. Розмір інвестицій від Представництва ЄС в Україні складає біля 340 тис. євро. Партнерами проекту виступили Одеське

обласне агентство реконструкції та розвитку, а також Біляївська та Роздільнянська районні державні адміністрації. Бенефіціаром проекту являється Одеська обласна державна адміністрація.

30 жовтня 2014 року відбулося відкриття Проекту «Підтримка економіки Закарпатської області через розвиток та популяризацію її туристичного потенціалу», який фінансується Європейським Союзом та зокрема, Чехією, як членом ЄС. Проект спрямований на розвиток регіональної туристичної інфраструктури, впровадження ефективної регіональної політики у сфері туризму, а також промоцію регіональних туристичних напрямків. Загальний бюджет проекту складав майже 900 000 євро, з яких більшу частину надав Європейський Союз.

4 червня 2015 року група міжнародних експертів, сформована Європейською комісією, презентувала проект з підтримки туризму в Україні. Результатом проекту стали рекомендації з розвитку туризму у країні, які увійшли до Концепції державної цільової програми розвитку туризму і курортів в Україні до 2022 року. Європейські стандарти розвитку галузі відкрили дорогу для іноземних інвесторів, серед яких є із Чеської Республіки.

19 вересня 2015 року, за підтримки проекту ЄС у Вороновиці Вінницької області відбувся Ярмарок туризму та урочисте відкриття Інформаційного центру розвитку туризму. Обидва заходи проходили у пам'ятці XVIII ст. – палаці Грохольських-Можайських. Фасад цього палацу був відновлений за кошти Європейського Союзу. Проект спрямований на представлення та привернення уваги до туристичного потенціалу Вінницького району. Програма Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку України» (ППРРУ) розпочала свою діяльність у січні 2013 року та діяла до липня 2016 р. Метою програми є сприяння суспільному, економічному та територіальному згуртуванню України. Також, програма надає фінанси для реалізації конкретних проектів місцевих та регіональних органів влади. Загальний бюджет програми становить 31 млн євро.

15 грудня 2015 року Європейська комісія представила звіт, яким оцінила хід виконання Україною умов для запровадження безвізового режиму з ЄС. Проте, що звіт буде позитивним для України, раніше повідомляло видання Die Welt з посиланням на дипломатичні джерела у Брюсселі. За даними європейських ЗМІ, у результаті звіту Євросоюз може у середині 2016 р. скасувати візовий в'їзд для громадян України. Таке спрощення повинно позитивно позначитися на туристичному потоці з країни. Прес-аташе представництва Єврокомісії в Україні Д. Стулік повідомив РБК-Україна, що безвізовий режим буде діяти тільки для власників біометричних паспортів. Втім, лібералізація в'їзду не буде стосуватися скасування робітників і національних віз. Крім того, після звіту Єврокомісії прийняття рішення про введення безвізового режиму повинні прийняти країни-члени ЄС, у тому числі і Чеська Республіка.

Станом на 2016 р. Україна зацікавлена у продовженні та поглибленні євроінтеграційного напрямку, насамперед, з урахуванням завдань адаптації туристичного законодавства України до відповідних директив і стандартів ЄС. Практичний досвід Чехії та інших країн з розвиненим туризмом доводить необхідність надання державної підтримки розвитку туризму, зокрема фінансування міжнародної діяльності як одного з основних напрямів реалізації державної політики у сфері туризму, що є передумовою розвитку міжнародного туризму, формування галузі як високоприбуткового сектора економіки, чинника соціального розвитку та культурного піднесення країни при збереженні її самобутності, гармонійної інтеграції України в європейські та світові глобалізаційні туристичні процеси.

Співпраця України Чехії та ЄС у сфері туризму повинна знаходити широке висвітлення, необхідно проводити в Україні міжнародні спеціалізовані семінари, конференції з залученням вітчизняних та іноземних організацій для вивчення передового досвіду організації туристичної діяльності, освоєння туристичних ринків, визначення перспектив розвитку новітніх технологій надання туристичних послуг, формування туристичної стратегії та стандартів обслуговування, а також брати участь у відповідних заходах за кордоном. Варто налагодити систему обміну досвідом на постійній основі з відповідними

структурами ЄС та Чеської Республіки, а також державними органами зі сфери туризму країн – членів ЄС щодо законодавчого та організаційного забезпечення високопродуктивної туристичної діяльності, зокрема адаптації національного законодавства у сфері туризму до норм ЄС.

ПІСЛЯМОВА

На початку ХХІ ст. Чехія у міжнародних відносинах сприймалась як демократична, стабільна у політичному, економічному та соціальному відношенні центральноєвропейська держава. Чеська Республіка користувалася авторитетом як серед країн традиційної західної демократії, так і серед країн, які нещодавно разом з нею належали до комуністичного блоку. У цих умовах чеська дипломатія відзначалась значною впливовістю і гнучкістю, схильністю до розумних компромісів, що перетворювало її на корисного і ефективного партнера України. Прикметною рисою політиків чеської держави була їх підвищена чутливість до питань демократичного розвитку, додержання свобод і прав громадян у державі. Що ж стосується ступеню пріоритетності для України розвитку відносин з ЧР, наприкінці ХХ початку ХХІ століття, він розглядався здебільшого у загальному контексті співробітництва нашої країни з країнами Центрально-Східноєвропейського регіону. Незважаючи на те, що Польща, Угорщина та Словаччина, із зрозумілих причин, мають більше „точок дотику” з Україною, у яких перетинаються конкретні, „матеріальні” спільні інтереси, нерідко саме політична позиція чеської сторони була тим важливим фактором, який або відчутно сприяв розвитку тієї чи іншої спільної ініціативи, або гальмував можливу взаємодію на певному напрямі. Тому сьогодні досить актуальним є завдання виведення українсько-чеських відносин на рівень особливого політичного, торговельно-економічного та туристичного партнерства.

Чехія загалом підтримувала внутрішню та зовнішню політику, демократичні реформи, що проводилися в Україні. Для України була важливою підтримка Чехією таких питань, як формування посиленої угоди „Україна – ЄС”, створення зони вільної торгівлі. Основна робота щодо конкретизації положень проекту „Східного партнерства” відбувалася під час головування Чехії в ЄС у 2009 р. У цьому контексті серед експертів та політиків в Україні існували позитивні очікування щодо наповнення „Східного партнерства” реальним змістом. Україна здійснювала співпрацю з Чеською Республікою у ЄС, НАТО, ООН, ОБСЄ, та „Вишеградській четвірці” і цим самим прагнула створити

підґрунтя для інтеграції до Європейського Союзу. Особливий вклад у євроінтеграційні процеси та вплив на трансформацію суспільно-політичних і соціально-економічних відносин України внесли країни „Вишеградської четвірки”. Чехія та Польща виступали генераторами здійснення „Східного партнерства”. Головними економічними і політичними інтересами України у відносинах з Чеською Республікою у світових та регіональних організаціях були забезпечення підтримки з боку Чеської Республіки практичної реалізації ідеї укладення між Україною та Європейським Союзом Угоди про асоціацію, сприяння Чеської Республіки у залученні України до Спільної безпекової та оборонної політики (СБОП) ЄС, спрощення візового режиму та інтенсифікації співпраці у сфері туризму.

В умовах серйозних геополітичних змін у Європі, Чеська Республіка, залишається важливим політичним і економічним партнером України. У свою чергу, Чехія розглядає Україну як європейську країну, від якої залежить стабільність у Центрально-Східній Європі, підтримує прагнення нашої країни інтегруватися до європейських та євроантлантичних структур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Поточний архів Посольства України в Чеській Республіці

Договір між Україною і Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах // Справа № 203 – 018 від 28. 05. 2001 р. – 5 с.

Договір про дружні відносини і співробітництво між Україною і Чеською Республікою // Справа № 203 – 101 від 26. 04. 1995 р. – 8 с.

Загальна довідка про двосторонні українсько-чеські політичні відносини у 2002 р. // Справа № 121 / 174 від. 29. 12. 2002 р. – 11 с.

Загальна довідка про Голову Верховної Ради України В.М.Литвина // Справа № 376 – 31 від 10. 03. 2005 р. – 10 с.

Загальна довідка про специфічні питання двосторонніх політичних відносин // Справа № 343 – 43 від 20. 11. 2005. – 10 с.

Загальна довідка про специфіку та моніторинг виконання дій стосовно вступу ЧР до ЄС // Справа № 153 – 78 від 15. 25. 2001 р. – 25 с.

Загальна довідка про українсько-чеські двосторонні відносини // Справа № 367 – 101 від 10.07. 2000 р. – 6 с.

Загальна довідка щодо зовнішньої політики ЧР в 2000р. // Справа № 25 / 490 від. 28. 12. 2000 р. – 6 с.

Загальна довідка щодо зовнішньої політики ЧР у 2003 р. // Справа № 168 / 259 від. 13. 11. 2003 р. – 8 с.

Загальна довідка щодо соціально – економічного розвитку ЧР // Справа № 79 – 24 від 15.11. 2000 р. – 28 с.

Загальна довідка щодо соціально-економічного розвитку ЧР протягом 2001р. // Справа № 15/297 від. 13. 12. 2001 р. – с. 1-4

Загальна довідка щодо Чеської Республіки // Справа № 125 – 218 від 13. 09. 2000 р. – 9 с.

Загальна довідка щодо торгівлі та економіки Чеської Республіки // Справа № 148 – 85 від 10.10. 1999 р. – 19 с.

Закон „Про перебування іноземців на території Чеської Республіки” від 30. 11. 1999 року // Справа № 164 – 85 від 02. 02. 2000 р. – 4 с.

Звіт про участь Прем'єр-міністра В.Ф. Януковича в зустрічі глав урядів Вишеградської групи (м. Тале, Словаччина, 25 червня 2003 р.) // Справа № 61 – 11 від 10. 09. 2003 р. – 8 с.

Інформація про висновки та пропозиції щодо двостороннього співробітництва // Справа № 264 – 19 від 15.11.2003 р. – 20 с.

Інформація про діяльність громадських організацій „Адра”, „Каратіс” та чеського благодійного фонду „Товариство допомоги” // Справа № 228 від 20. 03. 2001. – 5 с.

Інформація про зустріч Міністра закордонних справ України А. М. Зленка з головою уряду Чеської Республіки В. Шпідлою // Справа № 01–16 / 133 від 10. 05. 2003 р. – 3с.

Інформація про реалізацію координуючої ролі МЗС у забезпеченні проведення єдиного зовнішньополітичного курсу України в ЧР // Справа № 83 від 10. 12. 2005. – 15 с.

Інформація про українсько-чеське культурне співробітництво за період 11 місяців 2000 р. // Справа № 55 від 10. 12. 2000 р. – 13 с.

Інформація про четверте засідання українсько-чеської Робочої групи з питань торгівлі // Справа № 02 – 05 / 158 від 10. 06. 2003 р. – 7 с.

Інформація про фестиваль українського мистецтва „11 років мовчання” // Справа № 45 від 27. 11. 2000. – 4 с.

Інформація стосовно виконання домовленостей, досягнутих під час візиту до Чехії Прем'єр-міністра України Ю.І.Єханурова лютий 2006р. // Справа № 27 від 10. 03. 2006. – 5 с.

Інформація стосовно економічного форуму „Партнери ХХІ століття” // Справа № 227 від 20. 03. 2001 р. – 3 с.

Інформація стосовно можливих наслідків вступу Чеської Республіки до ЄС для України // Справа № 385 від 14. 11. 2003. – 14 с.

Інформація щодо внутрішньополітичної ситуації в ЧР у 2000р. // Справа № 19 / 378 від. 15. 12. 2000р. – 12 с.

Інформація щодо внутрішньополітичної ситуації в ЧР у 2002 р. // Справа № 90 / 148 від. 02. 12. 2002 р. – 10 с.

Інформація щодо зовнішньої політики ЧР у 2002 р. // Справа № 101 / 160 від. 29. 12. 2002 р. – 12 с.

Інформація щодо підготовки матеріалів до переговорів з новими членами ЄС, стосовно наслідків розширення для розвитку двосторонніх відносин // № 311 / 21-110 / 117 – 66 від 30. 12. 2003р.– 15 с.

Інформація щодо проведення у Празі Саміту НАТО ЧР у 2002 р. // Справа № 89 / 157 від. 28. 11. 2002 р. – 8 с.

Інформація щодо розвитку зовнішньоторговельних зв'язків та досвіду Чеської Республіки в питаннях економічної взаємодії з Євросоюзом // Справа № 05 – 12 / 56 від 10. 03. 2005 р. – 8 с.

Інформація щодо соціально-економічної ситуації в ЧР у 2002 р. // Справа № 192 / 278 від. 11. 12. 2002 р. – 8 с.

Конвенція між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження ухилень стосовно податків на доходи і майно // Справа № 203 – 005 від 30.06.1997 р. – 12 с.

Концепція державної регіональної політики // Справа № 252 – 59 від 24. 11. 2001 р. – 25 с.

Концепція проєкспортної політики Чеської Республіки на період до 2006р. // Справа № 247 – 35 від 24. 01. 2004 р. – 18 с.

Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва у 2000 р. // Справа № 23 / 456 від. 26. 12. 2000 р. – 17 с.

Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва за 2001 р. // Справа № 10 від 27. 06. 2001 р. – 30 с.

Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва у 2002 р. // Справа № 19 / 42 від. 24. 12. 2002 р. – 37 с.

Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва у 2003 р. // Справа № 21 / 51 від 25. 12. 2003 р. – 38 с.

Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва за 2004 р. // Справа № 20 від 20. 06. 2004 р. – 40 с.

Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва за 2005 р. // Справа № 123 від 19. 12. 2005 р. – 50 с.

Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці за 2006 р. в частині торговельно-економічного співробітництва // Справа № 12 / 36 від 6. 07. 2006 р. – 18 с.

Матеріали до звіту про роботу Посольства України у Чеській Республіці в частині торговельно-економічного співробітництва за 2007 р. // Справа № 43 від 10. 12. 2007 р. – 35 с.

Політичний звіт про роботу Посольства України у Чеській Республіці у 2000 р. // Справа № 25 / 489 від. 27. 12. 2000 р. – с. 29.

Політичний звіт про роботу Посольства України у Чеській Республіці у 2001 р. // Справа № 38 / 421 від. 10. 12. 2001 р. – с. 32.

Політичний звіт про роботу Посольства України у Чеській Республіці у 2002 р. // Справа № 98 / 157 від. 10. 12. 2002 р. – 38 с.

Політичний звіт про роботу Посольства України у Чеській Республіці у 2003 р. // Справа № 189 / 267 від. 24. 12. 2003 р. – с. 39 с.

Політичний звіт посольства Укр. в ЧР у 2005 р. // № 264 / 258 від 15.12. 2005 р. – 34 с.

Політичний лист про перспективи розвитку українсько-чеських відносин // Справа № 471 від 10. 10. 2007 р. – 17 с.

Пропозиції до Концепції двосторонніх відносин України з Чеською Республікою // №613 / 210 – 20 від 01. 07 2004 р. – 35 с.

Пропозиції до тез до переговорів в рамках візиту до Чехії Міністра закордонних справ України 15. 01. 2007 р. // Справа № 51 від 10. 01. 2007 р. – 14 с.

Протокол між Кабінетом Міністрів України і Урядом Чеської Республіки про надання кредитів для фінансування експорту товарів та послуг із Чеської Республіки в Україну // Справа № 203 – 002 від 24. 03. 1998 р. – 5 с.

Протокол про консультації між Міністерством закордонних справ України та Міністерством закордонних справ Чеської Республіки // Справа № 103 – 162 від 16. 05. 1998 р. – 10 с.

Протокол про співробітництво між Міністерством закордонних справ України та Федеральним Міністерством закордонних справ Чеської і Словацької Федеративної Республіки // Справа № 203 – 013 від 27. 11. 1991 р. – 6 с.

Розпорядження Кабінету Міністрів України „Про місцеве самоврядування в Україні” та „Про місцеві державні адміністрації” // Справа № 69 від 01. 03. 2001 р. – 6 с.

Тези до переговорів Голови Верховної Ради України В.М.Литвина з Прем’єр-міністром ЧР Станіславом Гроссом (м. Прага, 10 лютого 2005 року) // Справа № 156 – 47 від 05. 03. 2005 р. – 9 с.

Угода між Урядом СРСР і Урядом ЧССР про співробітництво в освоєнні Ямбурзького газового родовища, будівництві магістрального газопроводу Ямбург – Західний кордон СРСР та об’єктів Уральського газового комплексу і пов’язані з цим поставки природного газу із СРСР до ЧССР від 16 грудня 1985 р. // Справа № 203 – 10 від 16. 12. 1985 р. – 8 с.

Угода між Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Урядом Чеської і Словацької Федеративної Республіки про торгово-економічні зв’язки і науково-технічне співробітництво // Справа № 203 – 014 від 30. 07. 1991 р. – 5 с.

Угода між Міністерством сільського господарства України та Міністерством сільського господарства Чеської Республіки про економічне, науково-технічне та виробниче співробітництво // Справа № 8 – 44 від 09. 04. 1993 р. – 15 с.

Угода між Урядом України і Урядом Чеської Республіки по виконанню зобов’язань по Ямбурзькій угоді // Справа № 38 – 441 від 30. 06. 1997 р. – 6 с.

Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про взаємне працевлаштування громадян України і Чеської Республіки // Справа № 203 – 684 від 21. 03. 1996 р. – 10 с.

Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про міжнародні автомобільні перевезення // Справа № 203 – 004 від 01. 07. 1997 р. – 5 с.

Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій // Справа № 203 – 412 від 17. 03. 1994 р. – 10 с.

Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про торговельно-економічні зв'язки і науково-технічне співробітництво // Справа № 203 – 439 від 17.03.1997 р. – 6 с.

Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про торговельні зв'язки і науково-технічне співробітництво. Аналітична довідка по виконанню угоди // Справа № 125 – 387 від 20. 12. 1998 р. – 8 с.

Угода про співробітництво між Антимонопольним Комітетом України та Міністерством економічної конкуренції Чеської Республіки // Справа № 34 – 48 від 19. 12. 1994 р. – 18 с.

Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Республіки Чехія // Справа № 203 – 01 від 06. 09. 1993 р. – 6 с.

Угода про співробітництво у сфері взаємного визнання результатів робіт на електротехнічну продукцію // Справа № 05 – 07 / 204 від 10.04. 2003 р. – 8 с.

Угода про співробітництво у сфері взаємного визнання результатів робіт у машинобудівельній промисловості // Справа № 05 – 08 / 204 від 19. 04. 2003 р. – 5 с.

Угода про умови завершення реалізації співробітництва в освоєнні Ямбурзького газового родовища // Справа № 203 – 603 від 30. 06. 1997 р. – 6 с.

Указ Президента України „Про Концепцію державної регіональної політики” // Справа № 341 / 2001 від 25. 05. 01 р. – 5 с.

**Поточний архів Торговельно-економічної місії України у
складі Посольства України в Чеській Республіці**

Аналіз діяльності українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва та внесені пропозиції щодо форм та методів удосконалення їх діяльності до Мінекономіки України // Справа №01-04 / 380 від 03. 06. 2003 р. – 15 с.

Аналіз стану та можливостей нарощування обсягів експорту українських товарів на ринок Чеської Республіки // Справа № 01 – 04 / 405 від 09. 07. 1993 р. – 5 с.

Аналіз стану та можливостей нарощування експорту українських товарів на ринок Чеської Республіки // Справа № 405 від 09. 10. 2000 р. – 10 с.

Біографічна довідка про Віце-прем'єр-міністр з економічних питань, Мартіна Яна // Справа № 36 від 09. 10. 2004 р. – 1 с.

Біографічна довідка про Міністра економіки та з питань європейської інтеграції України, Терьохіна Сергія Анатолійовича // Справа № 40 від 09. 10. 2004 р. – 1 с.

Біографічна довідка про Міністра промисловості і торгівлі Чеської Республіки, Мілана Урбана // Справа № 35 від 09. 10. 2004 р. – 2 с.

Біографічна довідка про Заступника Міністра промисловості і торгівлі Чеської Республіки, Мартіна Тлапи // Справа № 39 від 09. 10. 2004 р. – 2 с.

Біографічна довідка про Заступника міністра з питань багатосторонньої політики та Європейської інтеграції, Голови чеської частини міжурядової українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва, Мірослава Сомола // Справа № 37 від 09.10.2004 р. – 2 с.

Біографічна довідка про Заступника Міністра фінансів Чеської Республіки Владіслава Зелінки // Справа № 38 від 09.10.2004 р. – 3 с.

Довідка щодо економічного розвитку ЧР у 2000р. // Справа № 176 / 261 від. 09. 12. 2000 р. – 2 с.

Закон України від 11.09.2003 р. №1160-IV „Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Поточ // Справа № 23 / 57 від. 09. 12. 2003 р. – 5с.

Запис бесіди про зустріч з Гетьманом Моравсько-Сілезького краю Чеської Республіки Евженом Тошеновським (24 березня 2004 р.) // Справа № 145 від 24. 03. 2004 р. – 18 с.

Запис бесіди про зустріч Керівника торговельно-економічної місії В. Корсака та заступника керівника торговельно-економічної місії І. Оприценка з заступником Керівника департаменту підтримки торгівлі та координації відносин з торговельно-економічними відділами Міністерства промисловості і торгівлі Чеської Республіки Я. Беземеком (5 серпня 2004 р.) // Справа № 15 від 5. 08. 2004 р. – 15 с.

Запис бесіди про зустріч Заступника керівника торговельно-економічної місії І. Оприценка з представником фірми Foxconn CZ s.r.o. Ї. Кучерою (10. 08. 2004р.) // Справа № 19 від 10. 08. 2004 р. – 27 с.

Запис бесіди щодо перебування 3-6 вересня 2004 року, в Чеській Республіці делегації м. Харків в рамках партнерських відносин з м. Брно // Справа № 154 від 3 – 6. 09.2004 р. – 25 с.

Запис бесіди щодо зустрічі керівника торговельно-економічної місії В. Корсака та заступника керівника торговельно-економічної місії І. Оприценка з менеджером по продажах фірми KPM Consult, a.s. Б.Немечком (15 липня 2004р.) // Справа № 97 від 15. 07. 2004 р. – 7 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України (ТЕМУ) в Чеській Республіці за I півріччя 1993 р. // Справа № 01 – 06 / 430 від 20. 07. 1993 р. – 15 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за жовтень 1997 р. // Справа № 322 – 10 / 480 від 12. 11. 1997 р. – 6 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за листопад 1998 р. // Справа № 406 – 12 / 502 від 15. 12. 1998 р. – 5 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за III квартал 1999 р. // Справа № 381 – 09 / 446 від 12. 09. 1999 р. – 10 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2000 р. // Справа № 504 – 12 / 562 від 15. 02. 2001 р. – 14 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2001 р. // Справа № 01 – 04 / 215 від 18. 12. 2001 р. – 9 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за друге півріччя 2002 р. // Справа № 01 – 06 / 97 від 27. 12. 2002 р. – 30 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2003 р. // Справа № 01 – 04 / 212 від 24.04.2003 р. – 29 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2004 р. // Справа № 121 – 14 / 156 від 19.11.2004 р. – 29 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2005 р. // Справа № 05 – 206 / 315 від 10.12.2005 р. – 18 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2006 р. // Справа № 07–104 / 565 від 15.10.2006 р. – 30 с.

Звіт про роботу Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці за 2007 р. // Справа № 101–14 / 21 від 20.11.2007 р. – 25 с.

Звіт Торговельно-економічної місії України в Чеській Республіці про українсько-чеські відносини за 1991-2000 рр. // Справа № 01–04 / 516 від 24.10.2000 р. – 30 с.

Інформація в чеському журналі „Економ” Мілана Сироученка: „Інвестори на бійтеся України” // Справа № 01–04 / 292 від 25.02.1997 р. – 3 с.

Інформація з пропозиціями щодо заходів покращання структури торговельного платіжного балансу України з Чеською Республікою // Справа № 01–04 / 280 від 6.02.2002 р. – 7 с.

Інформація про аналіз виконання двосторонніх угод економічного характеру між Україною та Чеською Республікою // Справа № 01–04 / 505 від 15.01.2002 р. – 20 с.

Інформація про аналіз стану внутрішнього ринку Чеської Республіки по товарних групах українського експорту до Чеської Республіки та пропозиції

щодо збільшення поставок українських товарів на чеський ринок // Справа № 297 –10 / 124 від 24. 07. 1999 р. – 87 с.

Інформація про вартість національного продукту Чеської Республіки та його динаміку // Справа № 301–04/447 від 24.07.1993. – 4 с.

Інформація про відставку Кабінету Міністрів № 1050 / 2002 // Справа №159 / 245 від 25. 11. 2002 р. – С. 1 – 2.

Інформація про вибори до палати депутатів Парламенту ЧР // № 2 / 296 від 5. 06. 2006 р. – 9 с.

Інформація про дані щодо експорту листового прокату із всіх країн світу, в т. ч. з України до Чехії, отримані 10.12.2001 р. в Мінпромторгівлі ЧР // Справа № 01 – 04 / 61 від 10. 12. 2000 р. – 16 с.

Інформація про діяльність постійних представництв українських підприємств у Чеській Республіці // Справа № 01 – 04 / 275 від 21. 05. 2000 р. – 4 с.

Інформація про діяльність торговельно-економічної місії у 2001 р. // Справа № 01 – 04 / 500 – С від 10. 01. 2001 р. – 30 с.

Інформація про друге засідання українсько-чеської робочої групи з питань лібералізації двосторонньої торгівлі (м. Київ, 7 листопада 2003 р) // Справа № 01 – 04 / 66 від 10. 11. 2001 р. – 12 с.

Інформація про експорт з Чеської Республіки машин, напівфабрикатів та продовольчих товарів // Справа № 55 – 34 від 10. 01. 2002 р. – 10 с.

Інформація про заходи, які вживаються державними, фінансовими і підприємницькими структурами України по залученню іноземних інвестицій // Справа № 01 – 04 / 497 від 28. 08. 2000 р. – 10 с.

Інформація про зовнішньоекономічну діяльність Чеської Республіки за 1997 р. // Справа № 01 – 04 / 301 від 10. 11. 1997 р. – 10 с.

Інформація про зустріч з Начальником відділення надзвичайних торговельно-політичних заходів п. В. Мендою // Справа № 01 – 09 / 65 від 06. 12. 2001 р. – 4 с.

Інформація про зустріч із Заступником начальника управління з надзвичайних торговельно-політичних зв'язків та антидемпінгу

Мінпромторгвлі Чеської Республіки п. Л. Вотовою // Справа № 01 – 04 / 64 від 06. 02. 2001 р. – 5 с.

Інформація про зустріч із Начальником відділу надзвичайних торговельно-політичних заходів та антидемпінгу Мінпромторгвлі Чеської Республіки п. С. Лайтебом // Справа № 01 – 04 / 63 від 06. 12. 2001 р. – 9 с.

Інформація про нове керівництво Чеського Уряду та Міністерства промисловості і торгівлі Чехії // Справа № 01 – 04 / 436 від 24. 10. 2000 р. – 25 с.

Інформація про нове керівництво Чеського Уряду та Міністерства промисловості і торгівлі Чеської Республіки // Справа № 01 – 05 /437 від 23. 07. 1998 р. – 20 с.

Інформація про огляд преси за 2006 р. // Справа № 5 / 473 від 15. 12. 2006 р. – 18 с.

Інформація про основні показники українського експорту в 2003 р. // Справа № 03 – 06 / 57 від 5. 04. 2004 р. – 13 с.

Інформація про переговори між спецекаспортерами України і Чехії // Справа № 01 – 04 / 473 від 17. 03. 2000 р. – 6 с.

Інформація про переговори з делегацією „Alstom Power” // Справа № 01– 04 / 274 від 21. 05. 2000 р. – 5 с.

Інформація про переговори з керівництвом фірм „Alstom Power”, „Alta”, „Sekaslo” та ін. // Справа № 01 – 04 / 8 від 21. 01. 2001 р. – 6 с.

Інформація про підсумки торговельно-економічного співробітництва України та Чеської Республіки (Звіт торговельно-економічної місії України за грудень 1997 р.) // Справа № 01 – 04 / 589 від 25. 11. 1997 р. – 14 с.

Інформація про проблеми двосторонніх українсько-чеських торговельно-економічних відносин // Справа № 02 – 01 / 258 від 19. 05. 2000 р. – 5 с.

Інформація про пропозиції чеських фірм, які бажають співпрацювати з українськими підприємствами та організаціями // Справа № 01 – 04 / 437 А від 27. 07. 2000 р. – 4 с.

Інформація про п'яте засідання Міжурядової українсько-чеської комісії // Справа № 447 від 24. 01. 2000 р. – 18 с.

Інформація про п'яте засідання українсько-чеської Міжурядової комісії з питань співробітництва в галузі енергетики, нафтогазової промисловості, військово-технічного співробітництва, співробітництва в банківсько-кредитній сфері // Справа № 01 – 04 / 1 від 10. 01. 2001 р. – 19 с.

Інформація про стан та аналіз українського експорту до Чеської Республіки // Справа № 45 – В від 01. 02. 2001 р. – 10 с.

Інформація про стан торговельно-економічних відносин між Україною і Чеською Республікою // Справа № 02 – 15 / 192 від 25. 12. 2003 р. – 13 с.

Інформація про становище економіки Чеської Республіки // Справа № 29 – Е від 25. 04. 1999. р. – 3 с.

Інформація про становище економіки Чеської Республіки та заходи, які вживаються Урядом країни по її оздоровленню // Справа № 59 – У від 22. 03. 2002 р. – 3 с.

Інформація про становище економіки Чеської Республіки та заходи, які вживаються Урядом країни по її оздоровленню // Справа № 60 – У від 22. 03. 2003 р. – 3 с.

Інформація про сучасний стан українсько-чеського торговельно-економічного співробітництва // Справа № 01 – 04 / 303 від 22. 06. 2000 р. – 13 с.

Інформація про діяльність Торговельно-економічної місії України у Чеській Республіці за 2003 р. // Справа № 01 – 06 / 97 від 27. 12. 2003 р. – 25 с.

Інформація про торговельно-економічне співробітництво Чеської Республіки з країнами СНД протягом 2000 р. // Справа № 122 від 20. 02. 2001 р. – 21 с.

Інформація про український експорт деякої металургійної продукції до Чеської Республіки, стосовно якої може бути оголошено антидемпінгове розслідування та вжито обмежувальні заходи з боку чеських державних органів (станом на 1.02.2002 р) // Справа № 65 – І від 15. 02. 2002 р. – 12 с.

Інформація про український експорт до Чеської Республіки металургійної продукції за 11 місяців 2000 р. // Справа № 01 – 04 / 56 від 31. 01. 2001 р. – 5 с.

Інформація про український експорт та імпорт у торговельно-економічних відносинах України з Чеською Республікою // Справа № 01 – 04 / 50 від 14. 10. 2000 р. – 8 с.

Інформація про українсько-чеське торговельно-економічне співробітництво за 11 місяців 2001 р. // Справа № 01 – 04 від 01. 02. 2002 р. – 12 с.

Інформація про умови погашення заборгованості України перед Чеською Республікою за освоєння Ямбурзького газового родовища // Справа № 01 – 04 від 21. 01. 2000 р. – 26 с.

Інформація про умови співпраці ВАТ „Укртранснафта” з нафто транспортними та переробними підприємствами Чеської Республіки // Справа № 121 – 304 від 23. 11. 2003 р. – 26 с.

Інформація про уроки приватизації державної власності в Чеській Республіці, трансформації її економіки на шляху до ринку // Справа № 01 – 04 / 240 від 24. 07. 1998 р. – 10 с.

Інформація про уроки приватизації державної власності в Чеській Республіці, трансформації її економіки на шляху до ринку // Справа № 01 – 04 / 440 від 25. 07. 1999 р. – 12 с.

Інформація про участь Прем'єр-міністра України В.Ф. Януковича в зустрічі глав урядів країн Вишеградської групи (м. Тале, Словаччина) 25.06. 2003 р. // Справа № 613 / 61 від 04. 07. 2003 р. – 4 с.

Інформація про характеристику економічного становища Чеської Республіки // Справа № 01 – 04 / 504 від 24. 06. 1994 р. – 15 с.

Інформація про характеристику та динаміку торговельно-економічних відносин Чеської Республіки з Європейським Союзом // Справа № 01 – 04 / 553 від 22. 09. 1999 р. – 12 с.

Інформація про хід підготовки законодавства Чеської Республіки до вступу до Європейського Союзу // Справа № 01 – 04 / 496 від 21. 09. 1998 р. – 5 с.

Інформація про шосте засідання Міжурядової комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (листопад 2001 р.) // Справа № 01 – 04 / 38 від 19. 12. 2001 р. – 20 с.

Інформація щодо внутрішньоекономічної ситуації в ЧР у 2002 р. // Справа № 164 / 271 від. 11. 12. 2002 р. – 11 с.

Інформація щодо внутрішньоекономічної ситуації та експорту Чеської Республіки в 2002 р. // Справа № 02 – 05 / 171 від 18. 12. 2002 р. – 8 с.

Інформація щодо внутрішньополітичної ситуації в ЧР за 1 квартал 2005 р. // Справа № 128 / 378. від 26. 04. 2005 р. – 15с.

Інформація щодо збільшення обсягів українського експорту та поліпшення його структури в 2003 р. // Справа № 03 – 07 / 29 від 7. 10. 2003 р. – 18 с.

Інформація щодо зовнішньоекономічної політики ЧР в 2002 р. // Справа № 01 – 05 / 500 від 10. 12. 2002 р. – 10 с.

Інформація щодо експорту та імпорту ЧР в 2002 р. // Справа № 03 – 15 / 165 від 8. 12. 2002 р. – 6 с.

Інформація щодо експорту українських металів до Чеської республіки // Справа № 01 – 04 / 500 від 17. 12. 2000 р. – 2 с.

Інформація щодо можливого інвестування коштів у модернізацію Іршавського ГЕК // Справа № 08 – 07 / 118 від 24. 05. 2003 р. – 8 с.

Інформація щодо можливостей вирішення існуючих проблем двостороннього торговельно-економічного співробітництва в 2004 р. // Справа № 01 – 04 / 177 від 5. 09. 2005 р. – 10 с.

Інформація щодо можливостей для України долучатись до Празького клубу // Справа № 03 – 38 / 215 від 13. 10. 2003 р. – 7 с.

Інформація щодо обсягів експорту та імпорту українських товарів на ринки Чеської Республіки за період 1991 – 1998 рр. // Справа № 01 – 04 / 509 від 27. 09. 1998 р. – 6 с.

Інформація щодо оцінки економічного стану ЧР у 2000 р. згідно даних провідних міжнародних організацій // Справа № 172 /26 від. 09. 12. 2000 р. – 10 с.

Інформація щодо переговорів делегації Верховної Ради України з АТ „Сетуза” // справа № 02 – 18 / 15 від 15. 01. 2003 р. – 11 с.

Інформація щодо перспектив для українського експорту до Чеської Республіки в 2003 р. // Справа № 01 – 04 / 166 від 29. 01. 2003 р. – 3 с.

Інформація щодо перспектив українсько-чеської співпраці та економічної ситуації в ЧР у 2006 р. // Справа № 172 / 248 від 10. 11. 2006 р. – 10 с.

Інформація щодо погашення заборгованості України перед Чеською Республікою в освоєнні Ямбурзького газового родовища // Справа № 01 – 04 від 21. 07. 2000 р. – 8 с.

Інформація щодо погашення Україною заборгованості перед Чеською Республікою за Ямбурзькою угодою // Справа № 5 – 06 / 118 від 14. 07. 2003 р. – 12 с.

Інформація щодо покращення ефективності роботи Міжурядової українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва // Справа № 24 – 45 / 69 від 12. 11. 2002 р. – 23 с.

Інформація щодо розвитку зовнішньоторговельних зв'язків та досвіду Чеської Республіки з питань економічної взаємодії з Євросоюзом // Справа № 03 – 06 / 67 від 1. 03. 2004 р. – 9 с.

Інформація щодо стану зовнішньоекономічної діяльності Чеської Республіки в 2002 р. // Справа № 01 – 06 / 205 від 20. 12. 2003 р. – 6 с.

Інформація щодо соціально-економічного розвитку ЧР у 2004 р. // Справа № 286 / 167 від 05. 12. 2004 р. – 8 с.

Інформація щодо соціально-економічної ситуації в ЧР у 2005 р. //Справа № 269 / 423 від 26. 12. 2005 р. – 17 с.

Інформація щодо участі українських товаровиробників у міжнародних ярмарках-виставках, які проводилися в Чеській Республіці та ініціювання їх фінансової підтримки в цьому з боку держави // Справа № 213 – 106 / 37 від 1. 11. 2001 р. – 19 с.

Конвенція між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на майно // Справа № 203 – 105 від 17. 03. 1997 р. – 10 с.

Перелік найбільш важливих зустрічей керівника та працівників ТЕМ з представниками державних структур та ділових кіл ЧР у 2003 році // Справа № 167 – 53 від 20. 11. 2003 р. – 7 с.

Переліки основних інформацій надісланих до Міністерства закордонних справ України, підготовку яких здійснювала Торгівельно-економічна місія України в Чеській Республіці в першому півріччі 2001 року // Справа №253 – 567 від 10. 07. 2001 р. – 15 с.

Переліки основних інформацій надісланих до Міністерства закордонних справ України, підготовку яких здійснювала Торгівельно-економічна місія України в Чеській Республіці у 2002 році // Справа №145 – 68 від 12. 11. 2002 р. – 20 с.

Переліки основних інформацій надісланих до Міністерства закордонних справ України, підготовку яких здійснювала Торгівельно-економічна місія України в Чеській Республіці у 2003 році // Справа №25 – 347 від 20. 12. 2003 р. – 18 с.

Положення про Українсько-чеську Комісію з питань торговельно-економічного співробітництва (17 березня 1994 р.) // Справа № 02 – 06 / 508 від 15-18 березня 1994 р. – 8 с.

Постанова КМУ „Про затвердження Державної програми „Контрабанді – стоп” на 2005-2006 роки” // Справа №260 від 1 квітня 2005 р. – 10 с.

Пропозиції торговельно-економічної місії до економічного розділу політичного листа Посольства за 2-й квартал 2006 р. ТЕМ№ 27 / 36 від 15. 11. 2006 р. – 9 с.

Пропозиції Торгівельно-економічної місії щодо шляхів вирішення проблем у сфері працевлаштування та розширення договірно-правової бази з даного питання // Справа № 257 – 25 / 456 від 14. 12. 2003 р. – 12 с.

Протокол другого (27 – 28 травня 1997 р.) засідання Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва // Справа № 02 – 05 / 422 від 2-4 червня 1997 р. – 12 с.

Протокол домовленостей з питань подальшого співробітництва у сфері взаємного визнання результатів роботи по оцінці відповідності між Державним комітетом стандартизації, метрології і сертифікації України та Управлінням по технічній стандартизації, метрології та державним випробуванням ЧР(19.12.2000 р.) // Справа № 122 – 05 / 65 від 25 грудня 2000 р. – 10 с.

Протокол засідання Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (13 – 14 грудня 1995 р.). – Справа № 02–05 / 624 від 22 грудня 1995 р. – 6 с.

Протокол між Україною та Чеською Республікою щодо доступу на ринки товарів та послуг в рамках переговорного процесу щодо вступу України до СОТ (21.03.2003 р.) // Справа № 22 – 13 / 35 від 29 березня 2003 р. – 13 с.

Протокол третього засідання Міжурядової Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (8 – 10 вересня 1998 р.) // Справа № 03 – 01 / 401 від 17 вересня 1998 р. – 13 с.

Протокол третього засідання Робочої групи з питань взаємної торгівлі між Україною і Чеською Республікою (26 – 28 серпня 2002 р.) // Справа № 02 – 07 / 426 від 12 вересня 2002 р. – 10 с.

Протокол четвертого засідання Міжурядової Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (16 – 17 листопада 1999 р.) // Справа № 03 – 05 / 612 від 24 листопада 1999 р. – 12 с.

Протокол 7-го засідання Міжурядової Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (10 – 11 грудня 2002 р., м. Прага) // Справа № 02 – 07 / 714 від 18 грудня 2002 р. – 10 с.

Протокол 8-го засідання Міжурядової Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (15 – 16 квітня 2004 р.) // Справа № 08 – 46 / 24 від 16 квітня 2004 р. – 22 с.

Протокол 9-го засідання Міжурядової Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (5-7 жовтня 2005 р.) // Справа № 326 – 35 / 12 від 7 жовтня 2005 р. – 25 с.

Протокол 10-го засідання Міжурядової Українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (1 листопада 2006 р.) // Справа № 10 – 29 / 421 від 1 листопада 2006 р. – 18 с.

Принципи організаційно-технічного забезпечення Угоди між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про взаємне працевлаштування громадян України та громадян Чеської Республіки” // Справа № 123 – 13 / 6 54 від 17. 10. 1996 р.–15 с.

Стан та аналіз виконання двосторонніх угод економічного характеру між Україною і Чеською Республікою // Справа № 09 – 16 / 160 від 10. 10. 2003 р. – 12 с.

Стан торговельно-економічних відносин між Україною та Чеською Республікою в 2004 р. // Справа № 41 / 24 від 15. 04. 2004 р. – 20 с.

Стан торговельно-економічних відносин між Україною і Чеською республікою в 2005 р. // Справа № 47 / 27 від 20. 12. 2005 р. – 24 с.

Статистичні дані двостороннього українсько-чеського співробітництва за 2003 р. // Справа № 01 – 04 / 199 від 12. 04. 2003 р. – 7 с.

Статистичні дані про розвиток сталеливарної продукції в Чеській Республіці за 2002 та 2003 рік // Справа № 107 – 54 / 295 від 19. 11. 2003 р. – 5 с.

Статистичні дані порівняння прогнозу росту ВВП в 2003 році (в%) в Чеській Республіці // Справа № 12 – 5 / 35 від 10. 12. 2003 р. – 1 с.

Статистичні дані про ріст чеської промисловості в 2003 році// Справа № 123 – 14 / 36 від 20. 11. 2003 р. – 2 с.

Статистичні дані про розвиток цін в промисловості за квітень 2003 року // Справа № 254 – 14 / 241 від 08. 12. 2003 р. – 1 с.

Статистичні дані про товарообіг між Україною та Чеською Республікою у 2003 році // Справа № 16 – 10 / 55 від 23. 12. 2003 р. – 2 с.

Статистичні дані про товарообіг між Україною та Чеською Республікою у 2004 році // – Справа № 21 – 45 / 78 від 20. 12. 2004 р. – 3 с.

Статистичні дані про товарообіг між Україною та Чеською Республікою у 2005 році // – Справа № 39 – 57 / 80 від 10. 12. 2005 р. – 5 с.

Статистичні дані про товарообіг між Україною та Чеською Республікою у 2006 році // – Справа № 26 – 39 / 65 від 10. 11. 2006 р. – 3 с.

Тези переговорів та бесід Міністра закордонних справ України А. М. Зленка, які відбулися під час його офіційного візиту до ЧР 24.01.2003 році // Справа № 158–40/23 від 23. 02. 2003 р. – 30 с.

Торговельно-економічне співробітництво у 2006 році // Справа № 18–30 / 74 від 15. 12. 2006 р. – 35 с.

Угода між Міністерством праці України та Міністерством праці і соціальних справ Чеської Республіки про співробітництво в галузі праці та зайнятості // Справа № 10–54/18 від 21. 03. 1996 р. – 10 с.

Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій // Справа № 203 – 417 від 17. 03. 1994 р. – 5 с.

Угода між Урядом України та Урядом Чеської Республіки про торговельно-економічні зв'язки та науково-технічне співробітництво // Справа № 206 – 348 від 15. 07. 1994 р. – 8 с.

Угода між Україною і Чеською Республікою про здійснення платежів соціального характеру // Справа № 346 – 234 від 30. 09. 1997 р. – 13 с.

Угода про співробітництво та допомогу у реалізації економічних реформ в Україні” // Справа № 103 – 467 від 09. 09. 1996 р. – 5 с.

Угода про співробітництво між Київським національним університетом і Університетом ім. Т. Масарика м. Брно // Справа № 243–587 від 15. 05. 1997 р. – 10 с.

Угода між Міністерством зовнішньоекономічних зв'язків та торгівлі України і Міністерством промисловості і торгівлі ЧР про допомогу у застосуванні заходів по спрощенню процедур у міжнародній торгівлі і застосування технічних норм УН/ЕДІФАКТ // Справа № 643 – 215 від 08. 09. 1998 р. – 13 с.

Указ Президента „Про деякі заходи щодо забезпечення здійснення державної регуляторної політики” // Справа №901 від 01. 06. 2005 р. – 5 с.

Указ Президента України „Про лібералізацію підприємницької діяльності та державну підтримку підприємництва” // Справа № 779 від 12. 05. 2005 р. – 6 с.

Поточний архів парламенту та Міністерства

Закордонних справ Чеської Республіки

Dokumenty českého parlamentu. Český parlament // Dizitalni knihovna. – F. 07 / 120. – 50 s.

Informace: „Inovativní Visegrád – Program českého předsednictví Visegrádské skupiny 2011 – 2012 r.” // Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2012 r. – 12 s.

Informace (dokumentální přehled) „Ukrajinsko-česke ekonomické forum” (05. 11. 2002 r.) // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 233 – 352 / 37. – 05. 10. 2003 r. – 3 s.

Informace (dokumentální přehled) „Praha – Summit předsedů vlád zemí V4” (14. 10. 2011 r.) // Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2011 r. – 15 s.

Informace o návštěvě Náměstka ministra zahraničních věcí Tomáše Duba a náměstek ministra obrany Michala Hrbaty na Zakarpatí // Dokumentace a spravy Ministerstvo zahraničních věcí ČR. – № 241 – 109 / 164. – 05. 11. 2012 r. – 4 s.

Informace o návštěvě Zvláštního oprávněného zástupce pro krajany na Ukrajině // Dokumentace a spravy Ministerstvo zahraničních věcí ČR. – № 158 – 69 / 189. – 15.08. 2012 r. – 3 s.

Informace o návštěvy na Ukrajině, Prvního náměstka ministra zahraničních věcí, státní tajemník pro evropské záležitosti Yi. Schneider // Dokumentace a spravy Ministerstvo zahraničních věcí ČR. – № 201 – 89 / 279. – 12.06.2011 r. – 10 s.

Informace o návštěvy na Ukrajině, Prvního náměstka ministra zahraničních věcí, státní tajemník pro evropské záležitosti Yi. Schneider // Dokumentace a spravy Ministerstvo zahraničních věcí ČR. – № 201 – 89 / 279. – 12.09.2012 r. – 6 s.

Informace týkající se jmenování a pravomocí Mimořádného velvyslance Ukrajiny do České republiky // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí ČR. – № 249 – 107 / 301. – 12.11.2012 r. – 2 s.

Koordinaci v užívání prostředků pomoci Evropského společenství (PHARE, ISPA, SAPARD) v České republice // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 254 – 38 / 164. – 10. 11. 2003 r. – 23 s.

Koncepce zahraniční politiky České republiky na leta 2003-2006 // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 289 – 67 / 201. – 12. 14. 2003 r. – 47 s.

Koncepcia česko-ukrajinske ekonomicke politice 2002–2005 r. // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 563 – 25 / 42. – 25. 11. 2005 r. – 15 s.

Pozvánka Ukrajinsko-česke ekonomicke forum (05.11.2002 r.) // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 233 – 352 / 37. – 05. 10. 2003 r. – 50 s.

Prezentaci zařízení “Energooblik“ // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 453 – 5 / 39. – 10. 02. 2003 r. – 23 s.

Prehledy a dokumentu k česke politice v letech 2000 – 2003 r. // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 03 – 08 / 68. – 6. 09. 2003 r. – 35 s.

Proekt dokumentu o sertifikacie hraček // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 01 – 11 / 251. – 15. 04. 2003 r. – 7 s.

Proekt dokumentu o standartizacie a metrologie // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 01 – 08 / 248. – 15. 04. 2003 r. – 18 s.

Proekt dokumentu o sertifikacie materialy a konstrukcie // Dokumentace a spravy Ministerstva zahraničních věcí České Republiky. – № 01 – 010 / 250. – 15. 04. 2003 r. – 10 s.

Proekt dokumentu o sertifikacie metaloprodukcie // Dokumentacie a spravy Ministerstva zahranicnich veci Ceske Republiky. – № 01 – 09 / 249. – 15. 04. 2003 r. – 20 s.

Pruvodce krajinou priorit pro Ceske Republiky // Ministerstvo zahranicnich veci Ceske Republiky, 2002 r. – 514 s.

Statisticke daný ceske ekonomické politice // Dokumentacie a spravy Ministerstva zahranicnich veci Ceske Republiky. – № 02 – 67 / 360. – 13. 04. 2004 r. – 8 s.

Statisticke daný ceske ekonomické politice // Dokumentacie a spravy Ministerstva zahranicnich veci Ceske Republiky. – № 106 – 39 /400. – 19. 12. 2010 r. – 10 s.

Statisticke daný ceske ekonomické politice // Dokumentacie a spravy Ministerstva zahranicnich veci Ceske Republiky. – № 02 – 67 / 360. – 19. 12. 2011 r. – 15 s.

Stručný přehled zahranicni politiky Ceske republiky v roce 2011 r. // MZV ČR. Bilaterální vztahy Ceske republiky, 2012. – 60 s.

Videni vyvoj Ceske Republiky do 2015 r. // Ministerstvo zahranicnich veci Ceske Republiky, 2001. – 101 s.

Zprava o zahranicni politice Ceske republiky za rok 2000 r. Vztahy se zememi Strední Evropy // Ministerstvo zahranicnich veci ČR, 2001. – 278 s.

Zprava o zahranicni politice Ceske republiky za rok 2001 // Ministerstvo zahranicnich veci ČR, 2002. – 301 s.

Zprava o zahranicni politice Ceske republiky za rok 2002 // Ministerstvo zahranicnich veci ČR, 2003. – 344 s.

Zprava o zahranicni politice Ceske republiky za rok 2003 // Ministerstvo zahranicnich veci ČR, 2004. – 336 s.

Zpráva o zahranicni politice ČR za rok 2004 // Ministerstvo zahranicnich veci ČR. Bilaterální vztahy Ceske republiky, 2005. – 334 s.

Zpráva o zahranicni politice ČR za rok 2005 // Ministerstvo zahranicnich veci ČR. Bilaterální vztahy Ceske republiky, 2006. – 433 s.

Zpráva o zahraniční politice ČR za rok 2006 // MZV ČR. Bilaterální vztahy České republiky, 2007. – 474 s.

Zpráva o zahraniční politice ČR za rok 2007 // MZV ČR. Bilaterální vztahy České republiky, 2008. – 482 s.

Zpráva o zahraniční politice ČR za rok 2008 // MZV ČR. Bilaterální vztahy České republiky, 2009. – 440 s.

Zpráva o zahraniční politice ČR za rok 2009 // MZV ČR. Bilaterální vztahy České republiky, 2010. – 610 s.

Zpráva o zahraniční politice ČR za rok 2010 // MZV ČR. Bilaterální vztahy České republiky, 2011. – 397 s.

БПоточний архів Міністерства торгівлі та промисловості справ Чеської Республіки

Aktualizace exportní strategie České republiky na období 2006 – 2010 na rok 2011 // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – № 421 / 196. – 2011 r. – 21 s.

Akční program k posílení konkurenceschopnosti průmyslu ČR // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu. – а 47 / 289. – 17. 09. 2011 r. – 57 s.

Analyza trhu práce v okrese Pardubice za rok 2010 r. // Úřad práce Pardubice: Pardubice, 2011 r. – 38 s.

Analiticky informace Karla Korinty // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu. – № 32 – 48 / 136. – 28. 12. 2001 r. – 8 s.

Energetickou politiku ČR // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu. – № 121 / 143. – 07. 06. 2012 r. – 35 s.

Exportní strategie České republiky pro období 2006 – 2010 // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.– № 321 / 109. – 13. 10. 2008 r. – 71 s.

Exportní strategie České republiky pro období 2006 – 2010 (Analiticky část) // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – № 246 / 45. – 10. 12. 2012 r. – 49 s.

Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020 // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – № 300 / 11. – 15. 12. 2012 r. – 56 s.

EU-Ukrajina // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – № 301 / 12. – 15. 12. 2012 r. – 10 s.

Interaktivní exportní profil prioritních zemí: Ukrajina // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – № 325 / 28. – 20. 12. 2012 r. – 101 s.

Informace o návštěvě Ukrajiny Premiéra M. Topolánka České republiky // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu. – № 209 – 47 / 167. – 20. 09. 2008 r. – 10 s.

Informace o návštěvě Varšavy, První náměstek ministra zahraničních věcí České republiky YI. Schneider // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 179 – 34 / 138. – 14. 06. 2012 r. – 8 s.

Informace o návštěvě Místopředsedy vlády České republiky na Ukrajině Yaroslav Bashta // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 108 – 47 / 45. – 27. 03. 2008 r. – 7 s.

Informace o návštěvě Místopředsedy vlády České republiky na Ukrajině A.Vondra // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 132 / 45. – 15. 06. 2008 r. – 8 s.

Informace o surovinovou politiku ČR // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 191 / 99. – 15. 08. 2012 r. – 25 s.

Koncepci průmyslové politiky // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 51 / 109. – 10. 12. 2010 r. – 28 s.

Koncepci spotřebitelské politiky na léta 2001 až 2005 // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 1093 / 90. – 10. 01. 2001 r. – 48s.

Ministr Kocourek odstartoval plynovod Gazela, napoji ČR na Nord Stream. // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 48 / 60. – 21. 09. 2010 r. – 5 s.

Narizení vlády ze dne 6. srpna 2003 r. o stanovení ochranného opatření na dovoz dusičnanu amonného do České republiky // Dokumentace a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 15 – 438 / 60. – 06. 08. 2003 r. – 5 s.

Odůvodnění na základě podnětu Lovochemie // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 58 – 134 / 648. – 14. 08. 2002 r. – 15 s.

Odbor mezinárodních ekonomických organizací a mimořádných opatření // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 97 –26 / 128. – 07. 08. 2003 r. – 10 s.

Politiku podpory malého a středního podnikání na období do roku 2004 // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 1257 / 100. – 12. 01. 2001 r. – 126 s.

Proexportní politiku ČR // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 391 / 99. – 25. 12. 2012 r. – 53 s.

Ročenka zahraničního obchodu ČR 2011 // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 2012 r. – 591 s.

Socialne a ekonomické souvislosti integrace České Republiky do Evropské unie. Ekonomicka konvergence, konkurenceschopnost a socialni soudrznost // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 58 – 31 / 251. – 10. 11. 2002 r. – 375 s.

Střednědobé resortní politiky MPO // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 47 – 71 / 139. – 15. 12. 2004 r. – 25 s.

Ukrajinské vztahy s Českou republikou // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – № 301 / 87 – 10. 11. 2012 r. – 15 s.

Vyhlaska Ministerstva financí ze dne 6 .června 2002 o osvobození zboží propuštěného do celního režimu volného oběhu od dovozního cla // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – № 42 – 128 / 13. – 06. 06. 2002 r. – 8 s.

Zahraníční obchodu ČR 1 – 9 / 2010 // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – Praha, 2011. – 235 s.

Zahraníční obchod Česke republiky 2006 – 2011 // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – Praha, 2011. – 201 s.

Zahraníční obchod ČR 2011 // Dokumentacie a spravy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. – Praha, červen 2011 r. – 591 s.

Zahraniční obchod ČR 2012 // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – Praha, červen 2012 r. – 601 s.

Zpráva o plnění Exportní strategie České republiky pro období 2006 – 2010 za rok 2009. // Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. – Praha, 2009. – 390 s.

Монографії, статті.

Андрущенко (Гринько) С. В. Україна в сучасному геополітичному середовищі [Текст] : Монографія. – К. : Логос, 2005. – 286 с.

Артёмов І. В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України [Текст] : Монографія.– Ужгород : Ліра, 2009.– 520с.

Бобицький Н. Нова угода між Україною та ЄС: вибір між прагматизмом та ідеалізмом [Текст] // Юридичний журнал. – 2006. – № 4(46). – С. 117-119.

Васьковський А. Некоторые аспекты интеграции Польши, Венгрии и Чехии в НАТО [Текст] // Зарубежное военное обозрение. – 2000. – № 4. – С. 7 – 11.

Віднянський С. В. Європейський вибір України та імперативи Європейської інтеграції [Текст] // Науковий вісник Дипломатичної академії України. Випуск 9. Зовнішня політика та дипломатія: історичні традиції, сучасні реалії, перспективи. – К. : 2003. – С. 18 – 31.

Віднянський С. В. Україна в європейському геополітичному просторі: проблеми та перспективи інтеграції. (Наукова доповідь на засіданні Вченої ради Інституту історії України НАН України 27 січня 2009 р.) [Текст] // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – Вип.18: Міжвідомчий збірник наукових праць / Відп. ред. С. В. Віднянський. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2009. – С. 247 – 255.

Віднянський С. В. Україна в Європі в минулому столітті : від об'єкта до суб'єкта міжнародних відносин [Текст] // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – Вип. 10. Міжвідомчий збірник наукових праць /

Відп. ред. С. В. Віднянський. – К. : Інститут історії НАН України, 2001. – С. 9 – 21.

Віднянський С. В. Центрально-Східна Європа у ХХ ст. як особливий регіон: основні напрямки та проблеми вивчення [Текст] // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. Вип. 12/ Редк. М. Вегеш, С. Віднянський, Д. Данилюк та ін. – Ужгород: СМП „Вісник Карпат”, 2005. – С. 13 – 18.

Вовканич І. І. Методологія порівняльного аналізу перехідних періодів країн Центрально-Східної Європи другої половини ХХ ст. [Текст] // Carpatica – Карпатика. – Вип. 10. Актуальні проблеми політичного та культурного розвитку Карпатського регіону в ХІХ –ХХ століття. – Ужгород : Два кольори, 2001. – С. 161 – 169.

Вовканич І. І. Постсоціалістична трансформація в Чеській Республіці : Специфіка і етапи [Текст] // Carpatica – Карпатика. – Вип. 21. Політологічні студії: історія, теорія і практика. – Ужгород : УжНУ, 2003. – С. 198 – 210.

Вовканич І. І. Суспільно-політичні зміни на перехідних етапах розвитку країн Східної Європи : друга половина 40-х і 90-ті роки ХХ ст. [Текст] // Ювілейний збірник на честь 70-річчя від дня народження професора Петра Лизанця. – Ужгород : УЖДУ, 2000. – С. 150 – 155.

Ганзличкова Й. Будет ли баланс чешской внешней торговли в 2005 году выравненным [Текст] // Чешская торговля и предпринимательство (Прага). – 2005. – № 03 – 04. – С. 8.

Галета Г. В. Участь України у формуванні енергетичної безпеки ЄС : проблеми та перспективи [Текст] // Відносини Україна – ЄС. – К. : Інститут зовнішньої політики 2011. – № 1 – 2. – С.4-24.

Гальчинський А. С. Україна – на перехресті геополітичних інтересів [Текст]. – К. : Знання України, 2002. – 180 с.

Гетьманчук О. Україна – Чехія : дружимо поза ЄС [Текст] // Дзеркало тижня. – 2005. – № 23. – С. 5.

Гончаренко О. М. Нейтралітет, позаблоковість і національна безпека: європейський досвід альтернативи України [Текст] // Національна безпека України. – 2003. – № 1. – С. 14 – 30.

Горенко О. М. Соціально-політичний вимір європейської інтеграції та України [Текст]. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2002. – 331 с.

Горенко О. М. Україна і європейська інтеграція [Текст] // Україна і Європа (1990-2000 рр.). Частина 2. Україна в міжнародних відносинах з країнами-членами Європейського Союзу. Анотована історична хроніка / Мельникова І. М., Горенко О. М., Мартинов А. Ю., Нікіфорук Д. І. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2001. – С. 14 – 35.

Губін Ю. Е. Аграрна реформа у Чеській Республіці: від „оксамитової революції” до європейської інтеграції : Приклад гідний наслідування [Текст]. – Львів : Укр. Технології, 2002. – 363 с.

Денисюк В. На периферії європейських інтересів. Виклики регіональної інтеграції України в контексті європейського вибору [Текст] // Політика і час. – 2000. – № 9. – С. 21 – 35.

Дністрянський М. С. Україна в політико-географічному вимірі [Текст]. – Львів : В-чий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. – 310 с.

Дуфек П. Стремительное развитие чешской промышленности [Текст] // Чешская торговля и предпринимательство (Прага). – 2005. – № 01-02. – С.10.
Єременко І. Розширення ЄС на Схід і його вплив на країни-кандидати на вступ [Текст] // Журнал Європейської економіки. – 2002. – № 3. – С. 291 – 299.

Задорожнюк Э. Г. История „бархатной” революции. 17 ноября – 29 декабря 1989 г. [Текст] // Чехия и Словакия в XX веке. Очерки истории. В двух книгах. Книга 2. – М. : Наука, 2005. – С. 263 – 331.

Задорожнюк Э. Г., Шилов Я. В. Первое десятилетие политической истории Чешской Республики. 1993-2003 гг. [Текст] // Чехия и Словакия в XX веке. Очерки истории. В двух книгах. Книга 2. – М. : Наука, 2005. – С. 332 – 382.

Зеленько Г. Політична «матриця» громадянського суспільства (досвід країн Вишеградської групи та України) [Текст] / Галина Зеленько. – К. : Знання України, 2007. – 336 с.

Зика В. Договор об избежании двойного налогообложения в Чешской Республике [Текст] // Предпринимательская деятельность в Чешской Республике. 2005 / 2006. – Прага : G plus G, s.r.o., 2006. – С.127 – 129.

Капітоненко М. Г., Константинов В. Ю., Манжола В. А. Зовнішньополітичні дилеми України. Зовнішня політика України-2009: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети [Текст] / За ред. Г. М. Перепелиці. – К. : Інститут зовнішньої політики 2010. – С. 25 – 40.

Кіцила Л. Ю. Особливості інтеграційного процесу Чеської Республіки до ЄС [Текст] // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. міжнар. відносини. – 2003. – Вип. 10. – С. 55 – 60.

Кіцила Л. Ю. Труднощі й здобутки Чеської Республіки на шляху до Європейського Союзу (1996-2000) [Текст] // Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія : Міжнародні відносини. – Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – Вип. 9. – С. 70 – 79.

Кіш Є. Приклади конструктивної співпраці України з країнами Вишеградської групи [Текст] // Досвід країн вишеградської четвірки на шляху до ЄС: можливості для України. Аналітичні оцінки. – Ужгород, 2003. – 136 с.

Корсак Р. В. Динаміка розвитку українсько-чеського економічного співробітництва за період 1993 – 2003 рр. [Текст] // Carpatica–Карпатика. Випуск 32. – Ужгород : Ліра, 2005. – С. 208 – 212.

Корсак Р. В. Діяльність українсько-чеської комісії з питань торговельно-економічного співробітництва (1993–1999 рр.) [Текст] // Соціально-економічні та політико-правові аспекти державного управління України в контексті процесів глобалізації. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів (м. Ужгород, 15-17 квітня 2009 року) / За заг. ред. Професора Ф. Г. Ващука. – Ужгород, 2009. – С. 89 – 93.

Корсак Р. В. Джерела, історіографія та методологія дослідження стосунків між Україною та ЧР у 90-ті роки ХХ ст. [Текст] // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія: Історія. – Ужгород : Говерла, 2006. – Вип. 17. – С. 134 – 144.

Корсак Р. В. Економічне співробітництво України і Чехії (кінець ХХ – поч. ХХІ ст. [Текст] // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія: Історія. – Ужгород : Вісник Карпат, 2005. – Вип. 13. – С. 177 – 180.

Корсак Р. В. Исследование процессов европейской интеграции в Украине и Чешской Республике в работах украинских ученых (нач. ХХІ в.) [Текст] // Оралдың ғылым жаршысы / Серия : Экономические науки. – Уральск : Уралнаучкнига, 2013. – № 3 (51). – С. 77 – 85.

Корсак Р. В. Исследование трансформации общественно-экономических отношений в Чешской Республике в трудах российских ученых (нач. ХХІ в.) [Текст] // Современный научный вестник / Серия: Экономические науки. – Белгород : Руснаучкнига, 2013. . – № 4 (143). – С. 27 – 32.

Корсак Р. В. Методы изучения украинско-чешских межгосударственных отношений [Текст] // Современный научный вестник / Серия: Экономические науки. – Белгород : Руснаучкнига, 2013. – № 13 (152). – С. 66 – 75.

Корсак Р. В. Нормативно-правова база українсько-чеського співробітництва у сфері туризму в умовах членства ЧР в ЄС [Текст] // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія: Економіка. – Ужгород : Говерла, 2011. – Спецвипуск 33. Частина 4. – С. 55 – 57.

Корсак Р. В. Политическая ситуация в Чешской Республике 2004-2009 гг. [Текст] // Современный научный вестник / Серия: Экономические науки. Государственное управление. – Белгород : Руснаучкнига, 2013. – № 19 (158). – С. 40-49.

Корсак Р. В. Состояния и анализ выполнения двусторонних соглашений экономического характера между Чехией и Украиной (2003 г.) [Текст] // Современный научный вестник / Серия: Политология. Право. Философия. – Белгород : Руснаучкнига, 2013. – № 11 (150). – С. 21-26.

Корсак Р. В. Стан і перспективи українсько-чеського співробітництва (кінець ХХ – поч. ХХІ ст.) [Текст] // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія : Історія. – Ужгород : Видавництво УжДУ, 2003. – Вип. 9. – С. 87 – 99.

Корсак Р. В. Трансформаційні процеси в Чеській Республіці 1993 – 1999 рр. [Текст] // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія : Політологія, Соціологія, Філософія. – Ужгород : Говерла, 2009. – Вип. 13. – С.106 – 109.

Корсак Р. В. Українсько-чеське економічне і політичне співробітництво: стан і перспективи [Текст] // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія : Історія.– Ужгород : Вісник Карпат, 2005. – Вип. 12. – С. 55 – 60.

Корсак Р. В. Українсько-чеське міждержавне співробітництво в 1991 – 2005 рр. [Текст] . – Ужгород : Гражда, 2007. – 208 с.

Корсак Р. В. Українсько-чеське міждержавне торговельно-економічне співробітництво в умовах членства в Євросоюзі (2004 – перше півріччя 2006 р. [Текст] // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія : Історія. Випуск 18. – Ужгород : Говерла, 2007. – С. 104 – 108.

Корсак Р. В. Українсько-чеське співробітництво у сфері туризму (2001 – 2006 р) [Текст] // Науковий вісник Ужгород. ун-ту. Серія : Історія. – Ужгород : Говерла, 2011. – Випуск 27. – С. 222 – 226.

Лемак В. В. Державно-правова реформа в Чехословаччині в умовах постсоціалістичної модернізації й поділу федерації [Текст] . – Ужгород : Ліра, 2002. – 248 с.

Макаренко Є. Проблеми стратегічного партнерства України як чинник зовнішньої політики [Текст] // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – Ужгород : Вісник Карпат, 2005. – Вип. 12.– С. 24 – 33.

Мотрук С. Головні напрямки зовнішньої політики Чеської Республіки на рубежі ХХ –ХХІ ст. // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. Міжвідомчий збірник наукових праць / Відп. ред. С. В. Віднянський. – К. : Ін-т історії НАН України, 2004. – Вип. 10 – С. 199 – 207.

Мотрук С. Проблеми національно-культурного відродження українців у Чеській Республіці (кінець 80-90 роки ХХ ст.) [Текст] // Міжнародні зв'язки

України : наукові пошуки і знахідки. Міжвідомчий збірник наукових праць / Відп. ред. С.В. Віднянський. – К. : Ін-т історії НАН України, 1998. – Вип. 10. – С. 218 – 221.

Мразова Л. Инвестиционные поощрения в Чешской Республике [Текст] // Предпринимательская деятельность в Чешской Республике. 2005/2006. – Прага : G plus G , s.r.o., 2006. – С. 89 – 91.

Палата Л. Реальність відстаней [Текст] // Український журнал (Прага). – 2005. – № 3. – С. 13.

Перепелиця Г. М. Можливості інструментів розвитку взаємовигідних відносин у форматі Україна – „Вишеград плюс” [Текст] // збірник „Україна та Вишеградська четвірка: на шляху до взаємовигідних відносин”. – Братислава. – 2010. – грудень. – С. 96-112.

Потехін О. В., Тодоров І. Я. Тенденції зовнішньої політики України у 2008 році [Текст] // Зовнішня політика України-2009: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред. Г. М. Перепелиці. – Київ : Інститут зовнішньої політики, 2009. – С. 35 – 53.

Потехін О. В., Тодоров І. Я. Тенденції зовнішньої політики України у 2009 році [Текст] // Зовнішня політика України-2009: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред. Г. М. Перепелиці. – К. : Інститут зовнішньої політики, 2010. – С. 41 – 60.

Приходько В. П. Вплив парламентських виборів 2002 р. у Чехії та Словаччині на Центрально-Східну Європу [Текст] // Carpatica–Крпатика. Випуск 19. Історія і культура Карпат (до десятиріччя утворення НДІ Карпатознавства). – Ужгород : УжНУ, 2002. – С. 334 – 335.

Приходько В. П. „Нижна революція” в Чехословаччині та формування нової внутрішньої і зовнішньої політики країни [Текст] . – Ужгород, 1999. – 96 с.

Рандлова Н. Каким образом влияет новый закон о занятости на трудоустройство иностранцев [Текст] // Чешская торговля и предпринимательство (Прага). – 2005. – № 07 – 08. – С. 32.

Ромбальд В. Соглашение о поддержке и охране инвестиций [Текст] // Предпринимательская деятельность в Чешской Республике 2005 / 2006. – Прага : G plus G , s.r.o., 2006. – С. 82 – 84.

Семенова Й. Внешняя торговля Чешской Республики в 2004 году [Текст] // Вишеградская группа – ваш партнер. – Прага : PP Agency, 2005. – С. 105 – 110.

Семенова Й. Внешняя торговля Чешской Республики в 2004 году [Текст] // Предпринимательская деятельность в Чешской Республике. 2005/2006. – Прага : G plus G , s.r.o., 2006. – С. 33 – 34.

Семенова Й. Каково состояние внешней торговли Чешской Республики после вступления в Европейский Союз? [Текст] // Чешская торговля и предпринимательство. – 2005. – № 01 – 02. – С. 6 – 9.

Тимінська К. 20-річчя відносин України з ЄС : від прагматичних здобутків до зовнішньополітичних амбіцій [Текст] // Відносини Україна – ЄС. – К. : Інститут зовнішньої політики 2011. – № 1 – 2. – С. 25 – 35.

Устич С. У русі успішного співробітництва [Текст] // Політика і час. – 2001. – № 3. – С. 3 – 7.

Файтахова Г. Туризм являється важною складовою частиною чешської економіки [Текст] // Чешская торговля и предпринимательство (Прага). – 2005. – № 03-04. – С. 26 – 30.

Федурця В. П. Зміни в територіальній структурі зовнішньої торгівлі Чеської Республіки після вступу до європейського Союзу [Текст] // Формування ринкових відносин в Україні : Зб. наук. пр. – К. : 2005. – Вип. 2 (45). – С. 108 – 111.

Федурця В. П. Реалізація Чеською Республікою Асоційованої угоди з Європейським Союзом: досвід для України [Текст] // Науковий вісник ужгородського університету. Серія: Економіка. – Ужгород : УжНУ – Ліра. – Вип. 13 – С. 61-66.

Цуп О. Проблема „Ямбурзької” заборгованості України перед Чеською Республікою та її вплив на двосторонні торговельно-економічні відносини

[Текст] // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – Т. : ТНЕУ, 2011. – Вип. 16. – С. 301 – 307.

Цуп О. Спільна участь України та Чеської Республіки у проектах ОБСЄ [Текст] // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. – Вип. 3. – С. 226 – 229.

Чермакова Г. Рост туризма продолжается и в 2005 году [Текст] // Чешская торговля и предпринимательство. – Прага, 2005. – № 03 – 04. – С. 30.

Черник П. Україна в геополітичних концепціях Чехії та Словаччини ХХ ст. [Текст] // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, випуск 21. – Львів : „Львівська політехніка”, 2009. – С.172 – 179.

Чесаны С. Какова была динамика ВВП? [Текст] // Чешская торговля и предпринимательство. – Прага, 2005. – № 03 – 04. – С. 2 – 7.

Шаповалова О. Україна в системі двосторонніх відносин із провідними європейськими країнами [Текст] // „Зовнішня політика України-2009: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети” / За ред.. Г.М. Перепелиці. – К.: Інститут зовнішньої політики, 2010. – С. 206 – 222.

Шаповалова О. Україна в системі двосторонніх відносин із провідними європейськими країнами [Текст] // Щорічник „ Зовнішня політика України 2010: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети”. – К.: Стилос, 2011. – С. 253 – 280.

Шлоссер Ш. Рост валового внутреннего продукта в Чешской Республике в 2004 году [Текст] // Предпринимательская деятельность в Чешской Республике 2005 / 2006. – Прага: G plus G , s.r.o., 2006.– С. 37 – 39.

Agenda pro eskou zahranični politiku 2007 / Ed. Vaclav Nekvapil, Antonin Berdych, Luboš Vesely. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2008. – 55 s.

Agenda pro eskou zahraniční politiku 2008 / Ed. Antonin Berdych, Vaclav Nekvapil, Luboš Veselý. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2008. – 193 s.

Agenda pro eskou zahraniční politiku 2009 / Ed. Vít Dostál, Vaclav Nekvapil, Michal Thim, Luboš Veselý. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2009. – 204 s.

Agenda pro eskou zahraniční politiku 2010 / Ed. Vaclav Bacovský, Vít Dostál, Michal Thim. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2010. – 204 s.

Agenda pro eskou zahraniční politiku 2011 / Ed. Vít Dostál, Tomáš Karasek, Michal Thim. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2011. – 214 s.

Agenda pro eskou zahraniční politiku 2012 / Ed. Vít Dostál, Tomáš Karasek, Michal Thim. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2012. – 216 s.

Agenda pro eskou zahraniční politiku 2013 / Ed. Vít Dostál, Jakub Eberle Tomáš Karasek. – Praha : Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2013. – 68 s.

Aalto P. The EU-Russia Energy Dialogue and the Future of European Integration: From Economic to Politico-Normative Narratives [Text] // The EU-Russian Energy Dialogue. Europe's Future Energy Security. / In: Aalto, P. (ed., 2008). – Ashgate : Surrey, 2008. – S. 23 – 41.

Balaban M., Rasek A. Divoké karty v budoucím vývoji světové bezpečnosti: Trendy do roku 2040 [Text] // Vojenské rozhledy. – №. 3. – Praha, 2009. – S. 3 – 17.

Balaban M., Rasek A. Evropa a Česko odvrací energetický kolaps [Text] // Devět scénářů vývoje české společnosti / In Riziková budoucnost. – Praha : Matfyzpress, 2010. – S. 72 – 79.

Balik S., Cisar O. České veřejné politiky [Text] // Veřejné politiky v České republice v letech 1989-2009 / In Balik S., Cisar O., Petr Fiala P. – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. – S.11 – 27.

Balik S., Havlík V., Havlík V., Kmet J., Svacinová P. Koaliční vládnutí ve střední Evropě (1990-2010) [Text] . – Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2011. – 264 s.

Bejek J. Působení práva EU ve sféře českého obchodního práva [Text] // Časopis pro právní vědu a praxi. – Ronik XIX, № 4. – Praha, 2011. – S. 356 – 364.

Belyi A. EU External Energy Policies: A Paradox of Integration Europe's Global Role [Text] // External Policies of the European Union. Burlington / In: Orbie, J. (ed., 2008). – Ashgate : Surrey, 2008. – S. 203 – 215.

Belko M. Dôvody a dôsledky rozpadu ČSFR z ekonomického hľadiska [Text] // Česko – slovenské vzťahy desiat let po rozpadu federácie / In: Kolesár, P. (eds.). – Brno: Mezinárodní politologický ústav MU, 2003. – S. 41-59.

Beneš V., Braun M. Evropský rozměr české zahraniční politiky [Text] // Česka zahraniční politika v roce 2010. Analýza UMV / In: Kořan Michal (ed.). – Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. – S. 57 – 91.

Bezpečnostní politika České Republiky. – Praha : s.r.o., 1998. – 238 s.

Cabadova L. Waisova, Š. Energetická bezpečnost v evropském prostoru: současný stav a střednědobé perspektivy [Text] // Evropská energetická bezpečnost / In: Cabadova Waisova Šárka. – Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. – S. 9 – 40.

Cupalova M. Protikrizové plány v zemích EU [Text] / In: Working Papers Fakulty mezinárodních vztahů – Praha : Vysoké školy ekonomické, 2009. – № 1. – S. 1 – 19.

Černjhlavkova E., Plchova B. a kol. Zahraniční obchod [Text]. – Praha : Bankovní institut vysoká škola, 2007. – 263 s.

Černoch F. Cesta do EU: Východní rozšíření Evropské unie a Česká Republika v období 1990-2004 [Text]. – Praha : Linde, 2003. – 159 s.

Černoch F. Energetická politika EU: Pozice na půli cesty / In: Cabadova Waisova, Š. Evropská energetická bezpečnost [Text]. – Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. – S. 67 – 105.

Česká Republika v Evropské unii. Přínosy a náklady [Text]. – Praha : Asociace pro studium mezinárodních vztahů, 2004. – №1. – 164 s.

Česká Republika – na cestě ke vstupu do EU [Text] // Studie Světové banky. – Praha : MFČR, 1999. – S. 140 – 155.

Československo v letech 1968 – 1990. Aktualne otázky historie [Text] // Zbornik Zodpov / Redaktor Gal F. – Banská Bystrica : Metodický centrum, 1993. – 224s.

Čorf E. a kol. Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [Text]. – Praha : Úřad práce ve Znojmě, 2009. – 45 s.

Čorf E. a kol. Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2009 [Text]. – Praha : Úřad práce ve Znojmě, 2010. – 41 s.

Dan M. Česká republika a Evropská unie [Text]. – Praha : Barrister and Principal, 2010. – 227 s.

Dančák B. Základní principy a východiska energetické bezpečnosti [Text] // Energetická bezpečnost a zájmy České republiky / In: Dančák Břetislav, Zavesický Jan. – № 1. – Brno : Mezinárodní politologický ústav, 2007. – S 10 – 26.

Dančák B., Fiala P., Hloušek V. Evropeizace: pojem a jeho konceptualizace [Text] // Nové téma politologického výzkumu / In: Dančák B., Fiala P., Hloušek V. (eds.): Evropeizace. – Brno : Mezinárodní politologický ústav, 2005. – S. 11 – 25.

De Jong S., Wouters J., Sterkx S. The 2009 Russian-Ukrainian Gas Dispute: Lessons for European Energy Crisis Management after Lisbon [Text] // European Foreign Affairs Review. – L. : EFA, 2010. – №. 4. – S. 511 – 538.

Dienstbier J. Češi a Němci – nový začátek [Text] // Češi a Němci: dějiny, kultura, politika. – Praha : MOP, 2002. – S. 318 – 326.

Ditrych O. Spojené státy americké v české zahraniční politice [Text] // Česká zahraniční politika v roce 2008. Analýza UMV / In: Kořan, Michal (ed). – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2009. – S. 153 – 167.

Domnitz C. Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie [Text]. – Berlín-Praha, 2007. – 174 s.

Dubská D. Český průmysl v době nastupující recese [Text] // In Statistika: ekonomicko-statistický časopis. – Brno, 2009. – Roč. 46, č. 5. – S. 423 – 445.

Dunčák B. Deset let zahraniční politiky České republiky // Praha : Listi SFPA, 2003. – S. 21 – 23.

Dürr J., Marek D., Šaradín P. Europeizace české politické scény – politické strany a referendum o přistoupení k Evropské unii [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha, 2004. – Roč. 39, č. 1. – S. 27 – 47.

Ehl M., Payne J. Nová koncepce české zahraniční politiky [Text] // Mezinárodní politika. – Praha. – № 11. – S. 23.

Eibl O. Volební programy [Text] // Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 / In: Balík S. –: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. – S. 69 – 95.

Ekonomika České Republiky v novém prostoru Evropské Unie [Text] / Tomáš Chalík, Jana Marková (edd.). – Praha : G plus G, 2004. – 182 s.

Fialy P. Europa i znużenie Okcydentu. Bezplodny Sojusz? [Text] // Polska i Czechy w Unii Europejskiej / In.: Krutilek O., Arthur Wolek A., Kraków. – Brno : Ośrodek Myśli Politycznej, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011. – S. 51 – 73.

Fialy P. Evropský mezičas: nové otázky evropské integrace [Text] // Nové rozšířené. – Brno : Barrister & Principal, 2010. – 205 s.

Fiala P.; Hloušek V.; Krpec O. Europeizace českých odborových svazů: proměny strategie reprezentace zájmů a okruhu partnerů v procesu evropské integrace [Text] // Politologický časopis. – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury. – Vol. 2. – S. 95 – 109.

Fojtiková L. Zahraničně obchodní politika ČR: Historie a současnost (1945 – 2008) [Text] . – Praha : C. H. Beck, 2009. – 239 s.

Fomenko S. Obchodní vztahy mezi Ukrajinou a Českou republikou [Text] // Diplomové práce / Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů. Katedra mezinárodního obchodu. Hlavní specializace: Mezinárodní obchod. – Praha, 2006. – 72 s.

Frank L. U.S. Antiballistic Missile Defence in Europe and the Czech Republic [Text] // Strategic Impact. – № 4. – NY : Strategic Impact, 2010. – S. 55 – 59.

Jemelková I., Ulík K., Bacovský V., Dostál V., Beroun V.: Agenda pro českou zahraniční politiku 2009: Česká republika v Evropské unii [Text]. – Praha : AMO Policy paper, 2009. – S. 1 – 19.

Jelinek P. Jak dál s českou rozvojovou spoluprací? [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : G plus G, 2004. – № 1. – S. 8 – 10.

Grégr M. Úvod [Text] // Export 2002. – Praha : G plus G, 2003. – 216 s.

Gregorova Z. Působení práva EU ve sféře českého pracovního práva [Text] // Časopis pro právní vědu a praxi. – Praha : CEP, 2011. – Ročník XIX, № 4. – S. 353 – 355.

Grendel L. Duch Střední Evropy [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha : CEP, 2001. – № 2. – S. 24 – 31.

Grigoriev L., Belova M. EU-Russia gas relations [Text] // The EU-Russia gas connection: Pipes, politics and problems / In: Liuhto, K. (ed., 2009). – Turku: Pan-European Institute. – Turku : Turku School of Economic, 2009. – S. 70 – 91.

Had M., Urban L. Evropsá společenství. První pilíř Evropské Unie [Text]. – Praha : Nadas AEGH, 1997. – 155 s.

Hampl M. Evropské dluhy bude třeba zčásti odpustit [Text] . – Praha : HN, 2011. – S. 13 – 15.

Handle V. Česká republika v EU a NATO [Text] // Česko a Rakousko po konci studené války: různými cestami do nové Evropy. – Dresden Ústí nad Labem, 2009. – S. 79 – 113.

Handle V. Česká zahraniční politika před vstupem do Evropské Unie [Text] // Mezinárodní politika. – Praha, 2002. – № 1. – S. 9-11.

Handle V., Kunstát M. Střední Evropa v zahraniční politice České republiky [Text] // Česko a Rakousko po konci studené války : různými cestami do nové Evropy. – Dresden Ústí nad Labem, 2009. – S. 61 – 77.

Handle V., Kunstát M. Rakouská integrace bezpečnostní a vojenská politika a regionální vojenské spolupráce [Text] // Mezinárodní vztahy.– Praha, 2003. – № 4. –S.74 – 87.

Handle V a kol. Spolkova republika Německo v česke zahraniční politice [Text] // Česka zahraniční politika v roce 2009. Analyza UMV / In: Kořan Michal. – Praha : Ustav mezinarodnich vztahů, 2009. – S.135 – 152.

Havel V. NATO, Europe and the security of democracy: selected speeches, articles and interview 1990 – 2002 [Text]. – Pardubice : Theo, 2002. – 124 s.

Havlik, V. Zahraniční politika [Text] // Veřejné politiky v České republice v letech 1989-2009 / In Balik S., Cisar O., Fiala P. – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. – S. 577 – 615.

Havlik V., Jogheeva E. Volby do Evropského parlamentu v roce 2009 optikou konceptu voleb druhého řádu [Text] // Evropská volební studia. – Brno: Institut pro srovnávací politologický výzkum, 2010. – S. 96 – 110.

Hřich J. Hospodařsky rozměr česke zahraniční politiky [Text] // Analyza UMV Česka zahraniční politika v roce 2007 / In: Kořan Michal. – Praha: Ustav mezinarodnich vztahů, 2008. – S . 333.

Hřich J. Hospodařsky rozměr česke zahraniční politiky. Důležitý nástroj boje s hospodařskou krizí [Text] // Česka zahraniční politika v roce 2009. Analyza UMV / In: Kořan Michal. – Praha : Ustav mezinarodnich vztahů. 2010. – S. 303 – 316.

Hřich J. (2008): Hospodařsky rozměr česke zahraniční politiky [Text]// Česka zahraniční politika v roce 2007. Analyza UMV / In: Kořan Michal. – Praha : Ustav mezinarodnich vztahů, 2008. – S. 333 – 347.

Hloušek V. Koncept konfliktních linií a problematika evropské integrace [Text] // Sociologický časopis. – Praha, 2007. – № 43. – S. 361 – 378.

Hloušek V., Pšeja P. Evropeizace politických stran a stranického systému v České republice [Text] // Politologický časopis. – Praha : MPÚ, 2008. – № XV. – S. 299 – 317.

Hussein K. The Europeanization of Member State Institutions [Text] // The Member States of the European Union / In: Bulmer S., Lequesne Ch. (eds.). – Oxford : Oxford University Press, 2005. – S. 285 – 316.

Hynek N. Protiraketová obrana v současném strategickém a politickém kontextu. Vztah k odstrašování a dopad třetího pilíře na dynamiku mezi

relevantními aktéry [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha : MZV, 2008. – Roč. 43, č. 4. – S. 5 – 31.

Iseri E. The US Grand Strategy and the Eurasian Heartland in the Twenty-First Century [Text] // Geopolitics. – NY : OU Press, 2009. – № 1. – S. 26–46.

Jančkova S. Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa [Text] / Vydání první. – Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. – 99 s.

Kamp, K. H. Budoucnost transatlantických vztahů v oblasti bezpečnostní politiky [Text] // Evropská unie a vývoj koncepce evropské bezpečnosti / In: Dančák, B. – Brno : MPÚ, 2001. – S. 9 – 19.

Kaniok P. Stranický euroskepticismus: teoretické modely klasifikace politických stran podle opozičních postojů k evropské integraci [Text] // Euroskepticismus a země střední a východní Evropy / In: Havlík V., Kaniok P. – Brno : Mezinárodní politologický ústav, 2006. – S. 9 – 23.

Karlas J. OBSE a boj s terorismem: důsledky pro její roli [Text] // Mezinárodní politika / Jan Karlas. – Praha : MZV, 2004. – № 1. – S. 19 – 20.

Kavan J. Zahraniční politika České Republiky [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 1998. – № 9. – S. 4 – 6.

Khol, R. Česká bezpečnostní politika 1993-2004 [Text] // Zahraniční politika České republiky 1993 – 2004 / Úspěchy, problémy a perspektivy / In: Pick O., Handl V. – Praha: IIR, 2004 – S. 31 – 44.

Khol R. Úvod // Evropská bezpečnostní a obranná politika: národní perspektivy [Text] / In: Khol, R. a kol. – Praha: IIR, 2002. – S. 9 – 15.

Kiikufka J. Teoria stosunkow miedzynarodowych [Text]. – Warszawa, 2000. – S. 154.

Klaus V. a kol. Patnáct let od obnovení kapitalismu v naší zemi [Text] // Sborník textů. – Praha : CEP, 2006. – 180 s.

Klaus V., Tomisik V. Makroekonomická fakta české transformace. – Brno : NC Publishing, 2007. – 139 s.

Klepáč J. Kríza sa môže zopakovať [Text] // Zahraničná politika. – Praha : MZV, 2009. – Roč. XIII., č. 1. – S. 22 – 24.

Kmec V., Nad' M. Nová bezpečnostná situácia Slovenska po rozšírení NATO [Text] // Mezinárodní politika. – № 4. – Praha : MZV, 1999. – S. 17-20.

Kodouskova H., Kuchynkova P., Leshchenko A. Energetická bezpečnost asijských zemí a Ruské federace [Text] . – Brno : Masarykova univerzita, 2012. – 420 s.

Konečný V. Ruský pohled na Ukrajinu [Text] // Mezinárodní politika. –№ 4. – Praha : MZV, 1997. – S. 4 – 6.

Koncepce zahraniční politiky České republiky na rok 2000 [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha : MZV, 2000. – № 1. – S. 3 – 7.

Korsak R. The question of interstate cooperation of Ukraine and Czech Republic in czech scientists' labors (the beginning XXI century) [Text] // Nauka I Studia / Ekonjmiczne nauki. – Przemysl : Nauka I Studia, 2013. – № 20. – S. 102 – 114.

Kořan M. Politický kontext a tvorba české zahraniční politiky v roce 2008 [Text] // Česká zahraniční politika v roce 2008. Analýza UMV / In: Kořan, Michal. – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2009. – S. 13 – 40.

Kořan M. Politický kontext a tvorba české zahraniční politiky v roce 2009 [Text] // Česká zahraniční politika v roce 2009. Analýza UMV / In: Kořan Michal (ed). – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2010. – S. 15 – 40.

Kořan M. Politický kontext a tvorba české zahraniční politiky v roce 2010 [Text] // Česká zahraniční politika v roce 2010. Analýza UMV / In: Kořan Michal – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2011. – S. 15 – 32.

Kořan M. Politický kontext a tvorba české zahraniční politiky v roce 2011 [Text] // Česká zahraniční politika v roce 2011. Analýza UMV / In: Kořan, Michal (ed). – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2012. – 379 s.

Kopecký P., Mudde C. The Two Sides of Euroscepticism [Text] // Party Positions on European Integration in East Central Europe, European Union Politics . – Praha: TER, 2002. – Roč. 3, č. 3. – S. 297 – 326.

Kopeček L. Krize vládnutí v České republice. Analýza působení volebního a stranického systému a návrhy možných řešení [Text] // Politologický časopis. – Praha : CEP, 2008. – № XV, č.3. – S. 183 – 205.

Kopeček L., Pšejka, P. Česká strana sociálně demokratická [Text] // Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004. II. díl: období 1938 – 2004 / in: Malíř J., Marek P. – Brno : Doplněk, 2005. – S. 1463 – 1487.

Kotyk V. Česká Republika a Ukrajina [Text] // Mezinárodní politika. – Praha: MZV, 1997. – № 4. – S. 4 – 6.

Kotyk V. Česko – ruské vztahy v kontextu středoevropské politiky Ruska [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha: MZV, 1997. – № 2. – S. 22 – 30.

Kotyk V. Stručná bilance vývoje české zahraniční politiky [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha : MZV, 2000. – № 1. – S. 14 – 21.

Kotyk V. Vstup České republiky do NATO – a co dál? [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 1994. – № 4. – S. 14 – 17.

Kotik V. Základní momenty a faktory rozpadu sovětského bloku [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha : MZV, 1994. – № 4. – S. 59 – 72.

Kračalová S. Valné shromáždění: mezinárodní politika možného [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2004. – № 1. – S. 11 – 12.

Kratochvíl P., Kuchyňková P. Between the Return to Europe and the Eastern Enticement [Text] // Czech Relations to Russia / In: Fóti G., Ludvig Z. EU-Russian Relations and the Eastern Partnership. Central-East European Member-State Interests and Positions. East European Studies. – Budapest : Institute for World Economics of the Hungarian Academy of Sciences, 2009. – № 1. – S. 61 – 85.

Kraft J., Bednarova P., Lungova M., Nedomlelova I., Sojkova L. Světová ekonomika a ekonomická integrace v období globalizace [Text]. – Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2010. – 157 s.

Kratochvíl P., Kuchyňková P., Schneider J. Analýza úspěšnosti dosavadní politiky EU vůči RF a identifi kace společných zájmů zemí EU vůči RF [Text] // Případová studie v oblasti energetické politiky / Případová studie. – 08 / 342-0 pro MZV ČR. (Dosud nepublikovaný text). – Praha : MZV ČR, 2009. – S. 23 – 36.

- Krejčí O. Mezinárodní politika [Text]. – Praha : Victoria Publishing, 1997. – 512 s.
- Krulik, V. Strategické řízení zajišťování obrany České republiky – součást zajišťování bezpečnosti státu [Text] // Vojenské rozhledy. – Praha : MO, 2011. – Č. 3. – S. 3 – 22.
- Krutílek O., Kuchyňková P. ODS a evropská integrace [Text] // Občanská demokratická strana a česká politika. ODS v českém politickém systému v letech 1991 – 2006 / In: Balík S. – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. – S. 159 – 174.
- Kryštanovskaya O. The Russian Elite in Transition [Text] // Putin and Putinism / In: Hill R., Cappelli O. (eds., 2010). – New York : Routledge, 2010. – S. 115 – 133.
- Kříž Z. Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě a její význam v současném mezinárodním bezpečnostním prostředí [Text] // Vývoj a výsledky procesů kontroly zbrojení a odzbrojování. Marnost nad marnost? / In: Kuchyňková P., Suchý P. – Brno : Mezinárodní politologický ústav, 2005. – S. 197 – 233.
- Kučera R. Jak dál naložit se stranickým systémem v České Republice [Text] // Střední Evropa. – Praha : MPU, 2000. – Č.9. – S. 5 – 6.
- Kučerova I. Politická ekonomie východního rozšíření Evropské Unie [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2004. – № 1. – S. 23 – 25.
- Kuchyňková P. Role Východního partnerství v energetické politice Evropské unie [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2009. – № 4. – S. 24 – 28.
- Kuchyňková P. Rusko v české zahraniční politice [Text] // Česká zahraniční politika v roce 2010. Analýza UMV / In: Kořan Michal. – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, Praha 2011 – S. 190 – 205.
- Kunštát M. Česko-rakouské paralely: sblížení sousedů, které není přímočaré [Text] // Zahraniční politika České republiky 1993 – 2004 / Úspěchy, problémy a perspektivy. – Praha : MZV, 2004. – S. 83 – 90.
- Kusy M. Dvojitá identita národnostných menšín [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2003. – № 3. – S. 14 – 22.

Kynkorová M. Americký poradce: Jedině ODS je schopna Paroubka porazit [Text] / In: Listy ODS. – Praha : ODS, 2010. – 7 s.

Lang, Kai-Olaf. Má dáti-Dal: česká zahraniční politika na prahu vstupu do Evropské unie [Text] // Německý pohled / Mezinárodní politika. – Roč. XXVIII, č. 2. – Praha : MZV, 2004. – S.13 – 15.

Langer I. Rozhodla kampaň [Text] // Kampaň ODS / In: Listy ODS 6. – Praha: ODS, 2010. – 13 s.

Laryš M. Ukrajina – její význam a pozice v rámci „východní politiky“ Evropské unie. Kuchyňková P [Text] // Priority ČR v Evropské politice sousedství – východní dimenze / Sborník analýz v rámci grantového projektu Ministerstva zahraničních věcí ČR (Dotačníprogram MZV ČR pro nevládní a neziskové organizace v oblasti zahraniční politiky a mezinárodních vztahů pro rok 2007). – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. – S. 29 –54.

Laryš M. Ukrajina. Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru [Text] / In: Kuchyňková P., Šmíd T. (eds.; 2005). – Brno : Mezinárodní politologický ústav, 2005. – S. 68 – 88.

Leichtová M., Romancov M. Putin 2000-2008; anebo od chaosu ke stabilitě, nebo od demokracie k autoritářství? [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : ODS, 2008. – Roč. XXXII., č. 5. – S. 6 – 9.

Leška V. Česka zahraniční politika na prahu 21 století [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2001. – № 1. – S. 3 – 5.

Leška V. Česko-slovenské vztahy. Zahraniční politika České republiky 1993 – 2004 [Text] // Úspěchy, problémy a perspektivy / In: Pick O., Handl V. (eds.) a kol. – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2004. – S. 65 – 71.

Leška V. Český pohled na spolupráci ve středoevropském prostoru – Potenciál visegrádské čtyřky [Text] // Stredisko obranných štúdií Ministerstva obrany SR / In : Medzinárodný seminár na tému Stredoeurópska spolupráca a jej bezpečnostná dimenzia. – Bratislava : Friedrich Ebert Stiftung, 1999. – S. 18 – 28.

Leška V. Závěry washingtonského summitu NATO a česko – slovenská spolupráce v bezpečnostní oblasti [Text] // In : Možnosti česko – slovenské spolupráce v bezpečnostní oblasti po první vlně rozšiřování NATO.– Bratislava : SIMŠ, 1999. – № 5. – S. 11–16.

Lukášek L. Pohled na NATO z jiné stránky [Text] // Mezinárodní politika. – Praha: MZV, 1999. – № 4. – S. 13 – 14.

Lunák P. NATO – konfliktne společenství bez alternativy. Aliance v průřezu půlstoletí [Text] // Mezinárodní politika. – Praha: MZV, 1999. – № 4. – S. 6 – 8.

Mach P. Americká finanční krize – selhání státní regulace, in: Americká finanční krize. – Hrozba pro světovou ekonomiku? [Text] : sborník textů. – Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2008. – S. 63 – 66.

Mach P. Modrý tým se zapojil do projektu Vize 2010 / In: Listy ODS. – Praha : ODS, 2010. – S. 13.

Makroekonomická predikce české republiky [Text] // 2011 červenec. – Praha: MFČR, 2011. – 67 s.

Malak K. Rosyjsko-europejski dialog bezpieczeństwa [Text] // Dialog europejski Zachód-Wschód / In: Stępień-Kuczyńska A., (red.; 2006). – Polityka-Gospodarka-Społeczeństwo, 2006. – S. 217 – 236.

Man V. Ústavní úprava zajišťování bezpečnosti České republiky [Text] // Kapitoly o bezpečnosti / In: M. Balabán, L. Stejskal a kol. – Praha : Karolinum, 2010. – S. 47 – 77.

Mandler E. Češi a němci: legendy, spory, realita [Text]. – Praha : MOP, 2001. – S. 128 – 131.

Mareš M. České politické strany a zahraniční politika // Mezinárodní vztahy. – Praha : MZV, 1999. – № 1. – S. 7 – 20.

Mareš, M. Česko-rakouské vztahy – nejasná budoucnost [Text] // Integrace. – Roč. 3, č. 13. – Praha: Karolinum, 2002. – S. 1 – 4.

Mareš M. Programatika ODS. [Text] // Občanská demokratická strana a česká politika. ODS v českém politickém systému v letech 1991-2006 / In: Balík, S. a kol. – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. – S. 124 – 140.

Mareš M. Volební programy ČSSD, ODS, Koalice a KSČM ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2002 [Text] // Volby do Poslanecké sněmovny 2002 / In: Linek L., Mrklas L., Seidlová A. a Sokol P. – Praha : Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2002. – S. 72 – 97.

Matějka Z. Čo noveho přinesl Instambulsky summit OBSE [Text] // Mezinárodní politika / Zdeněk Matějka – № 1. – Praha : MZV, 2000. – S. 20 –23.

Matějka D. Proč NATO[Text]. – Praha: Karolinum, 1997. – 72 s.

Mateju P., Vlachova K. aj. Nerovnost, spravedlnost, politika [Text] // Ceska republika 1991 – 1998. – Praha : MOP, 2000. – S. 56 – 70.

Matušková A. Volební kampaň 2006: nástup politického marketingu do České republiky Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006 [Text] / In: Čaloud D., Foltýn T., Havlík V., Matušková, A. (eds.). – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. – S. 26 – 41.

Müller D. Cesta České republiky do Evropské unie [Text] // Cesta České republiky do Evropské unie / In: Fajmon H. (eds. 2004). – Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. – S. 13 – 53.

Mickal J. Ceska republika a NATO [Text] // Stredni Evropa. – Praha : MOP, 2000. – S. 101–108.

Nečas P. K volebnímu programu [Text] / In: Listy ODS. – Praha : ODS, 2010. – S. 2.

Nečas V, Vochocova L. Medialni kontext ceske zahranični politiky [Text] // Česka zahranični politika v roce 2010. Analyza UMV / In: Kořan Michal (ed). – Praha : Ustav mezinárodních vztahů, 2011. – S. 33 – 56.

Nicolas Sarkozy veut diriger la zone euro jusqu'en 2010. – Le Monde, 2008. – S. 2.

Nikolski V. Současné postavení české ekonomiky [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 1999. – № 4. – S. 9 – 10.

Novotni J. Spolupráce Visegrádských zemi ve vojenské oblasti [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 1994. – № 4. – S. 98.

Ort A. Česka zahranični politika [Text].– Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. – 363 s.

Otypkova M. Regulation of credit rating agencies [Text] // Konference Cesko a Slovensko v Medzinarodnom Obchode a Podnikani. – Praha: C. K. Beck, 2011. – S. 277-285.

Palata L. Otázka smyslu Ukrajiny [Text] // Mezinarodni politika. – Praha : MZV, 2011. – № 9. – S.2.

Palata L. Ukrajina zůstává chaotickou demokracií [Text] // Mezinarodni politika.– Praha: MZV, 2012. – № 11. – S. 2.

Pavlik Z. Dopady světové finanční krize na stabilitu finančního systému v ČR [Text] // Článek v rámci fakulního vědeckého projektu IGS při Vysoké škole ekonomické pro rok 2010 – 2011 s názvem „Řešení dopadu finanční a ekonomické krize na vývozce v ČR".– Praha: Vysoká škola ekonomická, 2010. – №. 19. – S. 1 – 20.

Pick O. Uskutečnění původních priorit české zahraniční politiky [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2004. – № 1. – S. 6 – 8.

Pick O., Handl V. Zahraniční politika České republiky 1993 – 2004: Úspěchy, problémy, perspektivy [Text]. – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2004. – S. 268 s.

Pink M. ODS a její opoziční role v systému v letech 1998-2005 [Text] // Občanská demokratická strana a česká politika. ODS v českém politickém systému v letech 1991 – 2006 / Balík, S. a kol. – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. – S. 66 – 86.

Pinkova A. Volby do Poslanecké sněmovny České republiky 2010 a jejich alternativní výstupy [Text] // Středoevropské politické studie. – Brno : MPÚ, 2010. – № 2 – 3 – S. 142 – 158.

Pitrová M. „Evropská referenda” a jejich budoucí vývoj [Text] // Listy SFPA. – Bratislava : SFPA, 2003. – № 4. – S. 5 – 6.

Pitrová M. Institucionální reforma EU // Mezinárodní politika. – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2003. – № 11. – S. 10 – 13.

Pitrová M., Kaniok P. Česká republika a její budoucí priority [Text] // Česká politika v Evropské unii; Evropský integrační proces a zájmy České republiky /

In: Dočkal V., Fiala P., Kaniok P., Pitrová M. (eds., 2006). – Brno : Masarykova univerzita Mezinárodní politologický ústav, 2006. – S. 203 – 215.

Pehe J. Suvislosti domácí a zahraniční politiky [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 1998. – № 1. – S. 6 – 7.

Peltrám A.aj. Evropská integrace a Česká republika [Text]. – Praha : Grada Publishing, 2009. – S. 39 – 53.

Perspektivy české zahraniční politiky. (Rozhovor Mezinárodní politiky s ministrem zahraniční věci ČR Cyrilem Svobodou) // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2004. – № 1. – S. 4 – 6.

Petrová B. Média a volební kampaň [Text] // Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 / In: Balík S. – Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. – S. 117 – 132.

Petřík J. Vojenská spolupráce České a Slovenské republiky před a po vstupu SR do Severoatlantické aliance [Text] // Česko – slovenské vztahy deset let po rozpadu federace / In: Kolesár, P. (eds.). – Brno : Mezinárodní politologický ústav MU, 2003. – S. 104 – 114.

Pezl K. Česká Republika – člen NATO [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 1999. – № 4. – S. 4 – 5.

Proč NATO / Sestavil Matějka D. – Praha : MU, 1992. – 72 s.

Proks P. Konec jednoho experimentu (krize a pad totalitarného režimu v Československu 1968 – 1989) [Text]. – Praha : Panorama, 1991. – 21 s.

Příkryl I. Strategie a nástroje východního rozšíření [Text] // Rozšiřování ES/EU / In: Fiala P. Pitrová M. (eds., 2003). – Brno : MPÚ, 2003. – S. 137 – 167.

Radaelli C. M. The Europeanization of Public Policy [Text] // The Politics of Europeanization / In: Featherstone K., Radaelli C. M. (eds., 2003). – Oxford : Oxford University Press, 2003. – S. 25 – 56.

Rasek A. NATO připravuje novou strategickou koncepci [Text] // Vojenské rozhledy. – Praha : MOČR, 2010. – № 2. – S. 3 – 21.

Rasek A. Nová strategická koncepce Aliance [Text] // Vojenské rozhledy. – №. 3. – Praha : MOČR, 2010. – S. 3 – 15.

Rasek, A.. Obamův první rok v Bílém domě [Text] // Vojenské rozhledy. – №. 1. – Praha : MOČR, 2010. – S. 3 – 23.

Rasek A. Strategický rozhodovací proces o dislokaci radiolokátoru americké protiraketové obrany [Text] // In Strategické řízení ve veřejné správě a přístupy k tvorbě politiky. – Praha : Matfyzpress, 2010. – S. 128 – 153.

Sektorové priority českého předsednictví EU 2009 [Text] // Utvar mistopředsedy vlády pro evropské záležitosti. – Praha: UČR, 2008. – S. 4 – 32.

Sesiy Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. – Svazky 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. – Praha: USD ČSAV (1990-1992 R. R. – USD ČSD ČSAV), 1992 – 1995. – 150 s.

Schuster R. Nejpříznivější desetiletí z hlediska mezinárodního ekonomického vývoje máme za sebou [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2009. – № 2. – S. 16 – 18.

Sjusko I., Ustič I. Ukrajina a ropa [Text] // Mezinárodní vztahy.– Praha: MZV, 1999. – № 4. – S. 45 – 58.

Srb V. Slovensko a slovensko-ceské vztahy na prahu 21. Století [Text] // Mezinárodní politika. – № 12. – Praha: MZV, 2000. – S. 34 – 35.

Stejskal L.. Bezpečnost, její koncept a souvislosti [Text] // Kapitoly o bezpečnosti / In: M. Balabán, L. Stejskal a kol. – Praha : Karolinum, 2010. – S. 9 – 32.

Strmiska M., Fiala P. Systém politických stran v letech 1989 – 2004 [Text] // Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a na Slovensku, 1861 – 2004 / In Malíř Jiří, Marek Pavel. – Brno : Doplněk, 2005. – № 1. – S. 1359 – 1380.

Štřítecký V. Bezpečnostní rozměr české zahraniční politiky [Text] // Česka zahraniční politika v roce 2010. Analýza UMV / In: Kořan Michal (ed). – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2011. – S. 92 – 108.

Šedivý J. Stav české zahraniční politiky a její výhledy pro rok 1998 [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 1998. – № 1. – S. 4 – 8.

Šedivý J. O deseti letech české zahraniční politiky [Text] // Společnost v přerodu: Češi ve 20. století. – Praha : Karolinum, 2000. – S. 288 – 302.

Šlosarčík I. Přejchodna období jako nástroj flexibility při rozšiřování Evropské Unie [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha : MZV, 2004. – № 1. – S. 50 – 69.

Štěpanovský J. Vítězství lidovců v rakouských volbách [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2003. – № 1. – S. 22 – 23.

Štrítecky V. Bezpečnostní rozměr české zahraniční politiky [Text] // Česká zahraniční politika v roce 2010. Analýza UMV / In: Kořan, Michal (ed). – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2011. – S. 92 – 108.

Ukrajina – geopolitický fenomén bez precedent [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 1997. – № 4. – S. 1 – 3.

Ustych S. I. Ukrajina nemůže zůstat jako celoživotní souseda EU [Text]. – Praha : Integrace, 2003. – S. 3.

Veselá N. Dvě desetiletí nezávislé Ukrajiny [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : MZV, 2011. – № 9. – S. 2.

Vesela J. Investiční bankovníctví na prahu nového století: situace, tendence, problémy a budoucí perspektivy [Text] // Světové finanční systémy 2009: sborník mezinárodní vědecké konference. – Brno : Masarykova univerzita, 2009. – S. 204.

Volner S., Miesto Česka a Slovenska v evropskom geopolitickom priestore [Text] // Mezinárodní politika. – № 3. – Praha : MZV, 2004. – S. 15 – 18.

Votapek V. Česká výhodní politika [Text] // Zahraniční politika České republiky 1993 – 2004. Úspěchy, problémy a perspektivy / [O. Pick, V. Handl (eds.) a kolektiv autorů]. – Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2004. – S. 99 – 108.

Waisová Š. Tíha volby: Česká zahraniční politika mezi principy a zájmy [Text]. – Praha : Ústav Mezinárodních Vztahů, 2011. – 185 s

Waisová Š. Tíha volby: Česká zahraniční politika mezi principy a zájmy [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha : UMZV, 2012. – № 2. – S. 84 – 88.

Whist B. Nord Stream – A solution or challenge for the EU? [Text] // The EU-Russia gas connection: Pipes, politics and problems / In: Liuhto, K (ed.;

2009). – Turku : Pan-European Institute – Turku School of Economic, 2009. – S. 166 – 196.

Winkler J., Pánek J. Rozšíření CEFTA: malé krůčky, nebo velký skok? [Text] // Mezinárodní politika.– Praha: UMZV, 1994. – № 4. – S. 24 – 28.

Witzová I. Jednání o přistoupení České republiky k Evropské unii: jak úspěšně? [Text] // Mezinárodní vztahy. – Praha : UMZV, 2004. – № 1. – S. 70-89.

Zahraniční politika ČR v roce 2001 [Text] // Mezinárodní politika. – Praha : UMZV, 2002. – № 1. – S. 1 – 3.

Zahradník P. Globální finanční krize a koncepty jejího řešení v Evropě a Spojených státech amerických [Text] // Mezinárodní politika.– Praha: UMZV, 2009. – № 2. – S. 7 – 9.

Zayradnik P. Vstup do Evropské unie [Text] // Přínosy a náklady konvergence. – Praha : C. H. Beck, 2003. – № 1. – 364 s.

Závěšický J. Východiska a perspektivy Evropské bezpečnostní a obranné politiky [Text] // Evropská unie a její bezpečnost. Vybrané problémy evropské bezpečnosti / In: Závěšický J. (ed., 2006). – Brno : MPÚ, 2006. – S. 99 – 119.

Zelenko H. Vst'ahy Ukrajiny s krajinami višegrádskej skupiny v období postkomunistické transformácie [Text] // Slovensko – české vzt'ahy v kontexte strednej Europy. – Bratislava : Veda, 2005. – S. 449 – 454.

Zilinskyi B. Ukrajinci v Čechah a na Moravé (1894) 1917–1945(1994) [Text]. – Praha : K-egem, 1995. – 130 s.

Zukal J. Největší společnosti v Europe [Text] // Mezinárodní politika. – Praha: MZV, 1997. – № 4. – S. 28 – 29.